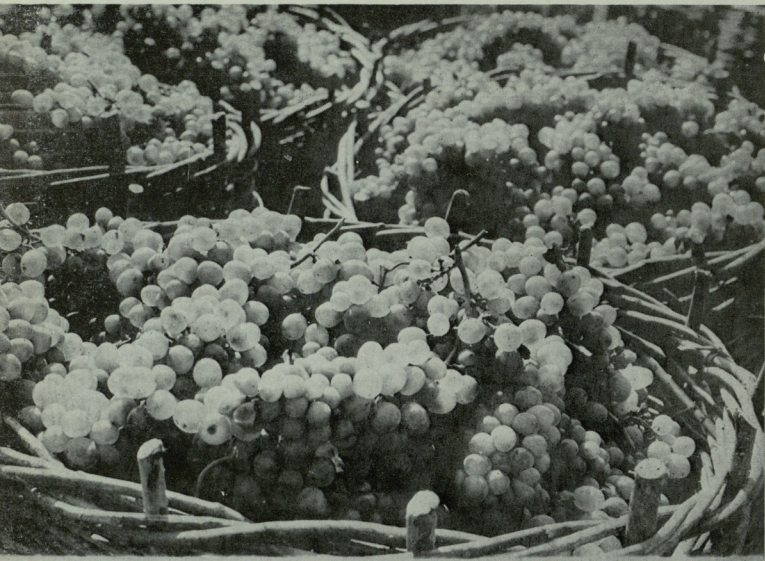

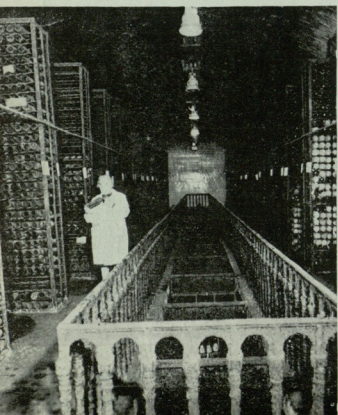
საქართველო
ბიზლიმთესე

საქართველო

საქართველოს
საქარტყვეობის
ინდუსტრია

საქინფორმის
ფოტოკონტაქტა

დიდი ოქტომბრის დროებით

ახანაბ **რ. თ. უსკინოვის** მოხსენებიდან დიდი ოქტომბრის სოციალისტური გრძელვადიანი 64-ე წლისთავისადმი მიძღვნილ საზეიმო სერობაზე. 1981 წლის 6 ნოემბერი

სამოცდაათი წლის წინათ რუსეთის პროლეტარიატმა, მშრომლებმა, რომლებმაც ხელმძღვანელობდა ბოლშევიკთა პარტია ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის მეთაურობით, ძლიერმოხილი სოციალისტური რევოლუცია მოახდინეს. იგი მოასწავებდა ძირულ შემობრუნებას ჩვენი ქვეყნის ხალხთა ბედში, მან გამოიყვანა ისინი ნამდვილი ადამოცილებელი განვითარების, უფელმსრბივი სოციალურ-ეკონომიკური და კულტურული პროგრესის გზაზე.

როცა თავიანთ ხელში აიღეს ძალაუფლება, საბჭოთა რესპუბლიკის მუშებმა და გლეხებმა დასაბამი მისცეს მოფლეთი ისტორიის ახალ ეტაპს — კაბიტალიზმიდან სოციალისტურ გადასვლის ეტაპს. იმ დაუფიქვარი დღეებიდან ვიწყებთ დროის აღწვსვას სოციალისტური წელთაღრიცხვით.

1917 წლის ოქტომბერმა ყველა ჩაგრულ, მებრძოლ ხალხს შესაძლებლობა მისცა, განეკურთა თავის მომავალი გამარჯვებაც. როგორც ვ. ი. ლენინი აღნიშნავდა, „ჩვენი რევოლუციის ზოგადი ძირითად თვისებას არა ადგილობრივი, არა ეროვნულ-განსაკუთრებული, არა მარტო რუსული, არამედ საერთაშორისო მნიშვნელობა აქვს“ (ოხს. ტ. 81, 23, 5).

ოქტომბრის რევოლუციიდან იღებს სათავეს XX საუკუნის ყველა უდიდესი სოციალური მიღწევა. მისი მძლავრი ზემოქმედებით განუხრედალ მრავალდება და მტკიცდება მსოფლიოს რევოლუციური გარდაქმნისათვის მებრძოლთა რიგები. მათ ეკუთვნის მომავალი!

დიდმა ოქტომბერმა გაკავალა ახალი ხაზოვადობის აღმუშენებლობის მაკონტრალური კურსი. მისი სისწორე დამაჯერებლად დადასტურა თვით ცხოვრებამ. ამ ნაცადი კურსის მიუძღვის საბჭოთა ხალხს გამარჯვებიდან გამარჯვებისაკენ ჩვენი ლენინური კომუნისტური პარტია.

თანამდროვეობის უდიდესი მოვლენა, რომელიც ახალ ჰორიზონტებს სახავს კომუნისტურ მუშენებლობაში, გახდა სკკპ XXVI ყრილობა. მან პარტია და ხალხი შეაიარაღა მკაფიო და ნათელი პოლიტიკური ხაზით, დასაზა ჩვენი საზოგადოების შემდგომი განვითარების პრაქტიკული ამოცანები, მძლავრი იმპულსი მისცა მშვიდობის დაცვისა და განტვიფლებისათვის ბრძოლას. ყრილობის იტყუბი, მისი გადაწყვეტილებანი განსაზღვრავენ ახლა დაძაბულ შრომობის რიტმსა და მთელ პოლიტიკურ ატმოსფეროს ჩვენი ქვეყანაში, აქტიურად უწყობენ ხელს საერთაშორისო ვითარების გაქანადებას.

საბჭოთა ადამიანები მზურვალედ იწონებენ და ერთსულვონად უჭერენ მხარს პარტიის საშინაო და საგარეო პოლიტიკას, ცენტრალური კომიტეტის, ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროსა და მის მეთაურის, ჩვენი დროის გამოჩენილი საკრთული და სახელმწიფო მოღვაწის, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მუხანაგ ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევის მრავალმხრივი საქმიანობას.

ჩვენი ქვეყნის მშრომლებს, მომხმ სოციალისტური ქვეყნების ხალხებს, მთელი

პლანეტის მილიონობით ადამიანს ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევი მაჩინათ საბჭოთა ხალხის სახელოვან შეილადა, ნაცად ინტერნაციონალისებად, მშვიდობისა და სოციალური პროგრესისათვის, კაცობრიობის უყუთესი მომავლისათვის ბრძენ და უდრატ მებრძოლად, ლენინისა და დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის საქმის ერთგულ განმგრძობად.

ახანაგებოი ოქტომბრის დღესასწაული განსაკუთრებით ძვირფასი და ახლოვლენა თითოეული საბჭოთა ადამიანისათვის. ეს არის ქვეყნად პარველი სოციალისტური სახელმწიფოს, ჩვენი მშობლიური საბჭოთა ხელისუფლების დახადების დღე. ნება მიბძიეთ, პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და საბჭოთა მთავრობის სახელით მიველოცო ქვ დირს-შესანიშნავი დღესასწაული საზეიმო სხდომის მონაწილეებს, მუშებს, კოლმურნეებს, ინტელიგენციას, შეიარაღებულთა ძალების მეომრებს, ყველა საბჭოთა ადამიანს!

განსაკუთრებული მადლიერების სიტყვებით მივმართავთ იმათ, ვინც უტევდა ძველ საწყარის ღვიწქნარულ ჩვიდმეტ წელს, — ოქტომბრის რევოლუციის ვეტერანებს. ქება და დიდება მათ!

საბჭოთა ხალხთან ერთად ოქტომბრის წლისთავს ზეითან აღნიშნავენ ჩვენი კლასობრივი მშობი მთელ მსოფლიოში. მზურვალე რევოლუციური საღამს უუთუთი ყველა საზღვარგარეთელ მეგობარსა და თანმოსაგრეს!

პროლეტარიატი ყველა ქვეყნისა, შერბოლით!

დროვა
№11 (539) ნოემბერი, 1981

ურნალი გამოდის 1928 წლიდან

ყრველთიშობი საკრპადმობრივ-კოლმობიკური და სალიტბრატურ-სამხატვრო ურნალი

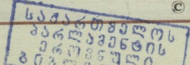
მთავარი რედაქტორი
ზუბატ ბერულავა

საპრემიუმოს კა ცა-ის გამომცემლობა

© „დროვა“, 1981 წ.

სარედაქციო კოლეგია:

- გულნარა აბაშაძე, ოთარ თურკია,
- თინათი ოკოილაძე, ბიპოზ მარბიანი,
- (პ/პ, მდივანი), დინარა ნოიია
- ნათელა მიერბოზიანი, (ზხატარ-რედაქტორი),
- ოთარ დემბარაშვილი, ლარო ხალაპიძე,
- გუბაგ დონანაშვილი, ილია ბაბაღა,
- სირო ღვრიშვილი, ურა ჯუბარაძე.

საქართველოდან ყამირ მიწაზე

არა, არა აქვს სიცოცხლეს ზღვარი,
ოღონდ საფრენად ფრთები იხრება.
ის დადინდება სინათლის ღარიბად
და გაბრძნობდება თქვენში, შეგულბო!

თქვით, ამ ყინულის კარ-მიღამაში,
როცა ქარბუქი გუდადებს ფარავს,
ლევალ რაგბეტს — დაღსულს უფროების,
რა ანერნებს აქაიარ ბარახს!

6
ყვინავს, დროადრო ქარი გასწივის,
ჩამოხვდება და ბინდი აინჯრა.
აიფურება ველის არჩივი
და გაქვევის ვაშს ჯიხეს ჰკავს საივა.

თეთრად ქაქთაბებს ველი სრულებით,
თუ ალაპარაკ თავზე არა თოვს.
ენვეჯრო ნაშვამი გაყინულები
და ისევ ხორბლის სიბიბო გაგვაბობი.

კაცი ვარსკვლავი ცივად ბრწყინავენ,
ავერ შევარემაც ძილი იწება.
ძინავს ტრამპალს და ძინავს მდინარეს,
თქვენ კი, ბიჭებო, არ გვიხემათ...

7
აღრე იღვიძებს შვეტორი ნადურით
მინა დამსკარო, ჩამონადარი.
ყანას ქორბუქ ფრთოლა გადვულის
და კვლავ მიჰყვება ახალს ახალი.

თუმცა სტეგები ჯერ არ შევიფიან
ბალან-ბალეზად და ვენახებად,
მავრამ ისეთი სანახავია,
ავთვალს რომ მართლა არ ენახება.

აქ არც დომბრია და არც ჩანგური,
კვლავ უქნული გავაქვს დაგმინილი.
სითიან ალუბი ჩვენი დარგული,
ახალმოყვანილი პატარმლებივით.

8
აფრილი ღრუბლის და ღამის უარად,
გათუნების წინ განვიღო ხელებით,
ძმებო, გმირობა არის თუ არა,
ყამირიან შუბმა ყამირულების?!

მათ თბილ სახეებს, მზემ რომ დაფონა,
მეც შევერუბელი გულბათროლები.
მეც განვიღიდა მათი ვიკობა,
მეც შემოქია ჩემი ტოლები.

მეც გამოვიდა გზები სავალი,
მეც ჰქაქდა მეც არ მელუბა...
ზევა გაიხსნა და შისავივლი
ურე დაიტვის პურის ბელღებში.

მეც დამინახავს, მეც დამინახავს,
დაკოფრებულ ხელისგულები.
ამირბალე, მოდი, ვინა ხარ,
ის ფერყანი ჯერი ბუნების!

9
ჩვენ ქალბატონს სუნთქვა არ გველდა,
არც ტყეით ვართობას თვალი ღამიბდა.
გამოვიღებო მინურ სახლიდან,
გაროგრე საკუთარ კარ-მიღამაქდან.

ოფლის წვეთი და ცვარი ურცხვი,
გამოფრებულ ხურჭვი წებოდა.
ჩვენ აქ მოვედი ხორბლის გულსთვის, —
საქვე ბელღები რომ გვეჩინებოდა.

35-ნიღ გვეტაძა

1957 წელს ქაზახეთის ყამირ მიწა-ზე
წასულ კომპაგვირებლებს

1
თავთავში თვითი თიმომიბებს თომო,
ტრამპალს მზე გულზე მინათობი...
გამირები, როგორც ხელჩარულ ომში,
თურმე შრომაშიც იბადებია.

ამოიხენება ქარმა და მინვა
მიხსნაველთში, დადუმდა ქარი...
კაშა, იმ დღეებს, ყამირის მიწას,
როცა პირველად დავყარით ბარი!

2
იხსენით, ყინავს გამოარიდეთ,
შიში და საფრთხე ნუთებით თვალთ...
ამ მდინარეზე რომ გადავიდეს
ტრანტორისტების პირვადა ხალე.

ძნელია თოვლში სხვა ფონის ძებნა,
თვრად ლაღალებს ყინვაში ტბორი,
და წაშლი ვანელს სიცოცხლე მძებნა
ყინვით დაბზარულ ორ ნაპირს შორის.

ქვემოდან ქარის კივილი მხოლოდ,
ბორცვები თოვითი შემოხეზინულ...
იგი გადახის ყველაზე ბოლოს,
მავრამ უფრად ტყვამა ყინულ.

არა უშვით ხელის სახეები!
ყვინა ტანში შემოფრთობი!
მვერდთან იბილეს ოქროს ვარსკვლავი —
დასტური დნებრთან ცხარე ბრძობების.

რაა ის ძალა, იმ ძაღლის ძირი,
ფესვს რომ სხეულში გასდგამს ლაღად
და ნაობარი, ფრონტელი გმირი,
აქაც ყამირის გმირი გახადა?!

ამ მინის სიტკბო და სიხალევე
არის მეორე სიცოცხლე ვებუ...
თვითონ კვდება და კარავს ტრეგებს
ურჩინული ვაშლის ხის ნივთები.

3
ავერ მეორე... ნარბებს არ შეხრის,
არ შეუდრება აქაც იანვრის.
ომში დაკარვა ორჯერ ვეხე,
ყამირი ნახა ვაგარეზინამა.

და ივრანი ნედლი ბაღბასის თქირი,
როცა სხეული მეგზი ნახნავს.
ჩამოწვევბილი, ვით მტვრორი,
მისი ვარსკვლავი განათდა ახლად.

უკვდავების წყალს ხომ არ ასმევდით,
რომ ასჯერ მაინც სიკვდილი აცდა.
შე დალოცვილი, რა ხარ ასეთი,
გმირობისათვის მობოლო განცდავ!

4
ყინვები ძარღვებს ვეღარ მოზრავენ,
დარსავ არავი დაუნეებს ლოდინ...
ოღონდ მითხარი, რა ამირბავებს
ტლივლას, რომელიც თავისით მოდის.

ცისფერს, რომელსაც რძის ცური ცლიდა,
რიგირების შუქი მართლა ებურვის?
ნეტავ რომელი კამკამა ციდან
ჩამოინდა ამგვარ ვარსკვლავთ კრებულ.

ცეცხლს სურს, ხორბალი შავად გატრუსოს,
დაძრწის ქვარტილიან ფრთით დარხულ.
ხელი არ უჭრის ქართველ მატროსოსს,
თუმცა მიოკრა დენმა სხეული.

ივის რაცაა, ივის რაც ხდება,
არ ახელია ხელს უნებურად...
ივის... სიცოცხლე კი არ მარცხდება —
უკვდავებისუნ შებრუნებულა.

იგი ახლავ იტყვის დანარჩენს,
იტყვის, სიცოცხლე მისთვის რაც არი.
უნდა გადარჩეს, უნდა გადარჩეს,
და არ დაინავს ერთი მარცვლივ.

ნოღარ ნოღია, ნოღარ ნოღია,
დასტურ, გვირგვინი კაცურ კაცობი...
მაგი ბინდებს მისკენ მიდინა,
მაინც ნათდება სახე ნაცნობი.

არა, ასეთებს არ დასტორიან,
ის სხვა ელვა მუდამ მკვეძარი...
და იმ ნუთიდან იგი გმირია
და უკვდავება თუა, ეს არა!

5
აპ, ბარათო... ვაშო, ვერ დასვნი,
არ გატრევილა ფურცელი ხელად.
მეტყველე დემოლით გვიყენებს თვალნი
ქარმშლიანი დღეების სურათი...

ტრიალ მინდორზე თოვა და ბინდი,
თოვლში ქაბუკი მართლა საჩინო,
მიღის ქარბუქში და მისთვის მიიღის,
ძმები რომ სიღვას გადადარინობს.

და ფერები თვითრი და შავი
და თითებია ცივი და მკაცრი.
ის მიღის მაინც და ქარი ზღავის
და გაყინული ცეცხა კაცი.

ჰო, აღარავინ ის აღარ ითხოვს,
არ ებინდება შიშისკან ფერი.
ოღონდ დასცალდეს და ბოლო სითიო
მისკენ ცოლისთვის დაწერილ წერილს.

თუმრას: არ ზარავს ეს პნელი ნაბი,
რაკი ცხოვრება ასე ნავიდა,
მხოლოდ შეუღებულ-ციოდნენ მამის
გზა და დაინუნ იგი თავიდან.

წყალს უდაბნოში რომ ეჭირიდა, ველურ ბუნებას ვიპოვებდით. მარტო კალმით და მუღით კი არა, ჩვენ აქ ფენლით და ბუნით მოვედი.

10
მთა ალათაუმ ისე იღვრა, როგორც სანთელია უდაბნოებში. დღესაც ვიკოებ, როცა პირველად ეს ტრამალები შეხვდა წინშეგას.

ნახა ქორნილი ყამირ მინაზე, გული ქორნილებს სხვასაც მოედის... გოგონა, ჩვენ რომ გამიფიტავით, ახლა ცოლია მალაირელის.

წლების გორდალი ბრუნავს, მოგორავს, მოგურნებთ, ბღარ იღვით. გამთბარ კალთაში, ყვანს გოგონას, დღეს თავს უდებენ შელიშვილები.

11
სამოცი წლის ვარ, უკვე ნახევრად თვალში მინთია წველი სანთელი. აქედან უფედ დაინახება დრო ოჯახებითი წლის ნინანდლა.

ერთხელ დანერღს ასევე გადავშლი, პანეს ვერწნობ წყაროთა ანკრიალებით. როგორც მარცხლები სახეუ თავთავში, ისე აწყვია გულში პნარებთ.

ამობობინდი, ოქროდ ამოიღ სიტყვაც, იმ დღეთა შესამკობლად. ამობობინდი, ოქროდ ამოიღ, თორემ საცაა წლები მომბელებს.

12
ინებთა სულა, პო, დღემდე, დღემდე; ერთი ოცნებითი ნახათავე, და დხზოცილი დუმილის შემდეგ ვნათდები ნებარ ხილვის წუთებით.

რამ დამაინყოს წრფელი და მწველი, ავირინან დღემდე გადარებული — ცხრას ორმოცდა ჩვიდმეტი წელი, ყამირ მინაზე გატარებული.

აი, მოპებრა სიომ აღღრსად მწიფე თავთავებს, მინდორს ფარჩინას. მე ვცნობ იმ ბილეს, იმ ნაკვალევსაც, დღემდე ყამირს რომ გულზე აწინა.

აი, უდაბნოს წყალი არწყულებს, აი, მოვამულ ხროცს შევწენ. ვხვდენ ჭაბუყურ მინის მშველენს, პირველ ყამირულ დაბის მშენებლებს.

სტებებს პირველი სიბოთ ავეგმს, გახდენ უდაბურ მინის მშველენი. აი, ძვეს თლიან, სახლებს ავეგენ, ჩვენი ბიჭებს პირშეშველები.

წლები ქორნებზე იმ ოვლს არა შლის — ტურთან მოვიწიებს მყიფე ვეშოთი. საქართველოდან ჯეტვიანში მატარებელი ისევ შემოიღის.

შემოგრილდა, კვლავ შემოიბოლდა დღე მზის ღარებში ჩამიწანური. აფრილებულ კარებს ტობოლთან მტერიან ტრამალები გააქვს ტკაცუნო.

13
მიღის არმია ბართ, ფრწელითა, და შეწნულია მწებად ხელები.

ყახევიდან, ყამირ მინიდან, მოსკოვს ნევიწენ დღეს ქართველებიც.

ჩვენ შევცქეროდით ამავე, რიდით, ვველა ქურიდან, ვხიდან, ხევიდან, მყვამირეთა ლაქქარი დიდი, დედაბისკოვში როგორ გვეიდა.

აქ მეჩ ჩვენ მუდამ შუქს გვახვედრებდა, გააყვა შორეულ წლებს სატკივარი... მავზოლუმებიან, კრემლის კვდვლიან, დღეს კომკავშირის ცეცას მდივანი.

სიმაროლეს ვერწინ გვერდს ვერ აუღლის, ჩემი დუმილიც ამის ელოდა. პატკის აბარებს დღეს მეთაური დღესამშობლოს საქართველოდან.

თვანდინ ყამირულ ფურცლებს გადაშლის, თვითონ ვველარის თვალით მწახველი და საბჭოეთის დედაქალაქში უფრო მადღებდა ქართლის სახელი.

ეს სიბებთა მინანქრინი, თუ აბრეშუმის ძაღებს ართავენ, გააქვს ოქროსდრად ფრიალ-ფრიალი კუსტანაში შუკრულ თავთავებს.

ვერა, ვერ გავა ახლა დრო მშვიდად, ხულის სარკო, არ იბზარებდა. მყვამირებს სპასის კოშკიდან განას უღვავებენ კრემლის ხარები.

მოღის ხურნელი მისიკვარევიან, ახალკაღნიღ ნაშეით მომბალი... სიტყვას რიგრავის ცეცხლი ეკვდა და ჩხრიალებდა ხმაში ხორბალი.

ხმასაც ტრამალის, ველის შიშველის და ხტულ აღმურის ბოლი ვრია. სათირო გაშლად თმები ვიწერი, რომელიც ახლა თოვლისფერია.

14
გემაყვება, წლებს რომ ვაყილებ და დრო არ დებთა მომდგარ ღრუბლებად. მეც იმ დღეების ვარ მინანთლე, ბოლოს და ბოლოს ხომ მაქვს უფლება —

ვთქვა: ვინც სინეღლე ხნულს შევაშვლა, მინა გააბოო ხენაშიც, რთველიმაც, იმ თაკარაში მეცა და აშენა — დღეს საქართველო იმით ხელში...

პეი, ის დრო და წლები მიგობდა, იმ თაკარების, მართლა ზაფხულის. ქართველ ჭაბუყთა ყაბიჭობა, მე, იქ, ყამირზე, მაქვს დანახული.

სიგრითი, სიმადლით, სიღრმით, ძირებით, არა უზრალი თვალის მგვდებით, ვნახე ვიწრობა, ვნახე ვიწრობა — ყამირელები ყამირელები!

15
თამამ-თამამითი წლებს რომ მოდენი, მე, შუთისოფლის ძალე ძლიერო, შემამლებინე მე იმოდენი, ძველმა სათქმელმა ახლად იღვიო.

რაკი ასადენენ ფრთებს გამოებო, იტყვა, რა შუქიც ქვეყნად ტრიალებს, თუ ხარ პოეტო შენი დროების და უბტყური შემატანე.

▲ დიდების მემორიალი ქუთაისში — მომადლავ მამას მისწინშვილი, არმიტატორი ოთხარ კაბანადარეშვილი.

▼ დიდების მემორიალი „აბრინა“ სიღნაღში — მომადლავ მამათან ონიანი, არმიტატორი პაპანა დავითიანი.

ქარლ ძავანია,
საპატენტო-სა კა ჩოროფთუს
რაიონის პირველი მდიანი

წიხვლის ვაჭი

რევოლუციამდელი ჩხორიწყუ წარმოადგენდა ზუგდიდის მახრის ერთ-ერთ ჩამორჩენილსა და მივიარდნილ უბანს, სადაც არ არსებობდა არც ერთი სახის სამრეწველო, კულტურული თუ ჯანმრთელობის დაკის ობიექტი. მშობიელ ველურების ძირითადად მოპყვად მარცვლეული, მკვანა საუკეთესო მიწების უმრავლესობა შემამულეების, ველისისა და კულაკების საკუთრებას წარმოადგენდა. გლეხის მდგომარეობა აუტანელი იყო. იქა იგი ვაჭარტულ ფაცხაში ციებთან ბავშვებთან ერთად და ოცნებობდა ზღნიერებაზე.

გლეხკაცობის არაერთხელ აღუმართავს იარაღი მეფისა და მისი ხელისუფლების წინააღმდეგ. ბატონყმური წყობილების წინააღმდეგ უტე მთავის ხელმძღვანელობით აჯანყებული შამაღდენლობაში თავადებში იბრძოდნენ ჩხორიწყული გლეხებიც. 1876 წელს სოფელ ლუწურწეში მიხდა გლეხთა აჯანყება, რომელიც ისტორიაში ცნობილია „ლაჯიდის ჩახის“ სახელწოდებით.

რუსების პირველი რევოლუციის წლებში სამეგრელოს, გურჯისტა და იმერეთის რევოლუციურ მასებთან ერთად სოფელ ხაბუშესა და სოფელ მუხურში აჯანყებულ გლეხები იარაღით ხელში იბრძოდნენ თავდაზნაურობისა და თეთიმყრობლობის წინააღმდეგ. მათი უკმაყოფილება რეპრესიების მსხვერპლი გახდა. ზუგდიდის მახრის უფროსის კლემოვის მოთხოვნით სოფელ მუხურში ჩაყენეს კახათა რაზმებიც. რევოლუციური მოძრაობის მრავალი მონაწილე ციხეებში გამოაწყვეტილ, ხილი ზოგი მათგანი შორეულ ადგილებში გადაასახლეს.

1921 წლის თებერვლის მუცე შემოანათა და დაიწყო საბჭოთა ხელისუფლების გამარჯვებისა და განმტკიცებისათვის, სოციალისტური გარდაქმნისა და აღმშენებლობისათვის დიდი ბრძოლა.

1929 წლის 24 ნოემბერს ჩატვდა საკანთავის ც/პ ჩხორიწყუს რაიონული ორგანიზაციის პირველი კონფერენცია. იმ დღიდან ჩხორიწყუს რაიონული ორგანიზაცია გამოუყო ზუგდიდის სამახრო კომიტეტს.

1935 წლისათვის რაიონში მთლიანად დამთავრებული იყო კოლექტიურ მეურნეობაზე გადასვლა. რამდენიმე 5679 კომლი გაერთიანდა. ამჟამად გვექვს 16 გამსხვილებული კოლმეურნეობა, 4 საბჭოთა მეურნეობა და 5 სამეურნეობათათშორისი გავერთიანება.

1928 წლიდან დაიწყო ჩაის კულტურის გაშენება და მას ახლა 3380 ჰექტარი უყვია. პარტიისა და მთავრობის დახმარებითა და მშრომელთა თავადებულ შრომით საბჭოთა ხელისუფლების წლებში აშენდა და მწყობარში ჩაიდა ბევრი სამრეწველო საწარმო, ადგილობრივი მრეწველობის საწარმოო კომბინატი, შეიქმნა სამშენებლო ორგანიზაციები, „სასოფლმეტყენის“ რაიონული ვაჭრობებმა, ავტოტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის საწარმოები...

1940 წლისათვის მთლიანად ლიკვიდირებული იყო წერა-კითხვის უკლებლობა. რაიონი დიდგარა სკოლების, კულტურულ-საგანმანათლებლო და სამკურნალო დაწესებულებათა ფართო

ქსელით. რაიონის მშრომლები მოელ ქართველ ხალხთან ერთად აქტიურად მონაწილეობდნენ ფაშისტური გერმანიის განადგურებაში. დიდ სამამულო ომში ჩვენი რაიონები 5700 ვაკეც იბრძობა, აქედან 3300 ველარ დაებრუნდა თავის მშობლიურ ქუთხეს. დღეუბლია სიხვის უკვდავსაყვად ობლესიკი მრავალი სტეფი და მემორიალია აღმართული რაიონის ცენტრსა და სოფლებში.

მათი ხუთწლეუმი სწრაფ ტემპით ვითარდებოდა სახალხო მეურნეობის უკვლადარე, რაიონის ეკონომიკა გაიზარდა ზუსტად იმდენით, რამდენითაც — მთლი 36 წლის განმავლობაში, 1929 წლიდან — რაიონის დაარსებამდე 1965 წლამდე.

დიდი დაღაპრებით შესრულდა ხუთწლედის დავალებები სოფლის მეურნეობის, მრეწველობის, მშენებლობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის, საქონლმრეწვის, საყოფაცხოვრებო მიმსახურების, სახალხო განათლებისა და კულტურის განვითარების საქმეში, მიღწეული წარმატებები უფრო თვალსაჩინაოა ციხრობრივი მაჩვენებლებით: ჩაის ფართის წარმოება და სახელმწიფოსათვის მიყვდის ხუთწლიანი (დავალება შესრულდა 139 პროცენტით). ვეგის ზევით სახელმწიფოს მიყვდა 30 ათასი ტონა ხარისხივანი ჩაის ფთოლი. ჩაის წარმოების საქმეში მეცხრე ხუთწლიანდ შედარებით ზრდის ტემპმა შეადგინა 59 პროცენტით. ამ პერიოდში ჩაის საფულო საექტრად მოსავლია გაზრდილა 3000 კილოგრამით. მნიშვნელოვანი დაღაპრებით შესრულდა აგრეთვე სიმინის, ხილის, ყურძნის, ხორცის, რძისა და კვერცხის სახელმწიფო დამზადების დავალები.

სამრეწველო წარმოება რაიონში 1976-1980 წლებში გაიზარდა 80 პროცენტით. როდენციის საშუალო წლიური გამომშენებ 1975 წლის 17 მილიონი მანეთიდან 1980 წელს 30 მილიონ მანეთამდე, ახუ 176 პროცენტით გაიზარდა. ფართო გაქანება მიიღო მშენებლობამ, იგი წინა ხუთწლიდან შედარებით სამკერ და კიდევ უფრო მეტად გაიზარდა, აშენდა და ექსპლუატაციაში შევიდა მრავალი საცხოვრებელი და საწარმო დანიშნულების ობიექტი, სასკოლო და კულტურულ-საყოფაცხოვრებო ნაგებობა. ყველა სახეობის საავტომობილო ტრანსპორტის ტერიტორიუნვა გადიდა 48 პროცენტით, რაიკოპოპრაციის საქონლმრუნვა — 28,4 პროცენტით.

მნიშვნელოვანი დაღაპრებისა მშრომელთა ცხოვრების პირობები. დღესათვის მუშის საშუალო თვიური ხელფასი რაიონში შეადგენს 180 მანეთს, ხოლო კოლმეურნის საშუალო კომომშენება — 176 მანეთს, რაც ერთ-ერთი საუკეთესო მონაცემია რესპუბლიკაში. საშუალო წლიური შემოსავალი რაიონში ერთ სულ მოსახლესე განვითარების მიმდინარე წლის პირველი ოთხვროისათვის შეადგენს 1275 მანეთს. ყოველწე ზემოთ აღნიშნული მიუთითებს, რომ რაიონში წარმატებით დაღაყვად მეთუ ხუთწლიდ ჩვეს წინაშე დასახულ სოციალური ამოცანა. უფრო ამაღლა მშრომელთა მატერიალური და კულტურული ცხოვრდლება.

ზიმი კიპაჯის ფოტო

მოწინავე შიამი ბულნარა ჩიბატი

მფხვტაროვის საცული ნაპატიი

შრომელებს ვამბავთ ის, რომ ადვილ ხელწოდში სოციალისტურ მეტრებში გამარჯვებისათვის რაიონს ხუთჯერ ზედნივე მიეზივა რესპუბლიკურ გარდასავალ წითელ დროში, ხუთწლიანი გავსა დახე არც შესრულებისათვის მათ წილად ხელსა დადი კარგა — რაიონს ცენტრში სახეშიდა აღდგინათ საქართველოს სამშობლო სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო დროში.

წარმატებით დაიწყო მეთორმეტე ხელწოდში. დაძლეული უაინდინდო გამორჩეული სახელები. ყველ საერთოლო მოსავალი მიიღეს მხარეებმა, რომლებიც მოკრფდეს და სხელმწიფო ჩააბრეს 25 ასას ტონაზე მეტი ხარისხიანი ჩაის ფოთილი. წარმატებით შესრულდა გერგობის მოსავლიანობისა და სახელმწიფოსათვის მიყიდვის მიჯნა-კვლადებისა. მეცხოველებს პროდუქტების სახელმწიფოსათვის მიყიდვის 9 თვის დავალება 8 თვეში გააწადალი.

დიდ მუშაობას ეწევათ საზოგადოებრივი მეცხოველებლის შემდგომი აღმავლობისათვის. მართ უკანასკნელ წლებში საზოგადოებრივ მეურნეობებში 15 ტიპური საბჭოე აშენდა. ესე პოლიტკაიში შევიდა კორცის მეცხოველებს კომპლექსი 600 ფურისათვის. ეს კომპლექსი ერთ-ერთი საჩვენებელი და სასიმუშეო მეურნეობაა რესპუბლიკაში. კოლხეთის ხონაში ამოქმედდა სამეურნეობათაშორის მეცხოველების გაერთიანება, სოფელ ნაკინში შეიქმნა რესპუბლიკაში ყველაზედი ერთადერთი მეურნეობის სასაშენო საბჭოთა მეურნეობა; მიიწყო პირუტყვის მარტვი ტიპის სასტეი მოდანი 600 სულზე, აშენდა საკვეთის სათავსოები 15 ასას ტონის მოცულობის, 12 ადგილზე მიიწყო ტიპური ბინები მეცხოველებისათვის, ხორცის წარმოების გადიდებისათვის ფართო სახაითი მიიღო მოსახლეობასთან კოორდირება.

მეფუტკრეობა რაიონის ერთ-ერთი უძველესი ტრადიციული დარგია. სოფელ მუხურში ქართული საფურის მოშენების სახელმწიფო საბჭო მეურნეობისა და მეფუტკრეობათაშორის მეფუტკრეობის გაერთიანების მიერ გამოყვანილი გრძელხორბუმიანი რუხი დედაფუტკარი ცნობილია მიუღ მსოფლიოში. მუხურის ფუტკარმა მსოფლიო კონგრესსა და გამოფენებზე სამეგრ დამსახურა დიდი ოქროს მედალი.

ფერმებში თითქმის განახლებულია ჯივის შემაღდგნობა მაღალპროდუქტიული საქონლი. მეცხოველებში მიღწეული შედეგებისათვის წამლ ჩხოროწყუს რაიონში მორგე დაძლეულია სსკ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრისა და სსკ საკავშირო პროფსაბჭოსა და სრულად საკავშირო ახლგაზრდობის ლენინური კომუნისტური კავშირის საბჭოთა სიკეთი. 1981 წლის პირველ ნახევარში მეცხოველებს პროდუქტების წარმოების ზრდისათვის გააძლიერეს შეგვიძინების შედეგების მიხედვით ჩხოროწყუს რაიონს მეექვსე ხონის რაიონებს შორის პირველი ადგილი მიეცათ.

სამრეწველო საწარმოთა ყველა რგოლში განხორცადა მაღალდება ეფექტიანობა და ხარისხი. ვადაჯობითაა ვახლადებული პროდუქტის გამოშვებისა და რეალობისა დავალებები. ჩაის ფაბრიკებმა შეუდგინებლი მიიღეს და ასორტიმენტის დაცვით გადაამუშავეს მორგებული ნელწეული. სსრკ-ველი საწარმოთა შრომელებს არც სატრანსპორტო დარგს მოშეკები ჩამორჩებიან. დასახულია კავშირგაბმულობის შემდგომი გაუმჯობესების ღონისძიებანი, რაიონის ცენტრში ექსპლოატაციაში შევიდა 1500 ნომრისა სატელეფონო სადგარი. სოფელ ლეწურწეში ამოქმედდა ტელევიზორ-სატელევიზორი, რომელმაც არეგულირა ვადაჯობითა ტელევადაცემების მიღების ხარისხი დაბა ჩხოროწყუსა და მიმდებარე სოფლებში. ამაღლდა მოსახლეობის საკავიო და

საყოფაცხოვრებო მომსახურების კულტურის დონე, ჩხოროწყუს რაიკომპარტეი თიხი წილა დროში საკავშირო და რესპუბლიკურ გარდასავალ წითელ დროში. უმჯობესებდა მოსახლეობა კომუნალური მომსახურება. წელს ექსპლოატაციაში შევიდა 50 და 24 ნომრის საკავშირო სახლები. აშენდა ვაინის-როკი ქარხანა.

სულ უფრო ვითარდობილია და დამაპირ სეკუნდარული და სასოფლო ცენტრები. და ჩხოროწყუს რაიონში მრავალი ახალი ნაგებობა შეიქმნა, ვაინის-როკი ქარხანის მიხედვით. ქუჩები, სკოლები, სოფლია და რაიონის ცენტრში სოფლებმა.

დღეს რაიონის ყოველი მეოთხე მეცილი სწავლობს. 600-ზე მეტი ახალგაზრდა ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებელში უძლედა მეცხოველების საფუძვლები. ამჟამად ყველა ასას კაცზე 61 უმაღლესი ვახალბების მქონე მოიღს. რაიონის მშრომელთა წირადი ბევრია მეცხოველების, ლიტერატურის და ხელოვნების დარგის სახელმწიფო ადამიანი. კულტურის დარგში დიდი შენახული მხარტყვილების ახალი მუხებში, რომელთაც ექვე ჩაატარა სახი სამეურნეო სესია.

სახლო მეურნეობის განვითარების საქმეში მოპოვებული წარმატებები რაიონის მშრომელთა თავდადებული შრომის, პარტული, საბჭოთა, პროფკავშირული, კომკავშირული ორგანიზაციების ორგანიზატორული და იდეურ-პოლიტიკური მუშაობის შედეგია. საყოფაცხოვრო სახლო სოციალისტურ მეტრებში ასათი მხარე, მესიმინდე, მევენახე, მეცხოველების მუშაკი, მეაბრეშუბა გამარჯვებული, სახელგანი ამადინების თერ კირამესი, სულკო დარსალისა, გულნარ ჩიტაისი, ლუსი დარსალისი, ირიდი მენგლიასი, ვლადიმერ დარსალისი, ხუხუტი ქობალისი და სხვათა გვერდით მრავალი ახალგაზრდა მკლავი უძლედა შრომისა. რაიონის მოკავშირე მიმდინარე წლის პირველი ნახევრის შედეგების მიხედვით საკავშირო კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის გარდასავალი წითელი დროში დამინახურა.

მეთორმეტე ხელწოდში უფრო დიდი და ფართო მასშტაბის პროდუქტების ვადაჯობისათვის რეგობები. ჩვენი მუშაობის ორიენტირია სსკ XXVI ყრილობისა და საქართველოს კომპარტის XXVI ყრილობის ვადაჯობებებში, საქართველოში სახეობა ხელსაძულების ვადაჯობების 60 წლისთავის ზემდე ამხანა ლ. ო. ბრეჯიევის გამოსაქმნაში ჩამოყალიბებული დეპუტელები და დასკენები.

1985 წლისათვის რაიონში ჩაის ხარისხიანი ფოთის წარმოება მიღწეულია 30 ასას ტონას, სიმინდის საშუალო მოსავალი — 40 ცენტნებს, თითოეული საფურკავი ქროის წველადათა კი — 2200 კილოგრამს. სამრეწველო საწარმოებში გამოშვებულ 40 მილიონ მანტის პროდუქტისა. აშენდება 10 მილიონ ცალი წარმადობის სიმძლავრის სამეურნეობათაშორის აგურის ქარხანა, ინერტული მასალების ქარხანა, დამთავრდება 300 ადგილიანი რაიონული საავადმყოფოს, მექანიკური ტექნიკების და მრავალი სხვა საწარმო, ადმინისტრაციული, სასკოლო, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ნაგებობათა მშენებლობა.

ჩვენი ვალავა მეცივე ვიხელმძღვანელებთ საქართველოს კ ცენტრალური კომიტეტის მიერ აღებული მეცივე კულტორ და მომავალი წლები ჩვენთვის იქნება დაბადებულ. დამკვირვებ შრომის, კომუნისტურ მშენებლობაში ახალი წარმატებებისათვის ბრძოლისა და გამარჯვების წლები.

სოფელ ლსიონის სოფლისა და ტაძრის ანსახალი

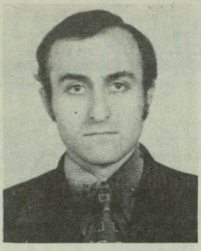

რაიონში პრობლემა მამარჯობი კალი მონა სიონაბა

ვიკონე შეუბო დაჭიმულ სიმებს და გამიანდნენ სიმები ძრწოლით. და, რა თქმა უნდა, ნავიდა თოვლი და, რა თქმა უნდა, დამტოვა კენტად, მაგრამ ოდესმე კვლავ მოვა თოვლი და სამუდამოდ ვიქნებით ერთად.

ვიკონებ მწუხრის მეზარეთ ღრწოლი, ვიკონებ ღელვას, ვიკონებ ქარვას, ნისლები სწოვენ მშობლიურ უბებს, ნისლი სანატრულ ქუჩუებს ფარავს. და ისევ შენთვის ვაღვივებ სიზმარს და ნისლიც შენთვის ჩამოდის ციდან, მე დღესაც ისევ იმდენი წლის ვარ, რამდენიც ვიყავე ოცი წლის წინათ. და ხელდასხმული გამოვალს, შევაალ, ვალე და ცხურავ სამყაროს კარებს, მარადიული დუმილის ტყვე ვარ, მწადია გასვლა დუმილის გართო.

დავით მჭედლური

აღარ თენდება, ღამის მდინარე თითქოს უფერად შეტბორდა, შედგა, ისევ სიზმარი... სიზმარში განახე, მაგრამ ძლივს ახლა გაუბედე მეთქვა, რომ ჩემს ადრეულ სიზმარს შორის შენზე სიზმარი ყველას ჯობნიდა, რომ ძალზე ადრე მოვიდა თოვლი და გამოვიდა ისიც თოვლიდან... და გათენებას აღარც ვინატრებ, ღამე ამგვარი მარტოე რადგან, მოვიდა შენი თმების სინათლე, არაგვის პირზე ნისლითი დადგა.

მდინარის გაღმა ბებერი წაბლი

მდინარის გაღმით ბებერი წაბლი, მდინარის გაღმით ეშვება ქორი, ტყეს გაზაფხულის გადასდის თაფლი, ცაზე მიგორავს მნათობის თხორი. მნათობის თხორი მდინარის ტალღებს აწინია, როგორც კოცონის ფსკერი, უკანასკნელი ზეავებიც ღღვება და ცაღ მაღლდება საორბის წვერი. მალე ინათებს პირმზითის თვალი და სისხლი გაწვლის უწმინდეს საცერს, ნავა ქაოსი და თებერვალი დააღვლებს ღელმა ყინულის კაცებს. მდინარე... ხედი... ბებერი წაბლი... და გატყორცნილი გზა შორეულ შორი... ტყეს გაზაფხულის გადასდის თაფლი, ცაზე მიგორავს მნათობის თხორი.

საღა ხარ

საღა ხარ ნეტა? — უმწყო კითხვა შრიალებს როგორც ჭაობის ლელი, ვინი სამოსის ნითელი ვარდი მისი სარცელის ტრამალბუს შევინის. და ვენისაგან გონებაშინიდოს ვის მიქაქენებს შენი ზიოთობი, ვის დაუშვებდე ყვხი და სისხლი, როცა უკლებლივ ეკობის გვეჭრებდი. ერთს არად ერგები, როცა ყოველი კვლავ მზისქვეშეთში მიწას ვამტყვერებთ, ქრიაინ ქარები და როგორც ტრატებს შენზე ოცნებებს ისე გაამტყვერენ რითი გაავართო, ცვცვლის გორგალში დასაამიდან ჩვენ ასე ვხვდით, და მონატრების დღასასწაულზე მეც მომაქეს ჩემი ვეება ლოდ.

იმასხორებენ

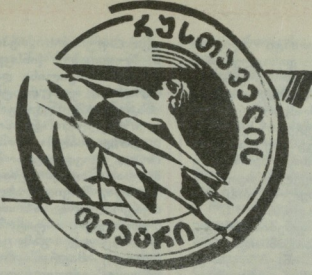
იმასხორებენ, იმასხორებენ, იმასხორებენ თურმე ყველაფერს, ყველა ვინროგებს, სადაც წიადაც გაავილია და კვლავაც გაივლი, ყველა სიმღერას, რომიციღ დაცვდა არა სიმღერა — როგორც ყვირილი, ან პოეზიის შეიდფერი მუხა თუ გიილიოდა როსმე აიგნით, ანდა დვეწილი და შერცხვეწილი როსმე ტალახში ცვდე მწრივითი. ქვესწელში ჩასვლა როდის ინატრე, ან თავი გიჩნდა უფლის სწორფერად, უცხო სამყაროს როდის მიადდე და შესწელ მისი მოვლა-მორაგვა. იმასხორებენ, რამეთუ სჯერათ, როსმე თიხისგან სულიერის შექმნი, მიხვალ უძილო და ფეხშიშველი და გზას გიფენე ტაშით და... ევლით.

ს უ რ ა თ ი

შრიალებს ყარტი, შრიალებს ჩალა, ასკილის ბარდი წინკანას მალავს. ყვავების ხორო... ნახირი ბლავის, თოვანზე ცხოვრობს პატარა ღლავი. კუნესის ჩინარი, მღერინან ტყენი, მდინარის გაღმით ჭიხუნებს ცხენი.

სალამოს ფარდით ახურებს ტყეთა მწვანე ქალაქის მწვანე დარბაზი, შენი არ ვიცი — მე მაინც ვხედავ კვლავ შუქი აღწევს მის დარბაზში. კვლავ მესმის მიზი რუში ძაბილი, ვინაც ამ ფარდის მიღმა დამალოს, ვინაც აქ იყო უცხო ბავშვითი, აკლდა ხალისი და სითამამე. ვინც ვეღარ მოვა, გახდა დღეიდან უცხო და შორი გზების ხიზანი, ვინც სიზმრად ხედავს ნაცნობ ბეიჯანს და მონატრების წერილს გვიგზავნის. სალამოს ფარდა... გაღალმა სსოვისის სანახავს რასმე იხილავ მაღკეთ: — დღესასწაული უცხო და შორი ფრინველის ფრთები... კოცონი... ქალი...

მე, რა თქმა უნდა, მახარებს თოვლი, მე, რა თქმა უნდა, მარტო ვარ ყოვლად, რალა თქმა უნდა, სახეე ვარ ყოლით — მე მომიყოლა იანერის თაბაღი. და თოვლი იყო იმაზე მძიმე, ვიდრე ოდესმე ყოფილა თოვლი.

ქართული თეატრის უნივერსიტეტი

პასულ ქიანბაძე

ერთი შეხედვით თითქმის უცნაურად ჟღერს ამ წერილის სათაური, მაგრამ რუსთაველის თეატრის ზუსტად მიესადაგება ეს სახელი. თავისი შინაარსით, იმ როლით, რომელიც რუსთაველის თეატრმა შეასრულა ქართული თეატრის ისტორიაში, სავსებით იმსახურებს ესოდენ მაღალ შეფასებას. თეატრმა მრავალგზაა დიდი სავანბანოლევილი მისიით დაიწყო, მან სულერად აღზარდა თაობები.

ილია ჭავჭავაძემ იმთავითვე ზუსტად განსაზღვრა ამ თეატრის ფუნქცია: „ჩვენში თეატრისათვის ისეთივე მნიშვნელობა აქვს ქართულ თეატრს, როგორც კარტრეებისათვის სკოლას.“

რუსთაველის თეატრის ასწავლილი ისტორია კი ასე დაიწყო:

1879 წლის ოცდათერთმეტ მაისს მუდმივად დასმა ხელი მოაწერა „პირიანას“, რითაც ოპრინდულად გაფორმდა დასის წერეთა უფლება-მოვალეობანი. დასს უშუალო ხელმძღვანელობა გაუწია დრამატულმა კომიტეტმა, რომელსაც ი. ჭავჭავაძე მეთაურობდა. დასი მცირერიცხოვანი იყო. დედაბოძად კი შეუდგნენ ვასო აბაშიძე, მანო სახარაძე, ნატო გაბუნი და კოტე კვიციანი. მაღალ მათ შემდგომად დასს მესხინ-სკოლი, კოტე მესხი, ალექსანდრე ყაზბეგი, ბენო კორინთელი და სხვები. თეატრმა სუხონი პირველ სექტემბერს გახსნა; დაიგება დ. ჯორჯიანი „რას ვეძებდი და რა ვიპოვე“ და რაღვეთ ერისთავის გამდოკიუმებელი ვოდევილი „იჭიანია“.

თეატრის რეჟისორად დაინიშნა გიორგი თუმანიშვილი. დასის პირველი არის მუშა და საინტერესო მუშაობები. ასე ნაგავითად, დასწმ ახალი წვერის მიუხედავად დათხოვნა ხდებოდა მის წერილს ხმის უპრავალსობის (ფარული ეწოდებოდა). მსახიობმა „თავის ნებით თუ შეკვლა, დაუშატა ან შეამოკლა როლი რეჟისორის

დაუყოთხავად — იხდის ჯარიმას, სამი დღის ჯამაგირს“; „თუ რეჟისორის შენიშვნა არ მიიღო ყურადღებაში მოთამაშემ, ჯარიმა გაორდება“. ასი წლის წინ შემუშავებულ „პირიანაში“ უკვე ჩანს რეჟისორის ავტორიტეტის ზრდა. იგრძნობა, რომ თეატრში შემოქმედებითი დისციპლინა მაღალ პროფესიონალურ საფუძველს ეყარება.

ამ თეატრის ათი წლისთავზე თვალსაჩინო მოღვაწე ვალერიან გუნია წერდა: „მშვენიერი დასი დაარსდა. საზოგადოება დაიძრა თეატრისაკენ, ქართველი ცხოვრობდა მანდად ახალი ნაკადი და ცხოველი მოძრაობდა“. ერთი სიტყვით, „თეატრმა ხალხი გაიკაღვიძა“. თეატრის იქცევა ერთნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობის ტრინიფინად. თეატრის სცენაზე კომედიების, საყოველთაოებრივ დრამების ვეგერითი იდგმებოდა გმირულ-რომანტიკული პიესები. რეპერტუარის მრავალფეროვნება თეატრს სასურველს აღწევდა ყველა ფენის ავადიტორიაში.

ცხრასაიანი წლებიდან თეატრში თანდათან გამოიკვეთა ფსიქოლოგიური ნაკადი. მან სათავეში უდგებიან გამოჩენილი რეჟისორები, რომლებმაც დიდი გამოცდილება შეიძინეს მოსკოვის სამხატვრო თეატრში.

ალექსანდრე ნუსუნავა, აკაკი ფაღვალი, მიხეილ ქორევილი, ვალერიან შალვაშვილი იწინებენ დიდ თეატრალურ რეფორმებს.

1921 წელს ქართულ აკადემიურ დრამას, რომელიც „მუდმივი“ თეატრის უშუალო გაგრძელება იყო, რუსთაველის სახელი მიენიჭა. მველ თაობას შეუერთდნენ გაჯაბადრისა და ა. ფაღვალის სტუდიების ურდამთავრობები. თეატრში მოვიდა თვითმუშაობა ნიქის ქოქინ ახალგაზრდობა.

სამჭიოთა საქართველოს რევოლუციურმა ვარდამქმნებმა მოიკლა ყველა სფერო და

მათ შორის თეატრიც. ა. ნუსუნავას მეთაურობით ჩატარებულმა დიდმა თეატრალურმა რეფორმებმა და ახალმა სინამდვილემ მტკიცე სინადაგი შეუმზადა თეატრის განახლებას. რუსთაველის თეატრში მოვიდა კოტე მარჯანიშვილი თავისი უდიდესი გამოცდილებით. კ. მარჯანიშვილის „ვენიამ მსოფლიო რადიუსით გაშალა“ (ტიციან ტაბიძე) რუსთაველის თეატრის შემოქმედება.

მისი სინაოლისა და სილამაზისაკენ იღვრება მარჯანიშვილის მეამბოხე სული. იგი იყო პოეტური ხილველი რეჟისორი და მის შემოქმედებაში სამყარო პოეტურად იაზრებოდა. „მისთვის, — თქვა ტციან ტაბიძემ, — თველი ქვეყანა იყო ერთი უზარმაზარი თეატრი და თვითონვე, როგორც რეჟისორი ყველგან იყო, სადაც კი თეატრის თავებუდამხვევი მტკერი დადგებოდა, მხოლოდ ეს მტკერი არ იყო უზარალ მტერი, ის იყო მზის ნაფურელი და კოტეც ამ ბრუნებულებიან და დღესაც სწავლის შეუდარებელი ოსტატი იყო. ჭეშმარიტად მას შეეძლო გაემეორებინა ანაქსატორის ლექსი — მე ქვეყნად მოვედი მზის სანახავად“. თავისი სიცოცხლის ბოლოს ასევე შეძლო გაემეორებინა თვითდღივს სიტყვები: „მეინერად ვიღობა მე დამოუბა, მენ რალა ვაკითხის, მე შთანძობა, სხვენი ნახსატელებიან ხომ მიყვანა?“

დასე, კ. მარჯანიშვილი დაიფურედა, როგორც სიმბოლო მუდმივი ნებისა, მაგრამ მათნაფევიან ნახსატეორთან მაინც მიიყვანა. მხოლოდ ითხის წელი იმორღავან რუსთაველის თეატრში — ოთხი მულეღარიც, ტკერიშვალურ წარმატებათა, წინააღმდეგობათა, გულისტყვიანობა და აღმავრთება წელი...“

რუსთაველის თეატრის ასწავლილი ისტორიაში მწვერვალები იყო მოწინას. კ. მარჯანიშვილის „ხეტრის წყარო“ და „ჰამლეტი“.

განა ერთი და ორი სექტაკლი, ვრცელბუერი ძიებებით აღსავსე მთელი შემოქმედება!

„მარჯანიშვილმა საქართველოს დაუბრუნა თავისი გენია“, — თქვა ა. ლუნჩარსკიმ. მარჯანიშვილის გენიის შექმე გამოჩენიანდნე ახალი აქტიორული ტალანტები, რეჟისორული მხატვრობა, კომპოზიტორები. მარჯანიშვილმა ოცდახუთი წელი იმორღავან რუსეთში, ოცდახუთი წელი ემსახურებოდა რუსულ კულტურას. და, აი, იგი გრძნობდა, როგორ იძიებდა მის სულში „სამშობლოს მზე, როგორი სიმამაგით ამირღავდა ძარღველი სისხელი, ქართული სისხელი“ იგი მადლობას უღიდა და რუსეთს, რომ მისმა „შევიდმა გულქვითლობამ ერთი წელითაც არ შეანელა მშობლიური რიტმები, ქართული ტემპირანტები, ქართულის თავანჯავტობი აღმაფრანა — ეს მომეცა ჩემმა აბატურმა, ჩემმა საყვარელმა საქართველომ“. ლოცვასათი აღავლენდა იგი ქართული მინის ქებათაქებას და ყველაფერს, რასაც საქართველოშიც ქმნიდა, ჭეშმარიტად რომად ქართველი და ზოგადსაკობრობო იყო ერთსა და იმავე დროს.

მარჯანიშვილმა მოიგნა სინთეზური თეატრის პრინციპები. ქართულ არტისტებში სიმამაგობის ნიადაგი ნიადაგი და უწყველად ააღორძინა იგი. კ. მარჯანიშვილის ხელმძღვანელობით თეატრმა მოაღწია დიდ წარმატებებს, რომელიც თავისი არსით სავსებით თანამხიერი და თანამდგომი იყო ახალი დროისა.

დრო მიდიოდა. რუსთაველის თეატრის ახალგაზრდობა ვაჯავტებოდა. მამარდნობდა თაობათა შორის წინააღმდეგობა და სტილისტური ძიებათა ნარისახება. „დურუჯის“ რომანტიკულ იდეალებს დაუთმობოების ვენება აცხოველებდა. ვიუტუბად იცავდა იგი თავის სიზოციებს. იყო შეღლა-შემიხლა, უძლიო ლამები და თეატრალური

აფეთქებები. მარჯანიშვილის გვერდით გამოიწროო ახმეტის რეჟისორული ტელანტი, რუსთაველის თეატრში დადგავდა იგი.

1926 წლიდან თეატრის ახმეტის რუსთაველ სათავეში ახმეტის თეატრი სრულიად ურვეული მოვლენა იყო. მან აღიწროვა ქართველი ქაის არისტოკრატთა თავისი პირველქმნილი უფლებიანობა და სისპეკტივი, აღხურდად წარმოიხილა ქართული მითითაგოური ნაწესები და მის როლში შინაგან სამყაროს ფულკურული სინორე შეუნარჩუნა.

დიდი რეჟისორი ახალი აღმართის სულის გადმოცემა მს ცდილობდა. ძველის წერეთის და ახლის შენების პროცესში ინაღვრდა ახალი აღმართის ლიბრეო სული. საწილო ახმეტის თეატრი შემოქმედება ხომ მებრძოლი, შიშაშიღის გმირის ძიებაა. შან. შანაშვილის „ბერილ შინაინა-ბი“ დაწვეული, იგი ქუთხის გმირს ვეკვება, ვეკვლა სექტანტული, იქნება ეს „რეკვება“, „ახალი“, „თეთრული“, „ყანაღები“ თუ სხვა.

1930 წელი. საწილო ახმეტის თეატრი შინაინაღები საბჭოთა ხალხთა თეატრის პირველი ოლიმპიადის წინაშეგება სენსაციური. აღაპარება თეატრალური მოსკოვი, აღაპარება უცხოური არესა. ახმეტის თეატრი მოულოდნელად საბჭოთა თეატრის პირველი რეკვიში ჩადა. სულ რაღაც კანაწი დიდი გავიდა და ახმეტის ტრეფეფული გასტროლები მოაწყო მოსკოვში. საგასტროლო რეკვიტურის გერეგინი შილერის „ყანაღები“ იყო.

ა. ლენარჩიანი თქვა: „რუსთაველის თეატრი მსოფლიო თეატრების პირველი რეჟისორი იყო“. მსოფლიოს თეატრალური საყაროს სურდალების ცენტრში მოქცევა ახმეტის რეჟისორული ძიება. თეატრი საგასტროლო ამერიკის შვეიცარიულ შტატებში მიიწვიეს. ამასთან დაკავშირებით ევროპის თეატრალური გაერთიანება პრეზიდენტმა შ. ლენარჩიანმა ახმეტის მოსწრება: გაქვი თუ არა სურვილი ამერიკაში ჩასვლამდე ჩამორბინილი ევროპის ქალაქებში. ჯერ ვენაში, ბუდაპეშტში, პარიზსა და ვარშავაში, ციურისა და პარიზში, ლონდონსა და ამსტერდამში, პრეფესოში, შავასა და შესაქოთა, იტალიაში.“

არც ახმეტის, არც სხვა თაობებს არ აუხდათ ოცნება საზღვარგარეთ გაეტანათ ქა-

რთული თეატრალური კულტურა, მსოფლიოსათვის ეწევენბინათ, თუ რას მიიჩნია ქართულმა თეატრმა. გავიდა დიდი დრო და ახ, ამ ნახევარ საუკუნის წინადადები მიწვევა თითქოს განახლდა. რუსთაველის თეატრმა ტრეფეფული გასტროლები მოაწყო ახმეტის საგასტროლო მარშრუტით და კიდევ უფრო მეტად გააფართოვა გასტროლოების „გეოგრაფიული არა“.

1935 წელს დასრულდა რუსთაველის თეატრის ერთი დიდი პერიოდი. თითქმის ჩვეულებრივი მოვლენად იქცა ახმეტის საექტაკლების ქებათაქება „ქართველმა არტისტებმა და მათმა გენიალურმა რეჟისორმა, საწილო ახმეტელმა კიდევ ერთი გამარჯვება მოიპოვა.“ — წერდა ა. ქრისტოფიდეს; მის არსის იზიარებენ სხვები — საბჭოთა და უცხოეთის კრიტიკოსები. დასრულდა ექვთია — ახმეტის ძიებათა ექვთია. დიანყო რუსთაველის თეატრის ისტორიის ახალი პერიოდი, რბიმილევი ერთობ დიხანს გაავრცელდა.

1937 წლის პირველი ოქტომბრის რუსთაველის თეატრმა დადა შექსპირის „ოტელლო“ (რეჟისორი შალვა აღსაბაძე, მხატვარი ირაკლი გამრეკელი).

აკაკი ხორავამ ოტელოს ეპოქალური სახე შექმნა. აკაკი ვასაძის ვირტუოზულმა ოსტატებმა დაფართოვანა მაყურებელი.

რუსეთის პირველესმა მხახიბმა ა. კაპალაძემ ა. ხორავას ბართია გამოუგზავნა: „თქვენი ოტელოსათვის მიწამდე გიბრით თავს“.

დიდი რუსი მწერალი ა. ფადდევი იმეორებდა კაჩალოვის არსს: „თავს ზვრი აკაკი ხორავას დიდი და გასაოცარი ტელანტიის წინაშე“.

გამორჩენილი მექსპირლოვის ნ. მორიხოვის არით: „აკაკი ხორავამ ოტელოს როლში მიიჩნია მწვერვალს, რომელზედაც მსოფლიოს თეატრის ისტორიაში მხოლოდ ცოტა ასულა“.

სხვა რაღა შეიძლება იქცას? ალბათ, აღარაფერი. უფრო დიდი შეფასება შეუძლებელია!

1941—1945 წლებში რუსთაველის თეატრი მტერიუნდა იქცა — თეატრი ბაყურებელი წინაგება გამარჯვების რწმენას, მტრისადმი სიძულვილს.

თეატრის მსახობები მიიღეს შრომის საზზე, მართავენ სექტაკლებს, ახმეტის სახელო კონცერტებს. იღვებოდა ვაინო დარასელის

„კიკვიძე“, გიორგი მდიდის „ბატალიონი დასავლეთისაკენ მიდის“, „მოსკოვის კარიჭესთან“, დიმიტრი არესთავის „სამშროლო“, ალექსანდრე ყაზბეგის „ხევისგური გოზა“, სვენაზე ვაკეხლდა ისტორიის მებრძოლი სული. რუსთაველის თეატრმა გაავრცელა ხელოვნების მემორიული ტრადიცია.

ომის დამთავრების შემდეგ, 50-იანი წლებშიდა თეატრში ახალი ეტაპი იწყება. ცხოვეთ თეატრის წინაშე ახალი ამოცანებს აყენებს. ღრმა სოციალურ-პოლიტიკური გარემოწინა აღხურვი თეატრალური აზროვნების მოითხოვდა რუსთაველის თეატრი განახლებულ შიშობაში ერთერთი პირველთავანია.

სუხონი სუხონის მისდევს. იქმნება სექტაკლები, სახეები, არის დისკუსიები, ენებათაღვლება, ხდება ძველის დაფასება, მხატვრულ ტენდენციათა შიშახასხებება; იცვლება მონუმენტული ფორმათა შინაარსი, მეტად საცანაწვდება ლირიული ნაკადი, აქცენტდება ფსიქოლოგიური ძიებანი.

აკაკი ვასაძის ჰუბის გვერდით იქმნება აკაკი ხორავას ოიდიოს მეფე, სერგო ვასაძის მოსამართლე და უკანონო მანკავაძის ლოკი, ემანუელი აფხაზის დიკანი, მდენა ჩხავას ლიდა მატისოვა, გიორგი გვეგუროვის ნიკოლოზ ბართიაშვილი; რომელი ერთი ჩამოფუტავით: შეუძლებლობა დაიწყება შინა კვერჩხილობის არტისტული ტელანტიის დაბადების ლელას როლში („სამტრონი“), კოტე მახარაძის ანდარეზე იმავე წარმოდგენაში, სერგო ზაქარაძის ქადაგი თუ რამაშ ჩხავაძის პოეტური ლიბრეტი, გურამ სალამაძის მიღან ეტიპორი, კარლო საყანდელიის ღრმა რეალისტური სახეები.

რეჟისორები: დიდი ალექსიძე და მიხეილ თუშანიშვილი ქმნიან სექტაკლებს ერთ ჭერქვეშ. არის თანარსებობა და შინაგანი როული წინააღმდეგობა სტილისტური შეუთავსებლობათა გამო. ზოგჯერ თითქოს შეუთავსებლის შეთავსება ხდება — ყველანი ერთიანდებანი და იძიებანი. არის დიდი სულიერი მორბადა რეჟისორთა და მხატვართა [დ. თავაძე, ფ. ლაბაძე(შვილი)] შემოქმედება რომ ქმნიან. თეატრის ქონიკა, სექტაკლების უბრალო ჩამოთვლავ ექ ბეგრამეს მთავრებს მაყურებელს. უნდა ვაკვირნით ზოგჯერი ფაქტი.

1951 წლის 15 ნოემბერს, რუსთაველის თეატრში დაი-

დაი. ფურციის რეჟისორები მოსკოვიდან „ინსტრუბო მ. თუშანიშვილის და ე. მახარაძისა; ჯერ თეატრალური ინსტრუბო დადაგ ახალგაზრდული წარმოდგენა. სვენაზე იტალია-სურმ დაქურდულ, ქმნიდა დახურვი მოსკოვი თაისი საოქეფო ქმნიდა. მიხეილ ახმეტური თეატრალური აზროვნებით. თემქვა ჯერ ისტატობა აკლდა, არც დიდი გამოვიღება ჰქონდა, მაგრამ მოვიდნენ ურველი ევლითა და რწმენით, ჰქონდათ იღებულები.

1956 წლის 18 თებერვალს აკაკი დავლიშვილი დაგას მ. ჯავახიშვილის ღრმა ფსიქოლოგიური ჰუბისა „ჩვეულებრივი“. თეატრში თანდათან იკვთება ახალი ტენდენციები. ნათლად იკითხება თაობათა განსხვავებული ხეობა. ვიდრე მწერებრა შედგებოდა, სექტაკლი თითქმის ხუთჯერ განახილეს წინასწარ...

1956 წლის 20 მარტი რუსთაველის თეატრის სატეპია სექტაკლის სოლოკეს „ოიდიოს მეფის“ დაბადების დღეს. ეს იყო ქართული თეატრის ნამდვილი ზეიმი!

„ალექსიის დადება, — წერდა პროფესორი ა. მაკულსკი, — ურცხვადმეტრი მოვლენა საბჭოთა თეატრის ისტორიაში, მისმა ტრეფეფულმა წინაშეგება საბჭოთა სვენას დაბურვდა ანტიური ტრადიცია, ნათლად დაგვანახა მისი დაბურვობელი მხატვრული რეჟისურა“.

თემქმა ა. ხორავას, ა. ხაქარაძის, ერ. მანკავაძის ოიდიოსის მონუმენტური რეჟისები!

1958 წელს რუსთაველის თეატრი ქართული ოლტიკატურისა და ხელოვნების დედაღვა მოსკოვში. დეკაბის მშვენება „ოიდიოს მეფე“ და „შინაწული მივლენი“. დიდი თეატრის წვლილი დეკაბის წარმეტებაში.

წინან წლებში რუსთაველის თეატრი ძიებათა ახალი მიჯნავა. თეატრის მრავალი სიროლოს გადალახვა უწყება. არის დაბეჭდება და აღმადგობა... თაისი საუკეთესო დადგმები თეატრი კვლავ დიდ შემოქმედებითი პოტენციალს აკლენს. წარმატებით იღებება შალვა დაიდიანის „გუმრდელი“, დავით კლდიაშვილის „სამანიშვილის დინიანკალი“, ვანახუნი „ანტიგონე“, გიორგი ნახუციშვილის „ჭინჭინჭა“, გიორგი ხუხაშვილის „სღვის შეიღება“.

სხვადასხვა რეჟისორული ნააზრეთა შიშში, განსხვავებული ხელნერა, მანკავაძის სექტაკლები ერთიანად და ნათლად ავლენენ თეატრის

ძიებათა ხასიათს, ახალ ტენდენციასა წარმოიჩინის პროცესებს.

რობერტ სტურუას და თემურ ჩხიციყ სათავეში უდგანან ახლებურ თეატრალურ აზროვნებას. მათი განსხვავებული ხელნაწი კვლავ და კვლავ იმსახურებს, რომ უაღრესად დიდი რუსთაველის თეატრის მხატვრული შესაძლებლობები, მრავალფეროვანია მისი გამომავლების გზები. რ. სტურუასა და თ. ჩხიციყის სპექტაკლები — ეს არის ორი ნაწილი შემოქმედის დამოუკიდებელ მიზნება სხვადასხვა სფერო. მათში კარგად იკითხება თეატრის ნიაღში მიმდინარე პროცესთა თავისებურებანი.

რუსთაველის თეატრში მძალადობა ტრადიციური რეჟისურის ნიშნები. საზგამთხვევლინდება მეტადრეული აზროვნება. რ. სტურუა გაბედულად იწყებს ახალი თეატრის მოძღვრებას, ამკვიდრებს ახლებურ თეატრალურ ტექნიკას. რეჟისორი იკვლევს პიროვნების პრობლემას. ტირანიის და ძალადობის პირობებში ადამიანის ბედის გაომსახატავად იგი სხვადასხვა ფორმას მიმართავს. გაბედულად არღვევს ვანრულ საზღვრებს, ქმნის გროტესკის, ირონიის პარადირების მრავალსახეობას. ცოცხალი შემოქმედებითი ურთიერების მრავალფეროვან დინებებში რ. სტურუა პოულობს უშთავრეს საყრდენს და რუსთაველის თეატრის წარმოდგენის, როგორც ღრმა სოციალურ-პოლიტიკური ხასიათის თეატრის.

ბერტოლდ ბრეტხტის ესთეტიკას ნაზიარები რეჟისორისათვის ერთობ ახლობელი აღმოჩნდა ეპიკური თეატრის ესთეტიკა. სპექტაკლები „ხანუმა, აყვარავი“, „აღლატნი“, „კავკასიური ცარციის წიკ“, „როზარდ მესამე“, „როლი დაწყები მსახიობი გოგონასათვის“ — ეს არის თეატრი, რომელსაც რ. სტურუას სახელი შეკვია. სწორედ აქ, ამ წარმოდგენებში ჩამოყალიბდა მისი მხატვრული პრინციპები, აქ განახორბრედა რ. სტურუას ნაზრევი. ეს წარმოდგენები ავლენენ უღრმეს კავშირს ხალხურ ხანა-ხაობით საწყისებთან, საკარნავალო თუ ბალაგანურ თეატრალურ ტრადიციებთან. ფოლკლორული მოტივები ორგანულად ერწყმიან რეჟისორის ძიებათა სფეროებს. ისინი მოდიან ხალხის სულის სიღრმეიდან, მართლია, ხშირად პრიმიტიული და მარტივი ფორმით, მაგრამ რეჟისურის განაწყვეტაში პოულობენ ახალ სიცოცხლეს, ეს-

ოდენ რთულსა და ამაღლებულს!

რობერტ სტურუას სახელი გასცდა რესპუბლიკის საზღვრებს, როცა რუსთაველის თეატრი სავასტროლოდ მსოკის ეწეოა. შემდეგ თეატრის „მსოფლიო რადიოსში“ გაიმალა, ევროპის გზებს დაადგა, იყო შექმნილი.

რუსთაველის თეატრის ტრინომფალური ტურნის აწყობა და საქვეყნოდ ამხურობებს ქართული ხალხის სულიერ სიღრმეებს, ყველგან ამაწი სტურუას სავთაშორისო ალოარება მოუტანა — მისი სახელი მოისხენება თანამედროვეობის პირველ რეჟისორთა შორის.

გერმანიაში თეატრს მიაქვს გერმანული მწერლის ბ. ბრეტხტის „კავკასიური ცარციის წიკ“, ინგლისში — შექსპირის „როზარდ მესამე“. რა საიერო შემოქმედებითი სი თანამეა? ამ სიომამებს თავის გამართლებად აქვს და თეატრის გამაწვევებით ბრუნდება სამშობლოში!

რუსთაველის თეატრი ყოველთვის ეცნარება ფრთავ შემხმულ რეალიზმს. მასში მუდამ ძლიერი იყო რომანტიკული ნაკადი.

თეატრმა რთული და წინააღმდეგობრივი გზა განვლო. ასი წელია, მუდამ განახლებიანება ინსტრავების იგი. თაობები შეცვალეს თაობები. ყოველი ახალი თაობა მოდიოდა თავისი რწმენით, ბრძოლით, იმედით. ავური ავურის ემატებოდა და ასე თანდათან იქმნებოდა ერთი დიდი მხატვრული სამყარო. მისი თალი „ჩამოინტერედოდა, ერთი თალი რომ არ ამავრდებს მეორეს“ (სენეკა). ამასთა თაობათა ლეანლისა და ამავის გენეტიკური კავშირი, მისი უწყვიდი სული!

რუსთაველის თეატრი ქართული ხალხის სიამყავა, თეატრმა სასულგონად დაიცვა მისი კულტურის პრესტიჟი ყველგან. თეატრი, როგორც მდინარე, არ ჩერდება — ბორავს, მოძრაობს, ფსკერებ ტოვებს ლამსა და ლექს, მოაქვს განახლება და მუდმივი ცვლა. თეატრის მარადიული სიჭაბუკეს სიბრძნე ამკობს.

რუსთაველის თეატრი ავლენებელი დიდი ტრადიციის თეატრია, მაგრამ თანამედროვე და ქაბუკური თავისი ძიებებით, მომავლის რწმენით, შემართებით. თეატრმა იცის თავისი დიდი მისია ქართული ხალხის ცხოვრებაში, საბჭოთა ქვეყნის პირობებში. ამ მალღი მისიის შესასრულებლად იღვწის დღეს და მომავლის რწმენით ხვედვდა თავის სახელოვან იუბილეს.

ოტკლო და... მფვიღბა

როლინე ქორმა

თეატრალურ საზოგადოებაში ერთდროს აკაცი ხორავა და მე ერთად ემუშაობდით, იგი თამედლომარე იყო, მე — მოადგილე.

ემუშაობდით შეხმატკობლებულად; არტისტრში იმედუნდ ჭარბად იყო მასში, რომ უნებურადაც ხშირად ამფლავებოდ — ხანდახან აკაცი ისე დაიგურებუნებდა, პარის შეახანზარებდა.

ერთ-ერთი ჩვენი თანამშრომელი თეთრი ძალიან გოგონამხვილი და ენასარტული მანდილოსანი გახლდათ. აკაცი ერთ დღიერუხუნებდა, ეთერი იცოდა:

— ამ დალოცილებს აქვს ოტკლო სოი არ მგონია თავი, რომელი ჩვეგანია დგემდინია, ასე რომ ბორგავს? მისი სიტყვები აკაცის მუტხნეს აკაციმ გამოიძხა ეთერი და უთხრა:

— აბა, გაიმეორე რა სხარტული თქვი ჩემზე?

ეთერიმ გაიმეორა.

— მაშ, მე თეატრალური საზოგადოების ოტკლო ვარ, არა? — სიტყლი თქვა მე.

აკაცი ხორავა იმ დროს საქართველოში მწვიღობის საზოგადოების თამედლომარე იყო.

ერთხელ იგი რალავაზე ძალიან გაბრაზდა და მეხვიით დაიგურებუნა.

— ეს დალოციელი მსოფ

ლომე მხატვრე მწკლომას და ჩვენიც კი სულ ომონს! მისი სიტყვები მუტხნეს აკაცის.

აკაცი კანცელარიაში შემოვიდა, კორებში გაჩერდა, შუბლი შეიკრა და ეთერს მიმართა:

— აბა, ქალბატონო, გაიმეორე, რა თქვი ჩემზე?

კანცელარია დიდ ოთახში იყო მოთავსებული. ოთახში ოცადემ თანამშრომელი იჯდა. ყველა გაისტა, აკაცის მიამჩრდნენ. აკაცი დგას, როგორც სალი კლდისგან გამოკვეთილი ქანდაკება — მრისხანე და დიდი ქანდაკება.

ყველა ერთმა ზრმა შეიკრა: „საინტერესოა, როგორ გამოვა ეთერი ამ მდგომარეობიდან?“

ეთერი არ დაინია, წამოდგა, ნელში გასწორდა, ვარდითი დაშალა (სახეური სილამაზე და გონებრივი სხარტულობა ჭარბად მიეცა მისთვის ბუნებას) და არტისტული დე უთხრა აკაცის, რაც თანამშრომლებთან თქვა.

და მთხდა საოცარი რამ: მრისხანებისა და სილიანის ქანდაკებამ უტერად ბუნებრივი სახე მხოლო, შუბლი და ხეივანი გაშალა, მეორე გაილინია (აკაცი თავის დიდი ნიჭი და მპორავი სული ჩაქსოვა იმ დღიომში) და თავის ხავერდოვანი ხმით თქვა: — ყოჩაღ, ეთერი, მომწონს შენი სხარტულები!

გიორგი მდივანზე ჟურნალისტის წარკვევი ბავშვ დასწერი. ორმოცდაათი წელი თანამებრუნე დრამატურგის, ლიტერატორის, კაცობის ერთგულ სამსახურში დგას გიორგი დავითის ძე მდივანი.

უბრალოდ ეორეკია, ეორეკია ბიძია... მთელი მთავრებულ ცხოვრება მისი კოვში გაუტარებია. ხელოვნებათა ყველაზე მასობრივ დარგებში — კინოს, თეატრის ეორეკია უზუცესი, სპექვენირდ ვანთქმული მოიყარა. მალაი შუბილი, გამართული მისკუფერი ენობრივი კონსტრუქციებით და უღალატო ქართული აქცენტით იტრალა საზოგადოებაში. მე ვიცნობ მისი შემოქმედლის საკმაოდ დიდ ნაწილს. ვიცნობ ხალს, ვისთანაც ვათესაუბრა, მეგობრობთ თუ უბრალოდ, კოლეგაური ურთიერთობა ავაცხრებ. უფორ მერტ ჰავს მყოყარე და დამფსებელი, ვიფორ მოქმამე და აუგისმთქმელი. ბევირ თანამემამულსთის ხელი გაუზარათეს, წამოუყვებია, გზა დალოცავს ნაშუსიანი ცხოვრების ასპარეზზე გასვლისას. მისაუბრია მასთან, მრავალჯის მეგხედრივარ, დასწერბივარ მის სჯარო გამოსვლებსაც და პრემიერებსაც, კაცმა რომ თქვას, ყოველზე ხემოქმედის შემდეგ თითქმის არ უნდა გამიხედლდეს მისზე ნაკვევის დაწერა, მაგრამ... ეორეკია ბიძისთან ინტერვიუზე მისვლა მინაც აუცილებელია!

რაზე ვისაუბრებთ?
ვიწყებ ინტელიტორ ხეტიალს წიგნის თორეკიე. შერბის მოყვითალო მოზრდილი კრებულზე ვაჩუბრე. მასში კინოსცენარებიბა თავმოყრილი. ვფრცლავ, ვკითხულობ:

...ვისაც ეორედ მინაც ვამოუხედლეს თბლისი არტის მამადავითიდან, არსდრის დაეყრდნება ათას ლქსასა და სიმღერაში ხრტაშისმული ეს ქალაქი-ბადრის; არასოდეს დაეყრდნება მისი ფართო, ხეივნებიანი ქუჩებში და მისივე ძველი, დავლანოლი შესახვევები ვორავების ფერდობებზე აგრული სახლებითურთ.

ეს ხილენი... სანაბირობი... ეს მფორი, ვეძეკვი მინარე მჭევიკარი, მითდან ჩამორარხინი, საბუროთ რომ ვორავლეს ქალაქის შუგულსში და ვარბის იქითვე, კასბის უფეველსე. ბევირ დიდებულე ქუჩა ჩვენს ქალაქში, მაგრამ ვისაც არ უნდა ჰკითხი ზევს შესახვევზე, აუცილებლად მოივითებენ?

აბა, „ჩვენი ეზოს“ — ყველაზე თბილისური ფილოს ბრული... ამის წინათ ტრელებიანი აჩვენეს, ერთხალმა ვადაევიარლი ოცწლისწინანდელ სიტუაციებში, ფილოსტო გმირებებით ვავსაბუნდი, ავლეული, არის მფეველი, რომ ეს ვორავლეს დამწვლელი სიყვარული ხელოვნებისა, სიციხელებისა, შრომობური ქალბისა, კინემატოგრაფიული ხეობის განვითარებისა და ადამიანური ურთიერთობის პროგრესის? მიუხედავად არ თუ ძველებმა, პირიქით, შესავეე საკუთარ ბუნებაში უქპნობლად ხასხასებს.

...დათოსაც მერტ არ უნდოდა რა. ბენდირი იყო, რაეი ვეიტყუა, რომ ვჯამ მის მოკვლას არბობდ, სწორედ მის, დათოს მოკვლას... აბა, რამდენად, სწორად ვთქვი იგი იგი, იმბობ, რომ იციენისა... არა, ეს შეუძლებელია... თუმცა, აბა, სხვაგვარად ხომ არც გამომდის. სხვაგვარად ვჯამ მის მოკვლას რამდენ ვადაწვევებდა?
რა ბენდირებია — რამხელა წარბოვდებელი ბენდირებია?

„უუყვარევაა-არს“ — ჩამქმის შეყვარებულე ქაბუქის შეძახილი, და...

არა, ერთი უნდა ვკითხი ფილოს სცენარის ატორს, დღეს როგორ აფასებდეს საკუთარი ნიჭის წყალობით აფთხებულე გმირის ცხოვრებას ეკრანზე და პარალელურ ურთიერთობებს ცხოვრებაში.

ვეილო. ვთქვათ საუბარში არ აყვია, მაშინ... მაშინ ჩვენ მისი მოგონებების ამ მორეკი ნაწვევტითაც ვავიკვლევ გზას

...ჩერ კივეე სრულიდ ქაბუქა დავიწყე მუშაობა კინოში. ახსავაზარდა პირტი, საქარტელოს სახინაწვევის? ეინფადრისის სასცენარო ვანყოფილების რედატორიად მიმიწვეეს. შემდეგ, სასცენარო ვანყოფილების გამეგ ვაჩუბრე, და ბოლოს, თვითონაც დავიწყე სცენარების წერა. ისე ვამბრტავა კინო, რომ დარწმუნებულ ვიყავი — თეატრმა თავისი დრო ვევე მოქმამე-მეთქი; წარსულის ხელოვნებად მიმანდა. მრავალი ჩემი ამხანაგის მსავაგსა მჭევიკოდა, რომ ეიო აუცილებლად შეეცლიდა თეატრს. და სატროლო, თეატრში პრინციპულად არ დავდიოდი, რადან მწამდა — არ ღრდა სამი-თავი საათის დაკარგვა მაშინ, როცასკა ოპიბე დროის განმავლობაში ორის-სამი ფილმის

ნათელი კანი

ნახვას მოასწრებდა კაცი... იმეამდ, თითქმის ყველა ლიტერატურულ და კინოდისქუსიაში ვიყავი ჩართული, თეატრის ირველიე გამართულ კამათო კი ერთხელაც არ მიბიბია მოწაწილობა... მაგრამ არ, ახალი კინოსურათისთვის მსახიობების შესარჩევად რეგისორთან ერთად რამდენჯერმე მომხდა დასწერბა რუსთაველისა და მაქაინაშვილის თეატრების სკექტორებზე, და აქ, უტყებ ვორბენი, რომ თეატრმა სასწულეობრივად გაიძეკრა. უშუალო კონტაქტსა მსახიობთან, რომელსაც დარბაზიდან ვუცქერიდი, სცენის ისეთ დიდოსტატთა ცოცხალმა ხმამ, როგორნიც იყვენინ და არიან უშინავ ჩხვიდ, ავაკი ხორავა, ავაკი ვასაბე, შოვავ დამბაშიე, სანდრო ეორეკოლიანი, მიხეილ ველოვანი, ვევიკო ანჯაფთბიე, თამარ ჭეკეავაე, ხესილთა თავაშვილი და სხვები, სრულიდ ახალი ხელოვნება აღმობინენა, რომელსაც თურმე, მანადელ სულ არ ვიციბობდი, ეს იყო — თეატრია.

ვიტირე მდივანის შემოქმედება სუაუნის უშინაწვევლავნეს მოვლენათა უპრობის ვაზრებადა. პესებთ: „მენი ძია მიშა“, „ველითი ნების ადამიანები“, „იტერიკის დაბადების დღე“, „ალკახარი“, „ნამუსი“, „მატლიონი დასავლეთით მიწევეს“, „პეტრე ბაგრატიონი“, „ახალი დროება“, „მიობარეი კოსელი“, „მოსკოვის ცა“, „დიდი დედა“... კინოსცენარები: „დიდი გზა“, „საბუდარეული ქაბუქი“, „შორს, დასავლეთით“, „ალექსანდრე მატროსოვი“, „მარადისობის ელჩები“, „ხეცურული ბალადა“, „ჩვენი ეზო“, „პატრიოტი“, „თუგოსლოვისი მიწეში“, „პარისკაცი ივანე ბროკინი“, „ივანე ბროკინი კამბეში“, „ვიწ არის დაბნაშვეე“, „მუსეხშირები“... მრავალი წერილი, სტატია, საჯარო თუ პირადი შეხვედრებისას გამოთქმული შეხედულებანი, ყოველი დღე სიცოცხლისა

ერთ მოცულობაში მოიყრის თავს და მასში მხატვრის თემატური მრავალფეროვნებიდან მინც მთავარ მიმართულებას გამოყოფით — რეკლუკიის თემას, სამშობლოს, ინტერნაციონალიზმს. ტინი გიორგი მდივანისა მყოროლია და ოპტიმისტური, ვაგვარავია — საქართველო, დასწერა, ესანებო, იტალია...

ტირები — ქართველები და რუსები, ეტილოლები და ესანებლები... მხედარი მთავრები და რიგითი ველახეკები, ექსისტები და რეკლუკიონერები, ჩეკაკინი და ნამუსიხანი.

ალბათ შევეძენ, აღწერიკი ვანჯაშით სავეს ის პერიოდი, 1941 წლის ავგოსტის მწეზრში, მთელ მოსკოვი რომ ქუხდნენ სატრინი ქვემეხები. დედაქალაქის სახელმანებელი კამერული თეატრი კი დიდი სამამული ობსიდის მიმდებლილი პირველი სექტაქალის პრემიერისათვის ეწახდებოდა...

თვით „პრავდა“ საბრძოლო დიდების ორენის ტოლვას რეცენზიას უძღვისინი დაიდი გამარჯვების წინასწარმეტყველურ პიესას.

ბიძოლო, ქილილი, გამარჯვება, სიხარული, გულის დაწვევა... შრომასა და ტრეობას, მზრის ასრულევაში თვითრად გათენებელი დამები.

შრომის მიწევეს შვილის გამართლებათა, უბედული მიჯარასარდლოს — მის ფეხევემ დაკრილი მტრის შურნადრეების სიმბოლოები. დრამატურგის გამართლებდა მისი პიესის თუ სცენარის მიხედვით მიმდინარე ნაწარმოების ელვარაობას შეფინენე, მაყურებელს გულის რომ მოხედდა და ცოცხალი აზრის წავრდს ვაჩაჩალებს.

თანამედრედ დრამატურგია პუბლიცისტური ხელოვნებაა. ვისესხებე მარხანდელ ზაფხულს, მოსკოვის ოლმპიურ თამაშობათა დაწყების

ბუნების მხაზვეარი

საქართველოს დამსახურებული მხატვრის გურამ ქუთათელაძის შთაფრენის წყარო საქართველოს ბუნება იყო. თანამედროვე ქართულ ფერწერაში, აღბათ, მეორე არ არის ოსტატი, რომელსაც ასე მთვრიდა გერმანი ზვიგაფი. ქართლის სერიის ნახატები — ეს ქართლის მიწის, მისი მთა-ბარსის, ოქროსფრად ამღვარებული ქაღების ცოცხალი ნატიპი!

წინ მისკვივის ერთ-ერთ უდიდეს კინოთეატრს ოქტომბერში "შედა იტალია-სამბოთა კავშირის ერთობლივ დოკუმენტური ფილმის" სხუთი რეჟისის ისტორიის" სადღესასწაულო პრეზენტაცია.

ფილმის სცენარის ავტორს, გერმანი მდინას, "სოცინფორმის" შინაგანში პრემიერამდე გამართულ პრეს-კონფერენციაზე შეხვდი.

— თითქმის ორ წელზე მეტი დღეაგვირად ამ ფილმის შესაქმნელად დამძვეტი რეჟისორის რომელი მარჩილისა, ილია გულტარისა და მე... სხუთები კონტინენტზე ჩატარებულმა ვიზაჟებებმა სრულიად ახალი, უნიკალური მასალი მოგვცეს: საიტირად მენტორის დღევანდელი სიტუაციისათვის, ზუსტად ოლიმპიადის გახსნის დღეებში. ჩვენ შევიცადეთ, გამოვჩაბატა ამაღლებული დედა ოლიმპიადების საერთოდ, და ეკრბოთ კი, მისკვიური თამაშობებისა. ოლიმპიადის ხალხების მეგობრობა და არა ჭიდილი. ფილმი სხუთი თვის წინათ უნდა გამოსულიყო, მაგრამ უკვე აღარ არის სადღესასწაულო, რომ პოლიტიკურებმა სიცილი, ხელი შეეშალა ნორმალური მუშაობისათვის... ერთაზე იხილეთ, თუ როგორი სიყვარულით არის ცხადვებული ამერიკულ სპორტსმენთა განადგობა, რადილი გზნებით ემხადებოდნენ ისინი სამისციოდ. დღეს მათი სრულიად და წყურვილიც საბოლოოდ ჩაკრდა — ამ სიტუაციის სრული მწიფეობით, — ვეითხარა სცენარის ავტორმა. სამბოთა კავშირის მხრდამ ფილმის დადგენილება რეჟისორმა ილია გულტარისა არ აინწინა, ძველი კოლეგებისა და მეგობრების მარ-

ყოველ სურათში ჩანს მხატვრის ფიქრი, პოეტური დამოკიდებულება გარემოცველ სამყაროსთან. იგი ნერდა ერთმანეთისაგან სრულიად განსხვავებულ პიუნსაგან, ნელინადის სხვადასხვა დროსთან დაკავშირებულ კომპოზიციებს ანიჭებულ, ლან, ფედრად ტილოებთან ერთად ქმნიდა მქრქაღამოცველებისფორ ტრენებში შესრულებულ ნამუშევრებს. ამ სურათების ერთიანობა მუსიკალურ ვარიაციათა ერთიანობას მოვადრებებს.

ხელოვნების სამყარო გურამ ქუთათელაძისთვის ბავშვობიდან მიმზიდველი და იდუმალებით იყო მოცული. მამა — გამოჩენილი ფერმწერი პპოლენ ქუთათელაძე (სწავლის მანძილზე თბილისის სახანატრიო აკადემიის რექტორი), ხელს უწყობდა მას მხატვრულად მისწრაფების განვლენაში. გურამი სწავლობდა თბილისის სახანატრიო აკადემიაში, შემდეგ მოსკოვის სურტიკოვის სახელობის სახანატრიო სასწავლებელში. რა თება უნდა, გამოჩენილ რუს ფერმწერებთან — გერასიმოვთან, ასმიროკინთან ურთიერთობას უკავლოდ არ ჩაუვლიდა; აქ საბოლოოდ ჩამოვლიდა და გურამ ქუთათელაძის პიროვნება, ესთეტიკა და მხატვრული კრელი.

მხატვარი სწიროდ მუშაობდა ბუნების ნილიზე; მღენერზე იწვედა, შემდეგ კი სურათს სახელოსნოში ხანგრძლივად ამუშავებდა. ამში ულინებდა გურამ ქუთათელაძის შემოქმედების კიდევ ერთი თვისობა: ერთი ნიშიტი, რომელიც დაკავშირებულია სურათზე მუშაობის მისეულ მანერასთან. მხატვრის მარადმიმდებელი ბუნება ითხოვდა ნამუშევრებთან ანარაღვზის მიორთვებს, ეს და-

ხელობსა და მდინის ურთიერთთანამშრომლობის ეს გამოილო შეეცადა, რომ სასამალობის ფერადი დოკუმენტური ფილმი ოლიმპიადების ისტორია კი არ არის და არც თანამედროვე ოლიმპიური საერთაშორისო მოძრაობის ექიმობიანიე, არამედ — ექიმოველებს კრებულ მსოფლიოს უდიდეს სპორტსმენებზე, ჭეშმარიტად გმირ ადამიანებზე, რომლებიც ფიზიკური და ზნეობრივი სიმშვენიერის ჰიმნს ლაღადებენ თავიანთი ცხოვრებითა და შემოქმედებითაც.

76 წლის ფორთვია ბიძის სიბაბუკის გახსენება — სპორტული აღმარება და ოლიმპიური გამარჯვებები... და კაცის ცხოვრებაზე; რომელიც დალოლოა, შთავნებულ შრომას მოიცავს მთვლილ საზოგადოების, საშობლოს ერთობლებსა და სიყვარულის გამოხატვებში, განა თავად გებობდა არ ჩაითვლება? ჭრ მარტო ილია რად ლორს... ზოგს მარტოლენ კაცის ერთობ თამაში, ატეხებულ ყოვლის მამიკერ შეხბილად შეიძლება ვინების ეს შეხბ... მაგრამ, ღრმა არის ის დილილი... და ამაღლებული!

ვეფხვლები საურნალო ნარკვევის და საყრბად.

რეპორტიოული მომთაბარების იცი წლის მანძილზე თითქმის მეც ვისწავლადამიანებთან ურთიერთობა. თითქმის რაღაც მოგზაზე ტრეკ ვიგნებში — უკვე ხეხედ სანაბს, და ათას მიზეზსაც შეკითხვის მისკვირად.

თბ, ვიწვევდა სახელგანთქმელ თანამებამულეს; დიმილიანი მასანებელი ვეფხვა, მველფურის ხის კარებს დაგებულს ვრცელ,

დასტურებდაა შეუნდებელი შემოქმედებითი ძიების, საკუთარი თავისაგან დიდი მომთხოვნისობისა, რითივალადამორიციანებას ნაქმრობობს, ერთვალ მგანებულ მხატვრული ეფექტური დამკვიციყოლებას. ეს თვისება განსაზღვრავს ნახატთა შედარებით სიმკაცრეს და ფერწერულ ტილოება შეეცაღმკანალობს, რაც სიკიცხლის ფითქმის განსაზღვრულ შეტრქმებს სწავლ, ვინაჟან შედაფეისი ქვეშ გამოსჭვავს... ცრცხლობის ქვეშ მოქცეული შრები. ასეთი „დამუშავებით“ მხატვარი ამდიდრებდა თითოეულ ფერადივან ლაქას, ამლიერებდა ფერის ვერადობას.

გურამ ქუთათელაძემ თბილისში გაატარა მთელი ცხოვრება და როგორც მის მკვიდრი, იტვლებდა ქალაქის მომავალი. ეს სიყვარული, დამოკიდებულება აისახა ტილოებში: „ძველი და ახალი საბურთალო“, „ძველი უბანი“ და სხვ.

მხატვარი გატაცებული იყო ფიროსმანის თქმით. ფიროსმანის შემოქმედება, ფიროსმანის სახე, სახე შექმნარტიხელივლიანსა, ყოველთვის განსაკუთრებით ახლბობელი იყო მისთვის.

გურამ ქუთათელაძის შემოქმედებაში „ფიროსმანის“ სერიის ნახატები უკანაწინადა გამოდგა. ფიროსმანი გატაცება მხატვრის შემოქმედების რომანტიკული ხასიათისა და მისი მრავალმხრივი ნიჭის კიდევ ერთი დადასტურება იყო.

ფურნად „ფრომის“ ამ ნომრის ჩანარში იბეჭდება შესანიშნავი მხატვრის სახი სურათი.

სურვილი იოსელიანი

ცხოვრებისეულ სადარბაზოში, გულწრფელიად, გულთბილად მომიტოვებს, რადგან ქემპირატად წაშობა ყოველგვარი ანაკობრივი ზოგარი.

ჩემს წინაშე მდგომი პიროვნება არ მოითხოვს შეითხებვის კორხბტელს.

ერთევა ბიძა მოქმედების კაცია — ტვივილითა და სიყვარულით სასვე ქართული.

მელოც კიცე, საიდან დავიწყო... ჩემს წინაშე მდგომევი ნეთი ხის ჩანსა ესტეტიკა, და იგი — ხასიათობას და აზრთა სიმძიდროვე, მოქცეული მამაკაცის გონებაში, ისე ეწყება ადამიანური ტვივილობისა და ხენდერების ერთობს. თოგორც ფრენილი საკუთარ ტუბებს.

1981 წლის 10 ოქტომბერი.

დაბა, ურნალიოსთვის ნარკვევი უნდა დამეწერა ციკურაციონის სამსახურში მდგომ პიროვნებაზე. დღეს კი (ვალახა) მისი შემკვილით ლილიოს ცაცოცლებს უკმაბო გრანზომარული, რადგან იგი, კიორჯე დაითვის ძე მდინის, ჩვიბი თიკევა ბიძია, არასაბილად ვაგვილოთ თიკევი ბიძის კარს ღედაქალკეს სახელგანთქმულ ტრიბონარდუნის შესახვევში, რადგან...

რადგან მისი სალოცავი თბილისის წმინდა ადგომს — გამოჩენილი ქართველ საზოგადო მოღვაწეთა დღემდის საბთილორეობითულებს სავანე გაული კარი და საძეღამოდ ჩაიხებტა ვალახბილი შვილი.

ხასილ მადლიზვილი
ბ. მუსკალი.

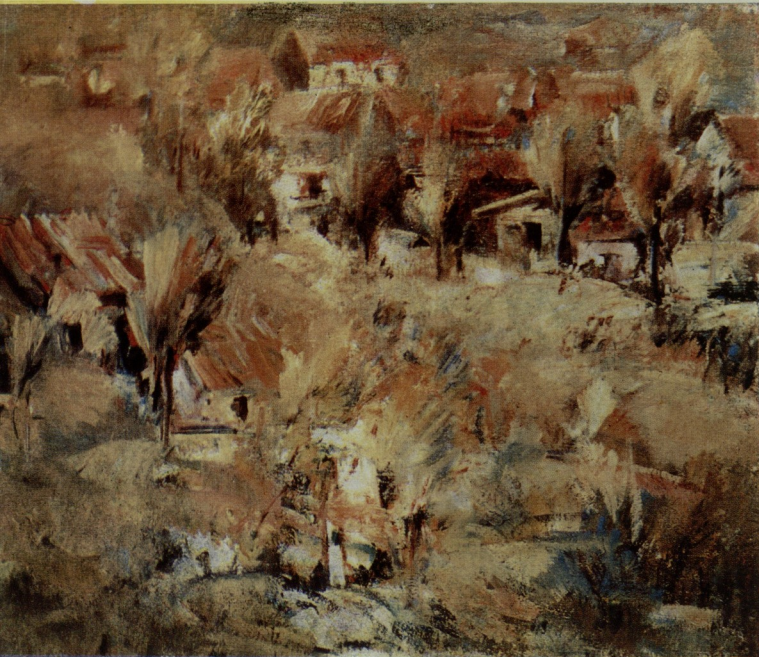
ქართული
ბიბლიოთეკა

შაშლამა

ფოტო მიხეილ როსტომშვილისა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შპს "ბიბლიოთეკა"

გურამ ქუთათელაძე

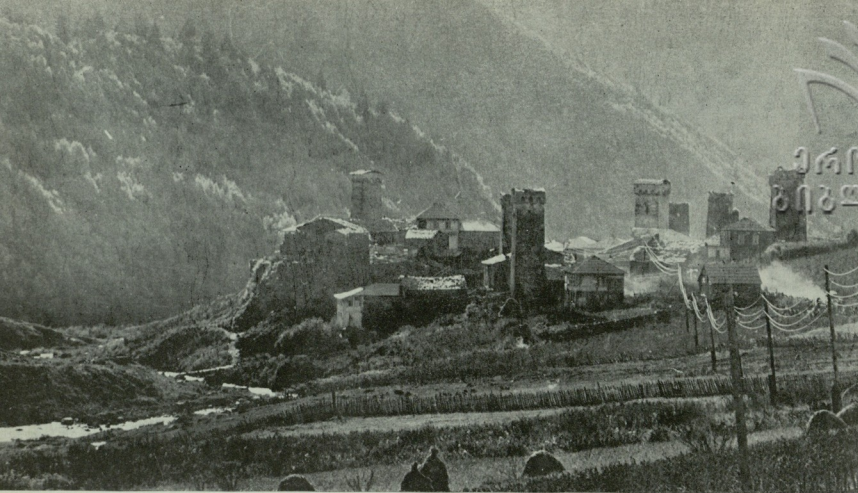
სომელები

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

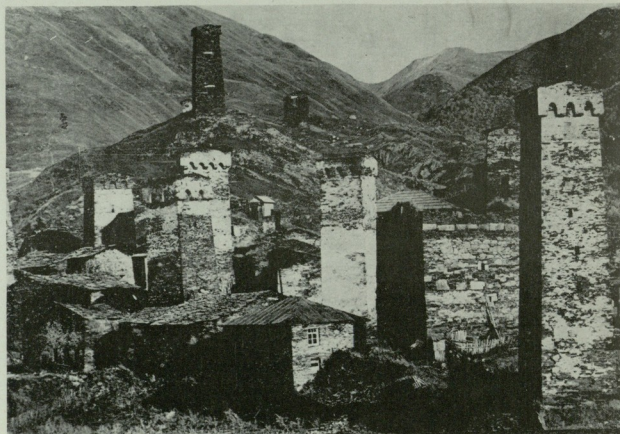
ნაბარობი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ფონდის მართვა

სპანთი

ზვიალი უშა

336 გინახავს სკანდიონ

მთების საღვთო მოქცეული საქათველის უღამაგის უსახე — სკანდიონ უსახეა მისი ბუნების კონტრასტები: ზეითი მხარედად აღმართულა უშა, შხელა, შხელა, თინთინო. მათი თინთინო მწვერვლების სუსხი იგრინობა... მთის ფერობებზე თოვლი ჯერ არც კი დადგა, რომ თბილი მიწა გახვავდეს მახარობელ ყვავილებს ახოწვერავს, უფრო დაბლა მოხლამდე ბაობის სურნელებ ტრიალებს, სოფლად საითები ითიბება, აინები იმეძა...

მთები აწრთობდნენ სკანდიონ მცხოვრებთ საფუძვლების მანძილზე. თანხანნი ხედილად სხანი მისი მთებიანი ამბი, კელდურალი, დაჯერბულა, ჯხებიანი თივი-სუფლი.

სესი კაცს თითქოს დაბადებიდან დაყვება ხოლმე აუფლებელი მინარჩების სიყვარული, სახიბველები ნაღობის, მარად თივლიან მწვერვლებზე ცოცხის დაუთებელი წყურბლი.

ზვიალი უშა — კავკასიონის ცენტრალური მთავრების ყველაზე მაღალი მწვერვალი. იგი იალბოხიდან აქვლინს კუსხს, ბეჯიდან ქისტების ნაწიერ კოშკს, თივრებიდან კი — ცაში აბურჩინელ მთის წვერებს. იგი თითქოს განჯე ვადამბა სხვა მწვერვალს, თავისი ლამაზი მხრები ლეკვარ ცისათვის მიუბეჯინა და იქიდან გამომავლებს კავკასიონის, სკანდიონ ქედების მწვერვალებსა და უღელტეხილებს.

უშა — მსოფლიო მთამსვლელობა გატაცება, ვასაიკარი ისტატობის ურთულესი გამოცდაა. მის მწვერვლის აღმართს მხოლოდ მეტრომეტრ საუკუნის დამლევი დადგა ფეხი. პირველი, ვისაც წოლად ხედა უშის აღმოსავლეთი მწვერვლის ადგმა ინგლისელი კოჩიხი და შვეიცარიელი ულრიხ არბერი იყვნენ ეს მონა 1888 წელს. ისინი ყველაზე იოლი გზით ავიდნენ მომდევნო მწვერვლზე ბეგრებს უცხოელმა სკად ბელი, ჯერამ ამაღა.

1903 წელს ვერპონის აკრად აღბურვალა აღმართებმა ორჯერ აიღეს დასავლეთის მწვერვალი. ექსპედიციის ხელმძღვანელი იყო შულცი. ჯგუფის შემადგენლობაში შედიოდნენ: გელმანი, ვებერი, რიხინი და უსტრიო. იმავე წელს უშაზე ავიდნენ უცხოეთის აღმართები დისტანტი ფანი და ლიხი. ისინი გაყვებნენ შულციის ნაკვალევს და ისარგებლეს შულციის მიერ ბეგრებსა და ყინულებში დატოვებულ პალეონთს.

ბანგლი ოდებქმება წელმა და არაბის უღელა უშაზე ასლა. 1930 წელს ჩინმა აღმართებმა ალომა და აღუსახარა ვადარბებმა, იავორა კახალაგვიშობა და მონადირე ალმაცკარი კვიკიანს სკანდიონ დალაშქრად უშა, მაგრამ ოთხი მათგანზე მალა ვერ ავიდნენ. 1931 წელს შვეიცარიელმა ჯგუფმა ოთხი კაცის

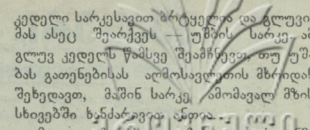
შემადგენლობით აყვა უშის კალთებს, მაგრამ ვერ აღარ დაბრუნებულა... 1933 წელს კვლავ სკანდიონ მწვერვალზე და კიდევაც გაემართლდა. ისინივე შულციის გზით ავიდნენ. ორმოცდაათი წლის მახლობლად ბეგრებს ექსპედიციამ იბურვალა თივი, მაგრამ მთავს მხოლოდ ოთხმა მიარწია ადგამა და ყველამ შულციის გზით.

1934 წლის აგვისტოში უშაზე კვლავ გაემდგარა ქართული აღმართებისა ჯგუფი ალომა და ვადარბის ხელმძღვანელობით. მათ უკვე სკანდიონ გამოსვლივმა ქონდათ კავკასიონის სხვა უმაღლეს მწვერვალთა დაბურვალა, არ უწყებნათ არაბული გზა, მთავარი იყო, როგორმე აბსოლუტურად უშის მწვერვალზე. ამ ჯგუფს არ ჰქონდა საჭირო აღბურვალა. უშის ექსპედიციის ერთ-ერთი მიზანიყო, სკანდიონზე გვი ნივთიანის, მიკელ სახადარი ჩიხაზე ჯიხის ქურტი ჰქონდა გადაცემული, ფეხზე, სკანდიონი ჯადარბები ეცვა და წერაყიხის ნაკვალავ ფილთა თივი გადის მხარზე.

ექსპედიციის შემადგენლობაში ბებრის იყვნენ, მაგრამ ბოლოს მართ ოთხნივე შერჩინეს თივი, დაძმონი და გამმადანი ამოაჩნდნენ ვამბ ალომა, და აღუსახარა ჯადარბები, ვიო ნივთიანი და იავორა კახალაგვიშობი. ერთგამ თომბივი გრადლის დაქვების გლეჯ კვლავზე გაეჩხარებნენ, არც უკან დაბრუნების საშუალება ჰქონდათ და არც წინსვლისა. სკანდიონ-სიციცლის უქანასკენმა ჭილიდა მარჯვის გამბედობა შემპარა მათ და დღეობს ვადარბინა. ჯგუფმა ვამდარჯე, უშა ქართულებმა დაძლიეს.

კავკასიონის ყველა მწვერვალი დაბურვალა იყო, როცა გაბრეულ ხერგინი დაეკითხათა თანამსვლელო აღმართები ბექნულ, ბესარიონ ხერგინანს, მაქსიმე გვარლიანს და ჰიქეა ჩართობენ, რათა უშაზე ასულიყვნენ ურთულესი გზით. ისინი სათანადო საზომადის შემდეგ აუვიდნენ უშის კედელს. შუა კედელს მიარწიეს თუ არა, საშინელი ამხილ დღედება. ორი კვირის განმავლობაში ჰექაქუხობა, წვიმა, სეტყვა და ქარ-თქემი იყო მათი თანაგზავრი. კლდეზე ბადებები ევიდნენ, ღილი გაბურვებთ ვადარბანს შიშობი, წყურბლი, უძილობა, სიცივე, მაგრამ ვეჯაკვითი თივობა, ოცნება აუღნათ. მაშინ პირველად ვისმა უშას მწვერვალზე მზის სავალბობა „ლოკო“...

ჩვენი ქვეყნის მთამსვლელებმა უშა კიდევ მრავალჯერ დალაშქრეს, მაგრამ იყო ერთი გზა, რომლითაც ასლა არც უცდით და არც უფეჭრით. ეს იყო უშის ჩრდილოეთი მწვერვალის ჩრდილო-აღმოსავლეთის კედელი. მას ორბო მერვის უკუ დაქანება აქვს და ჩალათის მინერაზე ლავანდარბიეთ არის დაგმიჯობებული.

კედელი სარკესავით ბრტყელი და გლეჯი. მას ასეც ზეარბებს — უსახე სარკე, ამ გლეჯ კედელს წამსვე შეამჩნევია თუ უშა მას გათენების აღმოსავლეთის მხრიდან შეხედდეთ. მაშინ სარკე ამომავალ მზის სხივებში ხანდახან ეტყობა.

ამ კედელზე წამსვე მკინილ უღელტეხანმა ჩაიფიქრა, რავე გადამწვერდა ქონდა, ჩემი და უსახე მწვერვლის აბსოლუტური სიცი უნდა იყოს.

ამ რთულ გზას მიხელო ხერგინის ვარა კიდევ ხუთი გამოსვლილი მთამსვლელო დადავა: ჯუმბერ კახიანი, ჯოიაი გუგავა, ვივი წურბელი, შალვა მარგინა, მიხო ხერგინი. მაშინ იყო, კლდის ვეფხვებმა რომ ასე ღრმად ჩანდნენ თავალმომი სიკვლევი — ექსპედიციის ერთმეტიანი ბაქანზე შეჩინდნენ და მხოლოდ კლდის მახარში ჩაბრუნდნენ რების პალეოზე გამარბული თოვლი აკავებდათ. ქვემოთ რვამეტრთან უფსურბული დელო ხახა... მისივე იყო, რომ მხოლოდ წინ წასვლა იხსნიდა ბიქებს, მთავრება მალ-ლოხე, დაჯერდნენ ოღად შესახებ შეგროვს და სწრაფად იწყო ასვლა. უკვე შევიკვლია ამინდი, წვიმა დაუშვა, მას ხომავალი მოსიქვა, საღვაც აბლის მუხი დაეცა. თანდათან მატულობდა საფრთხი, სველ კედელზე ფეხის მოკიდება გაჭირდა და მალე მიხელო ხერგინი კლდეზე მხოლოდ თითებიანი ჩამოვრებილები დარჩა... მაშინ კი ვადიხედა მთამგობრბებს ისინი აღარ ჩანდნენ, მათ შორის კლდის ქიმი ამოვრებილები. მან ეუვის სისწრაფით ვიანვარმა ყველაფერი და ბიქებს რაც შეიძლება მშვილ ხმით ჩასახა:

— შეიხსენით თოვლი!
 მიმი იყო ვამაშყვეტი წურბით. მიხელო ხერგინი მხოლოდ იმაზე ფეჭობდა, შეგობრბეს რაც შეიძლება სწრაფად შესწრაფობენთა ბრძანება. ცილობდა, როგორმე გაეპო მანამდე... იმისიც ეწინოდა, არ მიხმდარბიყვენ შეგობრბე მის ვასაქობს.

მაშინ მიხელო ხერგინას ყველაფერი ვამაშყვეტილი ჰქონდა, მაგრამ როცა უშის ფოლანდებურ კედელზე მეგობრების მტკიცე ხმა გისმა:

— ერთად, მხოლოდ ერთად!
 მაშინ მან ერთხელ კიდევ უქანასკენდა ახედა კედელს, ახედა და შეწინა პატარა წიბო. რომელზედაც ვადარბა თურვან ექვსი ვეჯაკის ხსნის გზა... და როცა მან მონახა საყვარელი, დაამკარა პალი, თივი თვლით ვაყვარდა და დინახა შალვა, მიხო, ჯუმბერი, ჯოიაი და ვივი როგორც მიკვებდნენ მას, მაშინდა გამორეკვა, მაშინდა მიხედა, რომ ვადარბინენ...

ეს მოხდა 1963 წელს. მაშინ ჩვენი მთამსვლელო სსრ კავშირის ექსპედიციის ოქროს მელდობით დააჩილოდეს. ეს იყო პირველი ოქროს მელდობი, რომელიც სარკეებმა მთამსვლელებმა თავის შიშობილოურ მთებში — კავკასიონზე მოიპოვეს.

მისტია

სენიკი რეპორტი

2016 წლის 11 თებერვალი

ბათუმისათვის

ჩველი თუ არა მესტიაში, მაშინვე ჩვეულებრივ, როგორც ადრე, იქაური, მესტორი განწყობილება გადმოემოდ.

ასეთი განწყობილება კი იმთავითვე, ვისაც ხშირად მოუხანსულებია ეს თუ ის ადგილი, ვისაც თითქმის უკვე თავიანთებურს ეძახიან სენიკი.

მესტიაში ჩვეულებრივი ამინდი იდგა. მულურა და მესტია-ჭალა ისევ ისე ეხეთქებოდნენ კლდოვან ნაპირებს, ისევ ისე იზღავდებოდა თავნაკვეთილი ნადრისფერი კომედი მულურას ხილს ზევით და თიხნული, უბრადად მდგარი, შავის ნატივსფრად ელაგდა.

ჩვენი ტელედაცემის გმირს, ახალგაზრდა ექიმ გოდერძი გორდენიას სცენარი გვაგანებით და სული არ მოეკავებინებო, ისე სასწრაფოდ გავიშურებ გადასაზრდად.

მზის ჩასვლას არაფერი უკლდა, ახალგაზრდა ექიმ სახლ „ბეიჭილიანს“ რომ დაესწრულიყო თითქმის უკანასკნელი კადრები...

იქვე, შერდენიანს, ერთი ძევა ცუცხვან ისეთი, მაშინვე ვიგრძენი ხელოვნის ხელი... სულშობაბრძოლი ლოდი თითქმის მზად იყო, გამზნა კლდის ვეფხუბზე... და თავად ზღვასაც სიმბოლურად „აქლის ვეფხვი“ ერქვა.

უბრალოდ ვყარი ხელი მზის ჩუქურთმებამოსახალ კარს. შერთალი შუქი დაეკრძალო, „ბეჭილიანს“ ინტერნომ.

მულურის ნარკომის მიღმა მულურას ნადრისფერ ტალღებზე მოიღვარე მზის ორივედ სხივი მოჩანდა.

მეორე მომხილვად შემოქრძილი შუქი ეცხმა დადებოდა... მასზე გამოსახული თიხნურება მასზე ისეთი თვალბრძოლი შემოცდების, თითქმის რაღაცაზე შარბიხილებს, შრომით დაღლილი, ნარბივით ფართოზე ანული ხელის მტკნური მანკებით, თითქმის რამზე საიდუმლოს ვახშელა სურს.

აქ, ყველაზე, ხეს თუ ძემაში, ბარეფიფები გაბატონდა...

ქაქაში ჩაქურულან სეანურქუდანიფი. მრუმე ბოლსფერი ფოქალი დაეკანარავს საჭრთილს.

ურბუზად მუსხლან მზერას ვგრძნობ. ვტრიალებო...

ისევ ისე ხელშეკრებილი მახვმის მკაცრი მზერა.

დაძაბულობა მისი მეც გადმოემოდ, ერთ ადგილას გაემართლა, მეც გამიწინა.

კარმა გაიჭრია...

გადამდებოდა გუჯფის ნერვების დანახვამ დაღლილობა და დაუმთავრებელი საქმე დახასხვანა.

ჩუქურთმადედილი ლასკარზე ვკვდები.

— თუკი ნახელავია?

— ალექსანდრე ჯავახიშვილის ნამოწაფისა. შინაურულად „ბაქასი“ ვეძახი, — ღიმილით მეუბნება გოდერძი გორდენიანი.

— აქ თითქმის ყველაფერი მისი მონაფეების მოქურთმებულება, — მოულოდნელად კარბე-ნი გამიჩნდა მესტორი არქიტექტორი ნუგზარ ჩხეტიანი, ეს ლასკარა და სამახმუო სავარძლები ეს ბორის კახიანის, გიორგი ჯავახიშვილისა და ალიშოა რატიანის ნამუშევრებია.

— „ბაქასი“ ხევა საინტერესო ნამუშევრები აქვს, — განავრძობს გოდერძი, — ხომ არ გვენახა ამ საღამოს...

— გადასაღებ საამუშაოებს თუ მოგრძობთ,

მამინ კი. — ამბობს ახალგაზრდა რეჟისორი მანანა ხვიჩია.

— მე ვარ ოსტატის ნახვას ვისურვებო...

— ალექსანდრე ჯავახიშვილს ისეთი ხელი აქვს... — ჩუქურთმებს ფიქრთანად მისწრებია ნუგზარი, — მაგრამ სჯობს, თავად ნახო...

ხმაგაალი ვიძირი

— ძალიან ბევრი რამ დაგვიკარგავს ოლითგან ქართულებს, საუკუნეთა განმავლობაში გზა და გზა ვფანტით, ვინ იცის რამდენი რაც შემოგვრჩენია, ყოველივე იმას ვაფრთხილებთ სჭირდება, მოვლა-პატრონობა, შენა-ხევა — თითქმის დამარცხელი ამბობს ალექსანდრე ჯავახიშვილი ჩარბთან ფუსფუსებს.

— ამ რამდენიმე წლის წინ ჩემი მონაფეების ნამუშევრები გამოფენაზე ერთი კაცი მეტოხება: — „ჰეი, მაგრამ არა გუნძია, შენის რამ რამ გისწავლავს მონაფეებისათვის, ამდენი განა არაფერი დაიტოვე, მე ყველაფერს კი არ ვანაგნავ ჩემი შვედრების.“

არაფერი მიიქცავს. რა უნდა მექცევა ასეთი კაცისათვის, კიდევ ვარე, ასეთები ცოტანი არიან, თორემ ხომ კიდევ დააკლებდებოდა საუნჯე ერს...

საძინებელი

ჩუქურთმები, ჩუქურთმები, ჩუქურთმები ხის საკარებელსა თუ ლასკარზე, გრძელ ტახტებზე ხის თავსება თუ სასმისებზე, სამუხა ტახტებზე...

ხე მუხუბუტი და ხე მძიმე, ხე კალისა და ხე თილისა...

ფერად-ფერადი ხე: ნადრისფერი, სინდურისფერი, ყვიციფერი, თაღისფერი, თაღის სანთისფერი, მოვარდისფერი...

ქრიალბებს ჩარბი, იბადებენ სასმისები, ტელომსებელი, მამა-პაპური საკარებლები, ძელები.

ტრიალებს ჩარბი, ვფერებენ მამუკასა და გიორგის, გიგისა და შვიორის, თამაზისა და ზაურის, ლის ვერ კიდევ გაუნფავით თითები სასმისებს, კულბებს, თავსებს...

ყოველად მიმომბარო თვალებით შესცქერის ალექსანდრე სვან გოგო-ბიჭებს და ბედნიერად გრძნობს თავს, ზუარია, ტრადიცია რომ გრძელდება!

ალექსანდრე მესტიის საშუალო სკოლაში ფიზიკა-მათემატიკას ასწავლის.

ბავშვობაში ხის დამუშავებაზე არასოდეს უოცნებია.

— გრძობდა და თოვლიანი ზამთარი იცის სვანეთში. ხან ისე ერთფეროვნად მიამყვანდა დღეები ერთმანეთს, და უცნებ ერთხელ თავისადად ენება შთაფრება, ფანდური გამოთალა...

პარტის რაიობის მამონდელი მდივანი სოსო ქაჯავა მისი სწავლებით ძალიან დაინტერესდა. შემდეგ საჭრთელმა კვლავ ბუნებრივ, რეალურ დაუნაყო თავგამოფებით პრობოდა.

ამ რამდენიმე წლის წინაა ჩვენი რესპუბლიკის ხეზე კვეთის ოსტატების ნამუშევრები გამოფენა მოწვევა აღიპოინა, სადაც ალექსანდრე ჯავახიშვილის ნამუშევრებიც იყო წარგზავნილი. მისი სწავლება კათხა მოიწონეს და ორსი ცალი შუაყვეს.

1976 წელს რესპუბლიკის ადგილობრივი მრეწველობის ხალხური რწენისა და სუვენირების თბილისის საწარმოო გაერთიანება „სოლიანის“

ოსტატს ალექსანდრე ჯავახიშვილს ხის სასმისებ-სათვის სრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მინდვანა გამოფენაზე ვერცხლის მედილი მიეცნებოდა.

1977 წელს კი მოსკოვში სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მინდვანა გამოფენიდან პრინჯაის მედილი დაბრუნდა.

...ალექსანდრე ჯავახიშვილს მუდამ ახლის ძიებაში იყო...

ბოლოს მიაგო საძიებელს... სკოლაში სახელოანი მოაწენ, სვანი გოგო-ბიჭები კავშირითა არცვლად და სვანური უძველესი ხეზე კვეთის საიდუმლოსებს აზიარა.

დაინტერესდნენ: მამუკა ცალანი, გივი გაბლიანი, მამუკა კვხეტიანი, გიორგი ფორცხლანი, შვიორი ასუბანი, ლია ცალანი, პაპლარი სალალიანი, ზაურ დადიანი, თამაზ ნაკანი და სხვები.

1978 წელს მოსწავლეთა მხატვრული ნამუშევრების პირველ რესპუბლიკურ გამოფენა-დოციალურებშიდან მისი მონაფეები პირველი ადგილითა და დიპლომებით დაჯილდოებულნი დაბრუნდნენ.

მას შემდეგ თითქმის ყველა ასეთი გამოფენაზე მონაწილეობენ სვანი ახალგაზრდები. გივი გაბლიანის ნამუშევრებმა მანინ მოლოდინს გადააჭარბა, მონაწილეთა რესპუბლიკურ გამოფენაზე წარდგინებულ მისმა ნამუშევრებმა მიწინად მიიპყრო ყურადღება, რომ თბილისში მოწვევის ჩარხზე ინდივიდუალურად შეარჩულა სვანური სამსილი, მერე კი დაამუშავა, ჩუქურთმებით დაამუშვეს, გააცოცხლა ხე...

შაშინა თეთისწანელ პედაგოგს ალექსანდრე ჯავახიშვილს X რესპუბლიკურ გამოფენაზე პირველი ხარისხის დიპლომი ხედა წილად.

...და ყოველ დღეს რაღაც თაისებებით, ერთოველი იმერლის საქრთველი...

დავიწყებამ არ ეძლევა ხეზე კვეთის უძველესი ტრადიცია, რომელიც სვანეთის თითქმის ყოველ სოფელში, სვანურებასა და მამუხებში, ყოველ ცხელ სეზონს დამასა თუ ავეჯში, საკრავსა და საოჯახო ნივთში, მანანანა დღებელი კი ვლინდება.

რომ არ დაგვეყაროს, რომ არ გაქრეს ერის საყვარელი, სწორედ ამასვე ზრუნავს ალექსანდრე ჯავახიშვილი, რუდუნებით უფრთხილდება, რომ სოფლიანების მუხაკსოვლი ჩუქურთმებს, „ბაქას ლერწამს ვაგვიზღ“, პრაქტიკულიო ალექსანდრე... აბაგოლო მამუხებში.

მისტიის მართ საღამოს

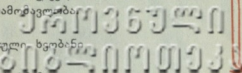
მესტიაში მოსადაზრდებია თუ არა, დიდი და პატარა, სტუმარი თუ მასპინძელი, სხვადასხვა

ლ ა მ ბ ო ბ ო

ბრძენთა ბრძენი, ნათლის მფენი, შენა ხარ, შენი სიმართლის ძირო, იმედის სხივი, შენა ხარ, შენი ჩაგრული ძმების სიმტკიცე ნების, შენა ხარ, შენი მსოფლიოს მკურნალი აზრების მწყობრიო — შენა ხარ, შენი

სვიანი მზარის...

მინის მუშაკნი სისხლით და ოფლით, ბაგეთ კიღებუ ტუბილზმოგინი სიმღერის ღვრილით, თსენ და მკიან, რომ ყვაგილობდეს მუდამ ვენახი, ანდა ბაღებში ნახად და ფრთხილად ზღუდნიერად და სიცოცხლის ვარდებსა რგავენ, რომ ამო სურნელს სუნთქავდეს შოამტკიცელობა ბრძენთა ბრძენია ვარგუჯ ფელახი. სიმორში კი, დასალერზე, ავავავეულო, ზუგუნე კი სიღურევეში რომ ირწყვლება, კლდეა შორის ნაკადლის ჩაჩნუხის ხმაზე, მწყვესი საღაბურს აყენებს და თავის ფრას მორეკება.

მეზობრთან და ტიბროსთან

განითადია. ისე გრილია. ნახი ფრთები გაშალა დღლამ, ზურმუხტისფერად აიტალენენ ტიბრი, ეფერიატი და გაქუჩარენენ, სად მუფუფებს ბუდნიერება, სად დავარფატებს საუკუნო სიმშვიდის ხსენება, რომ ბუღულ ეზოთი დაიკინონ შატ-ელ-არაბი. განითადია, ჯერაც ცისკარს სიღურეჯე მოსავს. ნამძინარევე ირჩევიან ალაშბაა რტონი, ჩუმი შირალით თითქოს ერთობის უძღვნიან საღამოს და სათავაზოდ ედრიკებათ წუნება ტინი, თითქოს ღმრღლი ერეკლებათ ახალი ურსა და ზეფირისგან წარტადებს ღმრღი ამბორი. მუნ, სახაბროს თმაბუჭუბა ბუქჩინათა შორის, კრიმატულით განკრიალდა ბუღლბუნის სტვენა ტბილზხოვანებით, ჯადოსნურად აედღურა ქინარი სიმორში კი, სადაც ტვეში, მეორის მღერას მთელი სიზუსტით იმეორებს ფრთხილი ქარი. ეხმაურება მათ ბუნებაც საოცარი ხმებით, ნეტარ ნიავის სიგრილეში იღვევა ბიწვი და ღამეული იფანტება თვლბა და რული. აღმოსავლეთი ვარდისფრდება, ჩაუქრობელ სინათლის სტვეთ, იმტარის ტრფობად ალოინი კრეხა გრმნული. პირველ სხივებზე ღმრღი ღმრღით გაიცავია, ბუნების მღერას შეეცალა მეს კილოკაი, მელოდებში სიმღერებზე გადასხავდურდა, ექოდ გაიხმა აპურ-არაბთა და ქურთთა ბანი. იო, ბუდნიერი მეტყუადრ ჩვენი

სახმისით თუ ისე ხელგარეგლი, ყველა ხგამი-საკენ მივშვებდა.

ირმებს ვეგარათ, — ღმილით ამბობს გო-ჯერძი გორდებნიანი, — მხოლოდ მცირედით გა-წიხვავდებით, ისინი მართლიან ადგილმდებარესკენ მიემიგრებიან, ჩვენი კი მტავ ნყნებისკენ.

შენ მესამე ნელია აქეთ ხარ, აბა, ჩვენ რა ვთქვამ, მთელი სიცოცხლის გატარებას აქ რომ აპირებთ, — ამბობს გოგი ვეჯარბით.

თბილისში არ მომინატრება ხოლმე მესტია, იდგახს ვერ ვძლებ... მაგრამ ხან ერთფეროვანი დღეები მიპყვებიან ერთმანეთს და...

თბილისში არ გვაქვს ხოლმე ერთფეროვანი დღეები? — ფიქრობდა ამბობს ნუგზარ ჩხე-ტინი, — თავად ისე უფა აანყე კაცებს ცხოვ-რება, მოსაზრენი დრო რომ არ დაგრეს!

მეორი, ნუგზარ, მესტიაში ახალგაზრდებმა ბევრი რამ გაათეთვე იმისათვის, რომ ნაკლებად დაგრანთ მოსაზრენი დრო. აი, თუნდაც, ახალ-გაზრდულ-სპორტული კომპლექსი ლტაბლაში, „ბეთლილი“... — ვამბობ მე.

კი, ზაფხულში ჩვენიან ყველაფერი უფრო ლამაზად ჩანს, მაგრამ... აი, ხამთარნო... გათბო-ბის გარეშე ვინ გაიწვრება იმ სახლებში, ლტა-ბლის სპორტული კომპლექსის ინტერტირეტი მოსა-წყობია, საქმე ჯერ კიდევ საქმიად ვაქვამ...

სამაღსკში მივირთმალა

გორგი ნავერიანთან („ბათუმისა“) სახლში ძალიან უყნავდად მოუხვედით. შეიძლება ეს იმი-ნაც განაპირობოს, მივედით თუ არა, მთელ სახლ-ში მამიშვი გამოირითო შეუი...

სანთელი მტყრო ხელი. თავისებური სტლით ნაქონჩმა ხემ უნებავი „ბეთლილი“ დედაბოძე გამოსახული ზურკიკიე გამოიციხობა თვალწინ, აქ რომ თავად მიტე-ფედ, ვის ნახელავსაც ვათავაზებდით თითქმის ბუნებელი.

სხვადასხვა ფორმამდებული მუქი ტონის ხენი თითქოს ცოცხლებოდნენ სინათლის მუქეზე. ყოველი მათგანთან სანურჩ ხეზე კვეთილი-ბის უძღვლები ტრადიკია გამოსკვდება. ძველი და ახალი სტლი უცნაურად შერწყმულა ერთ-ობაში.

ჩემს ირგვლივ ახალგაზრდები საუბრობდნენ, იცინოდნენ, მე კი ევრას ვამჩნევდი. თითქოს ცოცხლებოდნენ ხეში ჩაქსოვილი ლვენდლებიც...

როცა მათკენ მოკრუნენი, თოახში მართლა მარტო აღმოვჩენი, კარს მივავაგინე და ისე წამო-ვედი, მაპინძელი არც მიმიკითხავს.

- გაზმა გოგი ვეჯარბოდ დამწია.
— რაბო? სამოხვედრ?
— გოდრები და ნუგზარი კი იქნენ? — პასუ-ხის ნაცვლად ვკვიტიხები.
ასანთის კოლფის მანდალს.
— რა არის?
— გამომტანებს მათ... დასველებს არ დაცლ-დით. გოდერი მძივე ავამწყფობან დეაქენის, ნუგზარს კი თბილისიდან კოლეგები ჩამოუვი-დნენ.

ინსტიტუტად გხსნი, კოლფის კიდე სამ ცი-ცინავდას დატყორღლდა... ტრადიციულად შეგერდი სკიმითან. მომეჩვენა, თითქოს მტავე გემი დაპკარგავა წყალს.

მესტიაში საღამო იდგა. თეთრულს ფერი შეეცალა; რუხი ფერის კო-შტებსა და მარუბებს მოვარდისფრო შეუნი აფრ-ქვედა.

ლამაზი გელსიის აღდენიზე მომუშავე მხა-ტვარ-რესტავრატორთა ჯგუფის წევრები თურქ-ჯაფარიკად და მერბა ბუქუაური შემოგვხედნენ.

— ასე გვიანობამდე მუშაობა როგორ იქნე-ბა? — ვამბობ მე.

— დალდა და შობილი რომ არა, ღამეც ვი-მუშავებთიო! — ამბობს მერბა.

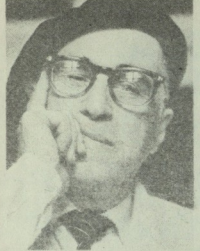
— თქვენ რა, ახალ ფრესკებს ხომ არ ხატავთ, ამდენ ხანს ვერ დაამთავრეთ?! — ამბობს გოგი.
— არა ამბობს, — უკვირს თემურს, — იმ ფრესკებს ჩვენ როგორ შევადგინებ შეცვლას.

— როდის დამთავრებთ სამუშაოებს? — ვე-კითხები.

— თითქმის დავამთავრეთ... ამბობს მერბა ბუქუაური, — არა მგონია, ატენის სიონზე ან ბეიულანზე მეტ ხანს დავგვირქვდეს მუშაობა...

მეოთხედად ნუგზარ ჩხეტიანი და გოდერ-კი გორგენიანი განმდნენ. დაღვლილი და მტკრი-ანნი წყალს დაფნაფნენ, ღამარაკის თავი არ ქვირდნენ...

უთავაკი ცინიონათელი ციავდნენ ღებე-შაქრის ნატხისფერად ელავად თეთრულად. ყველა ინსტიტუტად გხსნი კოლფს. სსკპზე ფრთხილად ციავდნენ ბრძოლით დაღვლილი ცინიონათელები, გაფრენის თავი არ ქვირდნენ...

საქართველოს პეტრე ქობიაძე

საქართველოს სსრ მეცნიერების დამსახურებულ მოღვაწეს, ბიოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორს პეტრე ქობიაძის 80 წელი შეურყვანია.

ბიბლისის უნივერსიტეტის დამაფრენბისთანავე, 1924 წელს, გაიჩინებოდა უნივერსიტეტის, პროფესორმა ილია განდებმა იგი ცხოველთა კვების კათედრზე მიიწვია. მეცნიერმა მოკლე ხანში მნიშვნელოვანი გამოკვლევები შექმნა ბიბლისის და ბრის პროვინციის ბიოქიმიის, შავი ჭაღვლის გამოკვლევის სასწავლო-განათლების დასახელებს დაეძღვნა. 1933 წელს პ. ქობიაძის აკადემიკოსის ხარისხი მიანიჭეს. 1933 წელს პ. ქობიაძის აკადემიკოსის ხარისხი მიანიჭეს. 1933 წელს პ. ქობიაძის აკადემიკოსის ხარისხი მიანიჭეს. 1933 წელს პ. ქობიაძის აკადემიკოსის ხარისხი მიანიჭეს.

მეცნიერმა თავიანთი ინტენსიური მუშაობა დაიწყო იმ ბიოქიმიური ძვრების შესასწავლად, რომლებიც საფუძვლად უდგას ნერვული და კუნთოვანი ქსოვილების მოქმედების კონტროლს, მან გააყვავა ნერვული დაქოლიანების გავსება კუნთში მიონდინარე ბიოქიმიურ გარემოებებში.

აკადემიკოსი პეტრე ქობიაძის დიდი წვლილი მიუძღვის თავის ტვიზის ბიოქიმიის შესწავლის საქმეში. მან პირველდგანამა ბიოქიმიის ტვიზის ქსოვილის მნიშვნელოვანი ნაგებობები — ფოსფორბლების ბიოსინთეზის ახალ გზებზე; ასევე პირველმა შექმნა მთლიანი, რომელიც ეხება აღდგენითი რეაქციები აღდგენ უჯრედის ბიოქიმიის გარდაქმნებს და მის საფუძველზე გამოითქვა მისი სახეობა ბიოქიმიის შესწავლის შესახებ. პეტრე ქობიაძისა და მისი თანამშრომლების მიერ აღმოჩენილია ტვიზის ქსოვილში ამაყის აცილების ახალი გზები, რასაც გარკვეულ პრაქტიკულ ტიპურებზე აქვს, ვინაიდან ამიყვის ცელის დარღვევა თავის ღირებულ იმეებს მთელ რიგ ნერვულ დაავადებებში.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია პეტრე ქობიაძის ხელმძღვანელობით ჩატარებული მუშაობა მუსკულურის ნერვოქიმიური საფუძვლების კვლევაში. ამ ურთულესი პრობლემის გარკვევაში მისი წვლილი მხოლოდ მეცნიერების დამაფრენბისთანავე ბიოქიმიური გარდაქმნების შესწავლის არამარტრებად. ახალი მოხატვების საფუძველზე შესაძლებელი გახდა აგრეთვე იმ მექანიზმების განჩარტება, რომელთა საშუალებითაც ხორციელდება მუსკულურებისა და გენეტიკური აპარატის ურთიერთკავშირი.

წლების განმავლობაში პეტრე ქობიაძის იმეებს ისეთ ბუნებრივ ნაერთებს, რომლებიც ასტიმულირებენ თავის ტვიზის მოქმედებას.

მისი და მისი თანამშრომლების მიერ ქობიაძის იმეების დანერგვა და მათგან მოხდენილია ათეული წლების მანძილზე. იგი ერთგულად ემსახურება ბიოქიმიის განვითარებას ჩვენს ქვეყანაში. შექმნა 230-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომი, აღზარდა მრავალი დოქტორი და კანდიდატი, მონაწილეობს საყვარელი და საერთაშორისო ფორუმებზე, არტყულია საქართველოს ბიოქიმიის სასწავლო-მეცნიერების თანამდებობებზე, არის რიგი საკავშირო და სასწავლო-განათლების ეფინანსების რედაქციების წევრი. აკადემიკოსი პეტრე ქობიაძის დაქოლიანებულია ლენინისა და ასპატივი ნიშნის ორდენებით. ახლანა და დაჯილდოვდა ოქტომბრის რევოლუციის ორდენით.

ახალ-ახალი დღეებში, ენერგიით აღსავსე მეცნიერი კვლავ ნაყოფიერად მუშაობს, უნარიახან ხელმძღვანელობს თავის შიდა-ვალტორცხობა თანამშრომლებსა და მოწოდებს.

ქანდაკეობა და დიდხანს სიცოცხლე, პატივცემული პეტრე მინილი ხანანაშვილი, სსრ მკურნალობის მინისტრის მოადგილე, პროფესორი, ბურნა მამიაძე, ბიოლოგიური მინისტრის მოადგილე.

იმ ქალაქში თუ ჩახვილიდით, აუცილებლად შეამჩნევით ერთ უცხარეს კაცს.

იგი თავისი დიდი და მკურნალები ვაჯილის ქოთინი ჰქონდა მიხვტებულად ქოთინში ყავილი არ იყო, მაგრამ მიწით კი იყო სავსე.

მიდიოდა კაცი წყნარად, მერე უცხვ მკურნალობა, ვისეზადეა, ერთ წერტილს მიაშტერებდებოდა და ფეხბრუნებულ წყნარად. ცოტის ვაივილი და ხელ-ხელა შეაბნებდა ნაბიჯს, თითქოს რაღაცს მიუხვლოდიყო. ძალიან ატრიალებდა დინამიკურად და ფეხი ფრთხილად გაიწვდიდა ხელს... მაგრამ ჰკარგა გულმკურნალობა ხელი. ერთხანს დამოკიდდა დროებითად, მერე გულმკურნალობა და კვლავ თავჩაღვნილი წყნარად.

ცოტა ხნის შემდეგ კი კვლავ მკურნალობა ყველაფერი შედეგობად კაცი. ახლა სხვა ხარეს ვაივილიდა და ფრთხილად წავიდიოდა იქით, კვლავ ერთ წერტილს მიმტრებულად...

კაცი ყვეაღს ხელდავდა, ქოთინი იმიტომ დაჰქონდა, რომ სურდა, მასში გადგარიყო ყვეაღს. მაგრამ როგორც კი მისკენ ხელს გაიწვდიდა, ყვეაღს ტრიალებდა.

და გრძობდებოდა ასე — ხან აქ ვარხდებოდა ყვეაღს, ხან იქ, ხან ქუჩისპირა ვაღონს დაჰმკურნებდა უცხვ, ხან ტროტუარზე გამოწვდიდებოდა ვაწვლული წყნარობის და ხან შუა ქუჩაში წამოყვავებულიდებოდა.

მოქალაქენი კაცს ხელს არ უშლიდნენ. ვანჯე ვადგებოდნენ ხომღე, როცა იგი ფრთხილად ეპარებოდა ტროტუარზე ყვეაღს. და თუ ტროტუარის რუღესებს შორის ჩაიწვქებდა კაცი და დღინთელად დიხანს დარჩებოდა ასე. მაგრამ მძიმედად შორიხალს აჩერებდა ტროტუარის, საყვირის არ ახანანებდა და არც მზავრები ბუნუნუნებდნენ გულმოსული.

ესა, რომ ხანდახან რომელიმე მეტრსმეტად მკაცრი ჰედაღვი იყოხავდა, ყვეაღვი არ ათიხებოდა, ეც კი ის იქ იქცევა, რომინ ყვეაღვი დაემტრებდა, ეს ხომ სურვეა, ვადვირდებულ, ამით ბავშვებს ტყუილს ხომ არ ასწავლიდნენ.

მაგრამ ვინმე მანვანე უპასუხებდა: მაგ კაცი ემეჩებოდა, რომ ყვეაღვი მართლაც არსებობს, ამიტომ კი არ ტყუილს, უნებლოდ ცდიბა და დამანავე არ არის.

— კის რას უშვებდა. ხელდავდა რაღაცს და ხელდავდეს! — ამბობდნენ ხომღე მოქალაქენი.

იმ კაცის ამბები რთილად არ აღეკლებოდა ქალაქის მცხოვრებნი და მისი ასტებანი: მანინ და ავირდებოდათ, როცა დინახავდნენ ხომღე. მხოლოდ ორბ ფეხბრუნებდნენ ხშირად, რომინ ყვეაღს კითხვები მიაშტერებდნენ: — დროობა და იგი.

როდესკი მთელი ცილის სიბარული და დიდილი კაცი ქალაქის ჩაბნის ბაზარზე მიწვებოდა და რაიმედავდა, მდიდრად მზავრება და ნიღვლიანად უცქეროდა.

მაგრამ დაბოლოდა კაცს და მზავრები წინამოხვადნენ კაცს ახლოს სანთელიკაი ახებიულ ყვეაღს.

უცქაროდა კაცს მზავრები და გული ეკუმტრებდა უწეხარეობით, რომ ვერარბოთ ვენმარეობა.

ერთი ქალიც წუხდა იმ კაცზე. — ჩემი ბრაღია ყველაფერი — საყვარელიდა ძალი საკუთარი თაის.

დიდი ხნის წინაი, როდესაც ისინი ხელს ახალვარებდნენ იყვნენ, ერთად უყვარდათ სიბოლო.

ხელობლხავირდებულად აღიბინდნენ და უხარობანი, როცა ერთიმეხის დაახვებდნენ რომელიმე ავირის რიკულესს შორის გამოშობარად ტრტლიკან პატარა ბიჭუნს, ხანგვიგუნ ამოსულ და აყვავებულ ატვის ხეს ხან შობლიანად უცხვ აფერია ხელს ცისფერ ჩრტს...

დიდიდენდ მთა-ბარად და ბედდერინი იყვნენ. ერთხელ, ქალაქიდან შორს, ტბის პირას ისინდნენ. ტბის ციხე მთზე იყო და იმ მთებს ეკიბა მუხე ჩადილი.

ჩამავლი ლამის უშუქე ყვეაღვიროდ ლამის ჩანდა. ჰუმტეა თვალღებში შეხედა ქალიშვილს და უთხრა: — მთხარი, ა ვინდა, შენი ვულსთვიბის რომ ჩავიხიდი?

ვალიშვილმა ქალიშვილმა მიხვდ-მთხიდა — ძალიდა კიბულ ვადინაყუბრებდათ თავზე. მან ხელი გამოშვრა და ჯაბუტს უთხრა: — ვე, იქ, კვლის თავზე ყვეაღვირო რომ შინანს, ის მთხინება!

არავითარი ყვეაღვი იქ არ ყოფილა. ჩამავლი შვის სხვიები ირეკლებოდა და ელვად კვლის ქიბზე: ეს იყო და ეს.

ქალიშვილმა იხუტა, ქაბუტკა გაიხიდა, თქვა ახლავიყო, და წავიდა კვლისკენ. ქალიშვილი კვლავ იმიმეზ-

და ქაბუკმა მართლა დაიწყო კლდეზე ასვლა.

ქალიშვილმა დაუძახა, ჩამოდი, ვიხუმრებო. მაგრამ ქაბუკს არ გაუფიქრა. ციციბონზე მიკოცავდა და მალიძელ კლდის ქიმს ახედავდა ფეხი უსხლტებოდა. ქვეშასა და შვერილებს ებრაულებოდა, თავს ძლივს იმაგრებდა, რომ არ ჩამოვარდნილიყო. მაგრამ მაინც ჯიუტად მიიწევდა წინ.

ქალიშვილი სუნთქვაშერეული უცქეროდა. ხმის ამოღებისა, ეძინოდა, არ ჩამოვარდესო. ბოლოს, როგორც იქნა, ავიდა კლდის თავზე ქაბუკი. გადმინებდა და ქალიშვილს გაულოში. მერე კლდის ქიმს დახედა, სადაც ყვავილი ეგულებოდა. დააყურებდა ერთხანს, მერე კვლავ გადმოიხედა ქალიშვილს და მხრები აიჩეხა. ნეტავ, რა იქნა ყვავილი.

იფა დაფიქრებულა. უცებ, თითქმის რაღაც შემოგისძიო, გვერდზე მიიხედა და იქ დინახა ყვავილი.

წავიდა მისკენ. რომ მიუახლოვდა და მიწვევტა დაუბია, ყვავილი კვლავ ვაჭრა.

ახლა სულ სხვაგვან ვაჩნდა ოგ.

კვლავ გაემართა ყვავილისაკენ ქაბუკი...

ქალიშვილმა დაუძახა, გეყოფა, ჩამოდი, ქაბუკი დაღებოდა რუნდით.

დაშლოვდ, ყვავილს მოაგინა და დაბრუნდები! — გადმინახა ქაბუკმა.

შეე ჩავიდა. ქალიშვილმა ამოიხიზრა და მარტო წავიდა შინ.

მას შემდეგ დასდევდა ყვავილს ქაბუკი. ვერ მის მოწვევებს აპირებდა, მაგრე კი ქოთნის ტარება დაიწყო, რატომ უნდა მოეწყვიტო და მოეკლა, გობს, გადმოვიგაო.

ქალიშვილი ვერ გახსტული იყო. ყველაფერი ვის ხუმრობდა გონმა, მე რომ ვიხუმრე, ისიც ხუმრობსო. შენძე კი მიხედა, ქაბუკი მართლა ხელდავდა ყვავილს და შევიდა.

— ჩემი ბოლოა, მე რომ არ გამეჭვანა, არ მოჩვენებნობა და არ იწვალბობა.

იფიქრა, ისევე მე უნდა გუშევილიყო. გააჩერა ქაბუკი ქუჩაში და უთხრა:

— კარგე, აღარ მინდა ეგ ყვავილი, წამოდი, ისევე ერთად ვიართო!

— ვიცე, შენ გებრალბები, გგონია, რომ ვერ დავიჭერ და არ გინდა, ამოდ დავიჭერე. დარი ნუ გაქვს, მაღლ მოგიტან იმ ყვავილს! — უბასუხა ვალიშვილმა ქაბუკი.

გავიდა და წლები...

ახლაც ისევე წავიდოდა ხოლმე ქალი დროდადრო, გააჩერებდა ქუჩაში, კაცს და უბებნობდა, ნულარ დასდევ, მაგ

ყვავილი

მხატვარი ვალერი სამოსეაძე

ზღაპარი

ბურაბა პატრიარქილი

ყვავილის გარეშეც შევივდიოა, ბედნიერები ვიყოთ.

— არა, უნდა მოგიტანო! — თავისას არ იშლიდა კაცი.

ქალს ეცოდნოდა და ვერ ეუბნებოდა, არ ახსებობს ეგ ყვავილი, მხოლოდ შენ გეჩვენება. ამოიხიზნება და წავიდოდა. ტირილი სახლში.

ზამთრის ერთ თოვლიან დღეს, შშის ჩაკვლისას, კვლავ წავიდა ქალი, რომ ეთქვა, დაინებე მაგ ყვავილს თავით.

ქუჩაში ერთი კრიამული იდგა. გუნდობდნენ პატარებმც და დიდებიც, ციციები სრიალებდნენ და თოვლის დიდ ბაბუკებს აეუთვდნენ.

მხოლოდ ის კაცი ვერ ამჩნევდა თამაშსა და მხიარულებას. ისევე არც ყვავაგებრებულნი მიდიდა თვალისასაკენ.

ქალმა უცქირა, უცქირა, მერე მივიდა ხელით შეეხია მხარზე და ვაჭირა.

— ნუ, ხელა დასდევ ყვავილს, მოდი, ჩვენც ვიხიზარელოთ, ჩვენც ვიუბნობთ, ნახე, როგორი ფეფვილი და თეთრია თოვლი! — უთხრა ცრემლობრებულმა.

კაცს თითქმის არც გაუფიქრა — სულ მ-ეო მოგიტან ყვავილს! — ჩაილაპარაკა და წასვლა დააჩირა.

ქალმა ვეღარ მოითმინა, ხელა ჩასუბა, შემოაბრუნა და გამწვარებულმა უთხრა:

— არ არსებობს ეგ შენი ყვავილი, არა! რა უნდა ყვავილს ამ თოვლსა და ყინვამში?

— მაშ, არ არსებობს ყვავილი?! — ჰკითხა გაფიქრებულმა კაცმა.

— არ არის და არც ყოფილია, შენ გეჩვენება მხოლოდ! —

უბასუხა ქალმა, ხელი უშვა და სასწრაფოდ გაშროდა.

— არ არსებობს ყვავილი! — თქვა კაცმა და თავი ჩაქოდა. მილითა ქალი და ახლა უფრო შწარდ ქვითიხნობდა.

კაცი კი იღვან თავჩაქინდარული. უცებ ბავშვებისგან გამოსროლილი გუნდა მიხედა და გაბოხებულა. თავი ასწია, დინახა, ქუჩის კუთხეს რაგორ მიეფარა ქალი.

კაცი შებზუნდა და მეორე ვაჭარს წავიდა...

გარდა რომ დაღამდა, მხატვარი სახლიდან გამოვიდა. იგი მთელი დღე მუშაობდა — დიდი ხანია, რაღაც უზარმაზარ ტილოს ხატვდა მთელი მონღომებით. სარდქმლოდ ინახავდა და არავის ახვენებდა.

დღისით მუშაობდა, ღამით კი ვაჭოვილობდა, დიდი, თბილი ქურთხი ხელში და იმ კაცს დაეძებოდა.

იმთხვად ქალაქის რომეობე ბოლომდე არ სვევრში სკომე ჩაიხიზნულს. დაახლოვდა ქურქს, ჰარგდა შემოუცავდა ყვავილი მხირდან. მერე იმეჩნეულ ფიჩხისგან ციციებს ვაჩალებდა. ჩამოქვლიდა, გაუთენხანა ევოლა და ამასობაში თეთრონაც ჩაიხიზნებოდა.

განთიადისა შეიშეშეშებოდა კაცი. თვალს ვაახლდა თუ არა, თავის ყვავილს დინახავდა და მისკენ მიდიდა. მხატვარს ვერც ამჩნევდა ხოლმე.

აი, ახლაც ვაჭოვიდა მხატვარი, იპოვო რომ ენახა. მთელი ქალაქი შეშეშოვარა და ვერსად ნახა, ბოლოს ერთმა მეგობრემ უთხრა:

— დღეს ის ქალი მოსულა ისევე. ულაბაკით და ქალი ტირილით წასულა.

მხატვარმა მალდობა ვაღაუ-

ხადა მეგობრებს და იმ ქალის სახლისკენ გაემართა.

ქალს არ ეძინა. სავარძელში მიკუნტულად და ტირილით, აკუნტუნე მამონევე წამოღდა, ციციები მოეწმინდა, ვახარებულმა ვაალი კაიტი.

მხატვარი რომ დინახა, დიმილი ჩაუჭრა.

— ეგ, მე სხვა მეგონეთ! — თქვა ჩემმა.

— მამატვე, რომ ვაჯანდიერლები და თქვენ საქმეში ვერევი, — მოუბოდიშა მხატვარმა, — მე სწორედ იმითომ მივიდა, რომ იმ კაცის ამბავი მაწუხებს. იგი მთელ ქალაქში არსაც ჩანს!

— არსად ჩანს, — ვაიმეორა ქალმა. ჩაფიქრდა და უცებ ეთქვა, — მე ვიცე, სადაც იქნება. ვამდლობ, რომ შეზახობნეთ!

სასწრაფოდ ჩაიკვა პალტო.

— მეც წამოდი! — შესთავახა მხატვარმა.

— არა, იმ მხოლოდ მე უნდა წავიდე! — უთხრა ქალმა.

ქალი წავიდა. ვავიდა ქალაქიდან. ბგელი ღამე იყო. მილიობდა ქალი. თოვლით ვიფლობოდა, სიცივიდან ხელში ეყინებოდა, მაგრამ მაინც მიდილიყო. მივიდა იმ ტბასთან. ახელა ბნელში შეავდა წამომართულ კლდეს და შეეშინა. მაგრამ მაინც დაიწყო ასვლა. ბნელში მიკუნტავდა. თოვლი უსუსსავდა სახეს, ყინული უსტრავდა თითქმის. მაგრამ მაინც ჯიუტად მიკუნტავდა...

და თავისდა ვასაკოვარ განთიადისას კლდის თავზე ავიდა.

იქ თოვლით ვგვრნობოდა იწვა კაცი. მის უფრდით ცარიელი ქოთან იდო.

ქალი შემოფიქოდა. კაცს მე-

საკატეხელონ
პარლამენტის
კარგისთვის
გამდობილმა

რღებ დაადო ყური და ერთხანს უსმენდა — კაცის გული ვეგრად.

ქალმა შევბოძა ამოიზიზია, გაიხვია და ერთი ხელის გაწვინდაზე თოიხში აღისდგური ყავილი დანიხა.

ქალი დიღანს რომ არ დაბრუნდა, მხატვარი გასყვა მის კავალს და ორთვენი კაცის თავზე ანა.

— აი, ის ყვავილი, რომელსაც იგი დასდევდა — უთხრა ქალმა მხატვარს.

მხატვარმა ქოთნის მტერი ვერაფერი დაინახა, მაგრამ მართალი გაუხარდა, უკვე ქალიც რომ ხედავდა ყვავილს. „ასეც ვიცილი“ — გაიფიქრა მან.

აკვირვებდა უფროსად იყო, დიდი გავრცობით ჩამოიყვანეს კლდთან მხატვარმა და ქალმა იგი, ქალს ქოთანი მკერდზე ჰქონდა მაკურული.

— კაცმა რომ გაიფიქრა, სწორლში იწვა იქვე, სკამზე, თავისი ქოთანი დანიხა. აყალი თვალა და გული სისაუბლო შეუქანდა — ქოთანზე ყავილი ელვარებდა...

ოთახში ქალი შემოვიდა, სწორლს კიდებდა ჩამოქცა და ისიც ყვავილს მიაცვრდა.

აკვირვებდა გაცივებულიყო და ღიღანს ვერ გამოიხსნოთყვიდა, მთელი თვე ვერ გამოვიდა გარეთ.

ისხინდნ ქალი და კაცი, უკუბრუნდნ აღისდგური ყვავილს და ბედნიერები ყფენენ.

ქალში ხმა გავრცელდა, თურმე ახლა იმ ქალსაც ეჩვენება ყვავილი, მცხოვრებულზე იგი თიხანს იღაბარავს ამ ამაზე, მერე კი ქალიც დივიწყეს და ყვავილიც.

ამით დამთავრებულა ყველაფერი, მაგრამ ერთხელ შეატყვეს, რაოდ შეცვლილიყო.

აღრე შევინჯარი სურნელი იდგა მთელ ქალბერი, ახლა კი გამქალბოლი. მერე ისიც შემამხინდა, ახლა იმ ქალის და კაცის სახლთან ტრიალებდა ის სურნელი.

მიხედნენ, მაშინ სურნელი ყველაგან იმტრბო იგრბობოდა, რომ მთელ ქალაქში დასდევდა კაცი ყვავილს.

ახლა კი დაიჭირეს, ყვავილი, მართლაც არსებობს, მაგრამ ჩვენ ვერ ვხედავთ.

მივირუნებ, სისიხვედ იმ ქალსა და კაცს, თუ შეიძლება, თქვენი ყვავილი ხანდახან გამოატყვენი ხოლმე ქალაქში.

როგორც კი გამოიხსნებოდა და კაცმა სიარული შეიძლო, ქალი და კაცი ქუჩაში გამოვიდნენ, გამოიჩინეს ყვავილი და შემოუბრუნეს მთელ ქალაქს.

კვლევი დატრიალდა ქალაქში სილიყო სურნელი.

ახლა, აღბათ, იკითხებთ, მხატვარი რაღა იქნა, იმაზე რატომ არაფერს ვეუბნებო?

მას შემდებ, რაც კაცი კარგად დანიხავეული დაიფულა და მისი დანიხ ათარ ჰქონდა, მხატვარი თავის დიდ ტრლის მიუბრუნდა. ხატავდა ვარაუცობი. ხატავდა და აბანდა მთელ თავის ძალას, მთელ თავის უნარს.

და აი, ახლა, როცა ქალმა და კაცმა მთელი ქალაქი შემოიარეს და ბოლოს დიდ, ამწვანებულ ხეივანში გავიდნენ, დაინახეს სკამზე მხატვარი იფდა. მხატვარი ადგა, მიესალმა მათ და უთხრა:

— თუ შეიძლება, შუა ხეივანში განრღილი და ცოტახანით თვალები დაუხუტეთ!

ასეც მოიქცენენ.

მხატვარმა დაძაბული თავისი დიდი ტრლი გამოიტანა და მათ უწი დადგა.

ამასობაში ხეივანში უამრავმა ხალხმა მოიყარა თავი.

ტრლის ქსელიო ჰქონდა ჩამოფარებული და ნახატს ვერავინ ხედავდა.

მხატვარმა ხალხს თვალი ჩაუქრა და ქსელიო ჩამოხსნა, ქალს და კაცს კი უთხრა, ახლა შეათრიათ თვალის გავალი.

მათ თვალები გაიხსნა.

— ოჰ, გმადლობა, რა კარგად, სწორედ ასეთი დიდი სარეე მინდოდა ჰქონიდა! — თქვა ქალმა.

ხელი წაილი თმის კულულის გასასწორებლად და უკვე შეკრია — სარეეში მისი გამოსხვებუმა არ შეტრია.

და მიხედნენ — ის ნახატი რომ იყო!

ხალხს გაოცებული უყუბრებდა — ნახატზე ამწვანებულ ხეივანში ქალი და კაცი ეხატა, მათ ქოთანი ვერათ ხელში, ქოთანში წითელი ყავილი ელვარებოდა!

— თქვენი ხედავთ ყვავილს? — ჰკითხა ქალმა მხატვარს.

— არა, მე ვერა ხედავ — თქვა მხატვარმა ნაღვლიანად.

ქალმა არაფერი თქვა კაცმა კი ხელი გაუღო და მხატვარს და ცრემლობრუნულა უთხრა:

— გმადლობა, გმადლობა, მხატვარი!

უცქირდნენ მიქალაქენი დახატულ ყვავილს. მერე მოიხედეს და ნამდვილ ქოთანში დანიხეს ყვავილი.

ამ ამბის წამკითხველს, აღბათ, სულ ცოტა, სანო კითხვა მაინც დადგა.

როგორ დახატა ყვავილი მხატვარმა ასე სურსტად. იგი ხომ ვერ ხედავდა მას?

აღრე თუ ვერ ხედავდნენ, მერე რატომ დაინახეს მოქალაქენიმა ყვავილი?

და, რაც მთავარია, ბოლოსდაბოლოს, მართლაც არსებობდა ის ყვავილი თუ ყველას ეჩვენებოდა?

პირველ კითხვაზე ასე შემობიოდა ვაჟახუბით:

მხატვარს ხომ ბევრჯერ ჰქონდა ნახატი, თუ როგორ უცქიროდა კაცი ყვავილს და ისიც ნახა, როგორ უფროსად იდგოდა ქოთანს ქალი, რაოდ დანიხდა მისი ხედავდა ჩამოდენდნ.

ქიროდა კაცი ყვავილს და ისიც ნახა, როგორ უფროსად იდგოდა ქოთანს ქალი, რაოდ დანიხდა ჩამოდენდნ.

ჰოდა, აღბათ, ვეულით იფრინო, როგორ იფრის ყვავილი.

კი მერე, როგორც ვეულით მეთიხანს შექცევილი.

კერავრე მკრეხილი კი არც ის ვიცი, თუ რატომ დანიხა მერე ყველამ ის ყვავილი.

იქნებ ასეთი თვისება აქვს მხატვარის ნახვალს — თვალს აუხელს ხალხს და მერე ყველა ხედავს იმას, რასაც ადრე ვერ ხედავდნენ!

დაბოლოს, არსებობდა თუ არა სინამდვილეში ის ყვავილი?

ერთი მხრივ, რადგან ყველა ხედავდა და ყველა გმობობდა მის სურნელს, ასე იგი, არსებობდა!

მეორე მხრივ კი, იქნებ ყველას ეჩვენებოდა ყვავილიც და მისი სურნელიც, განა შეუძლებია ქალაქში ყველას ერთი და იგივე რომ ეჩვენებოდა?

იტყვი, ამათ თავი დავანებოთ, სხვა ქალაქთან ჩამოსვლები თუ ხედავდნენ ყვავილი?

ეჰ, ვერც ამით გავიგებთ რაგან.

ჩამოსული ვერ ვერ ხედავდა ყვავილს. მერე ქალაქში გაივილიდა, ქუჩებში დატრიალებული სურნელი დატყებოდა, უამბობდნენ კაცის ყვავილსა და ქალის ამბავს, მხატვარის ნახვალს უჩვენებდნენ და... უკვე ისიც დაინახავდა ხოლმე ყვავილს.

იქნებ ამდენი ამბის შემდებ იმასაც ეჩვენებოდა?

ან შეიძლება ეს ყვავილი ისეთი უნებარი იყო, ვერ დანიხავდა, ვიდრე გულით არ დაიჭირებოდა მის არსებობას!

ვინ იცის?!

შალვა ჭავჭავაძის

რუსეთი

პირველი ლექსის

მალხონ სეფერულა...

ბედნიერი ვარ, რომ შენ

მოსაგონარი

ხარ ძვენიდა...

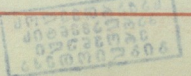
აჰმათვალამ ქვეყნად შესცვალა ბეერი...
მეც დავმსგავსე ჩემივე არჩილს...
მრავალმა რამზე იცვალა ფერი,
შენ კი რაც იყავ, იმადევ დარჩი!
კვლავ მინანქარებ შორს, უღარან ტყეში,
კვლავ მინანქარებ ყინულქვეშ წყარო...
წინიდა, აღსავსე ბავშვური ეშითი
პირველი ლექსის ანვარა ბნარო,
დაუფინყარი!

ეს ხეც, სისხლის ცრემლები რომ სცვივა
და ნაობლარს უზრწყობდა სცივა,
(სხვა ხენი კი სადღაც შორით დგანან...),
მალვით სიყვარულზე არა ტრის განა?!

ამქვეყნური სხვა რამ დიდება,
სხვა რამ დიდება მე არ მჭირდება!
საკმარისია ისიც კი ჩემთვის
რურმულით რომ ვიძევა,
კითარვა ლოცვა... მზურვალე ლოცვა:

ათანანს ცინე
ამ ციხეს ჰქვია ათანანს ციხე,
ბინდუნდნო რომ ჩანს როგორც ნათელი,
ამ მამაბაპურ რისხვით და რიხით
ათ ღუმამანს კვთდა ერთი პაროვლი!

ბედნიერი ვარ, რომ შენ ხარ ძვენიდა,
და ქვეყნად არის აღზნის ვაჟი!

გია ნადარეიშვილი

გია ნადარეიშვილი
ჩემი პირველი

წინელი პერტანავა

ინესა ნონეშვილს

შენი ლექსი ფრთხილ — ტრლიტის ნერიალი, შენი სიტყვა ფრთხილ, მუხუც, ბარბანტი, შენი გულს ტრიალი — ვა ნათელ, შიანი, შთა-გორენი ტყვანი, ველი აღზნანი, ყანა თიფთიანი, ვანი დალაიანი, ახლა — ფაღდრემლიანი... ვაპ, სანთრო ტიალი!

თეთრი ნაფხვილი

ს ი მ ღ ე რ ბ

გუბე-გუბე, ფეხმშველი, მიფიფიარ და მიფიფიერი, ცოი მანანა მეჭურვებს, ნინ მემუბა ქალა-ველი. მონსაღლებას არსით ველი, სამიფთორად არ მექებს საქმე, რაც მიყვარდა, იმას ვუმღერ, ვინც მიყვარდა, იმას ვაქებ. მინად, ყველანა დღეებანდე ჩემი მიყვარის გახსარად: არ გახეხუბი არც ორპირი, არც დიმიქვილი და მასხარა. რაც ვიყავი, ის გახეხუბი გულმარაობა, ჩიტსაგულა. მაღელ ოფითი მიონანფერი აძლეს საპკალო და ხუხულაც. თუცა ისლი დახურულა კარლია და ბეჭეფართო, დგას, რომ ღამის წყნადამიავ შარა შუქით განიზთათ. ბლიკ-ბლიკ, ფეხმშველი მიფიფიარ და მიფიფიერი!

თიხაძე.

ჯამალ დორაჯიბინისა

შენ გინაცვალე...

შენი გაძლება მათეგეს, მამულს რომ ტრფივ გულხურად მოგულ, ნინატრბე გაკაუბე, ფრთხანამორღელ ბელურაქ; დლით გრნობს სითბის მუცხვარე, მინას აღზობდა ენძელა. სულ მალე მოვა შეჩეხბალი, უთბისობა გვეწმელა. მერცხლისებარ ამ ჩემს ბელურას არ შეუძლია გალობა, მამული უყვარს გულხურად და სახლში ეთ ქალბობა! ...შენი გაძლება მათეგეს, მამულს რომ ტრფივ გულხურად მოგულ, ნინატრბე გაკაუბე, შენ გინაცვალე ბელურაქ.

ლანჩხთი.

ამ საიდრეო კაცის სახელთან დაკავშირებულა საქადარაკ ტრფივ დანეკორებდა საქართველოში. გია-ნადარეიშვილი, საქადარაკის სსრ დამსახურებელი ემბი, ობილიტის მიხარეი წევრობათოლოდ, უკვე მრავალი წელია ერთვულად ემსახურება ორ სრულიად განსხვავებულ საქმეს, რომელთაგან თითოეული უამრავ დროს, გონებრივი თუ ფიზიკური ძალების უდიდეს დაძაბვას მოითხოვს. საქადარაკი კომპოზიციის "სფერი-ში" გია ნადარეიშვილის შემოქმედებაზე ძალიან ბევრია დაწერილი — ნარკვევი, სტატია, წიგნი... ემბი გია ნადარეიშვილი ქადარაკში მრავალ ოსტატის ნოღებას 1962 წლიდან ატარებს. ორი წლით ადრე მას მიენიჭა საერთაშორისო არბიტრის სამპოტი ნოღება საქადარაკი კომპოზიციამი. იგი გახლავთ ორგანიზატორი და მსახი კონკრეტებისა, რომლებსა საქადარაკელნი სტარება და რომელთაც დღი ხანა საყოფელთათო პოპულარობა მოიხვეჭა. 1971 წელს, როცა თბილისში ახალი აღმანახი — ჭადრაკის" გამოქვეყნდა დაიწყო, მისი რედაქტორობაც გის მიანდეც.

გ. ნადარეიშვილის საქადარაკი ეტიუდებს დღი მოწინადა ხედა საერთაშორისო თუ საკავშირთო კონკურსებში და მათზე [გია სსრ კავშირის ჩემპიონატი სპორტის ამ სახეობაში, სულ ახლანაც თ მას საქადარაკი კომპოზიციის დიდოსტატის ნოღება მიენიჭა] ახლდაგრბა ქადრულ ეტიუდებსითა მთელი თაობა აღზარდა.

ფართოდ არის ცნობილი გ. ნადარეიშვილის ნანარეიშვილის "საქადარაკი ეტიუდები" (1952 წ.), "ეტუდები" (1965 წ.), ქადრულ ენაზე, "ჩრდილი ეტიუდები" (1970 წ.) და თუ დღეს საქადარაკი საქადარაკი კომპოზიციის ერთ-ერთი აღიარებული ცენტრია მსოფლიოში, ამამი უდიდეს დღი დამსახურება მიუძღვს გია ნადარეიშვილს, რომელმაც საჭიროა ეტიუდის განვითარებას მიუძღვნა მთელი თავისი ნათელი ნიჭი, ფანტაზია და შთაგონება.

გია ნადარეიშვილი დღეს უკვე წი წლიანაა. ვანაწელია დღი შემოქმედებითი გზა, მადრამ "ქადრაკის პოეზიის" თბილისელი შემოქმედი კვლავ დაუცხოვრომლად იღვწის, ეტიუდს, სახაფს და ხორცდად ასახმა ემარავ ახალ გეგმას, უამრავ ახალ სანტრფესს ჩანაფიქრს.

გ. ნადარეიშვილის დღი მუცობრობა და თანამშრომლობა აკავშირებს თანამედროვეობის ბევრ გამოჩინულ მოქანდაკესთან.

დაიბ, თანამშრომლობა გ. ნადარეიშვილის ახალი ნარეიში უჩვეულად არის აუგული და სახელად ქეთია "ეტუდები დიდოსტატათა თვალით". ავტორი თავისებურად მიუდგა თბილისად სრულიად ჩვეულღერე თემებს: მან დიდოსტატებს [სხვათა შორის, ზოგიერთ მათგანს ეტიუდების შედგენამი მკითხოდენი გამოდღებლბა აქეს] შესთავაზა ყველა დროის ეტიუდისტთა სამი სხვადასხვა ნანარეიში და სთხოვა, არჩევით ერთ-ერთისათვის კომენტარი გაეკეთებინათ. ორ დანარჩენს თავად ავტორი უკეთებს კომენტარებს.

იმის შესახებ, თუ რაოდენ დიდი შრომა და მონდიმბა ჩაუტოსვია შესაინაწავ ქადრულ ეტიუდებს ახალ ნათეშიყენი, ნათლად მტრედლებს თუძლაც ფაქტი: წინში საშესხე მეტ ეტიუდს ახალეს მსოფლიო რეკორდების 8. თვეს, შ. ბოტვინიკის, ვ. სისლოვის, შ. ტალისის, სასასის, ა. კარპოვისა და თანამედროვეობის სხვა გამოჩენილი დიდოსტატთა კომენტარები.

შარწან ჟურნალ "64"-მა თავის ფურცლებზე გამოქვეყნდა ამ მდენივე ნათეეებზე გ. ნადარეიშვილის არ სანტრფესს წინდღად.

ის, როგორ კომენტარებს უკეთებს თავად ავტორის ეტიუდს მსოფლიოს ექსპერტიზის 8. ბოტვინიკი (მოგვაცეს შემოქმედებით):

1. ადგილი კონკურსში "საქადარაკი-50" (იხ. დიგანამა). ყამბი.

"ნადარეიშვილის შემოქმედებისათვის დამახასიათებელი შოკივია. ერთი შეხედვით სრულად ენიშნული პრაქტიკული პარტიდობა ტექნიკურად იგი თბიქოს როდულ არ არის და შეეების გამარჯვებო: უნდა დამთავრდეს, რადგან თფიფერი იმეღელული არანბ ორ შორს ნათულ ვაშხულელ საკომი თავისი ორივე ფიგურა გაიღოს. პირველ შობაქტივობის ამქტიუბს ვარანტები, რომლებიც თბიქოს თავისთავად იბიღებენ: 1. მფ22 ენ5+2. მფხ3 ენ3+3. მფხ3 მფუ2. 4. ენ5 ენ3+5. მფ4 ენ3 ან 1. ენ8? მფ2 2. ენ4+ მფ3.

მამ ასე, მფიფი თ ეტიუდ მოძრობობა არ შეიძლება. რა გაცხობა, ვეაღვით, თამამში ჩავაბათ ეუ. 1. კ4.

ახლა შეეებს არაფერს აძღვეს 1... მფ22 2. ენ2+ მფუ1 3. ენ3+ სხვა გზა არ არის, მტკიქის ეუს უნდა შეტვიბინ:

1... ენ2 2. ენმ1 ეს გრძელი სვლა

მსოფლიოს შემოქმედი 8. თვეს სტლიტი გადარჩენს თფიფინ.

2... მფხ1 3. ენმ1 მფიფდ არა 3. ენ4? იმის გამო, რომ 3. ენ3 და არა 3. ენ7 7, რადგან 3... მფხ2 4. ენ2+ მფ3.

3... ენ1+ რა თქმა უნდა, თუ არა 3... ან4 4. ენ4+3, შავებმა დაზიერო უნდა დამთინ.

4. მფ22 ენ2+5. მფმ1 ან4 6. ენ4+ ენ2 7. ენ4!

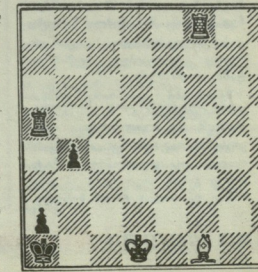
სწორედ ეს არის ავტორის ბრწყინველ ჩანაწერი. მიუხედავად დიდი მატერიალური უპირატესობისა და თავისებური დღვისა, შავის "შორსფელი" ფიგურების მოქმედება შეზღუდულია მათი ეტიუდის გამოგულად მდგომარეობის გამო. როგორ დაიღვან თავი 8. ენ1X საფრთხისაგან?

მარტივი ანალიზითაც ნათლად ჩანს, რომ 7... ენ2+4 8. მფ22 2. მფ4 9. მფ21 მფიფდ ეუ მზოგება არ შეიძლება. ამიტომ ყამბი გარდაუვალია. რჩება მხოლოდ ერთი გზა... 7... ენ2 8. ენ4+ ენ2 9. ენ4 — პოზიტიური ყამბი.

ისლა დაგვრჩენია, დავსთავ კიხე: რატომ უნდა დავიბიოს ეუ მფ2+4 და არა მფ2? ეს სულა რომ შესაძლებელი ყოფილიყო, მამინ ხომ მფიფე ამისხნდა (ან თმებტრფი ორი ეტიუდ) განმარტებდა. ირკვევა, რომ ეუს პოზიტია გზაზე არ არის სანდიფ, როგორც გამომიწინავის ვარანტიდან 2. კენ6 3. ენ3 ენ1 4. მფ22 ენ2+5. მფმ1 ან4 6. ენ4+ ენ2 7. ენ4 ენ3, და შეუდგა 8. ენ1+ მფხ2 9. ენ1 ენ3+10. მფ22 ენ3+3 მფ22 შავები თანამიმედვერულად იგვებეტ ხელი ორივე თფიფიფარს".

სანტრფესს ძიება გრძელდება. უნდაცეთ გია ნადარეიშვილს შემოქმედებითი სინფიფის ხანას და ვუსუფელთ, კვლავაც ძველღერად მდგომარეობს იგი დამიანის ფენარეიშვილის სადარჯიშე, კვლავაც გამარჯვება ყოფილიყოს მისი საქადარაკი ციფერების მეჭურვი.

ელზარ მუხლი, საბათბორის დიდოსტატი.

ამას წინათ ძველ საქადრაკო ჟურნალებს ვთვალთვინებდი. ჟურნალში „შახმატი ვ სარ“ ჩემი უკრავლებმა მიმოკრულა. აქედანვე აღიზინების კრიტიკულმა კომენტარმა, რომელიც მან საკუთარ თავს გაუკეთა ერთი უმართებულო სტლის გამო.

„ჩემი სვლა სამხრელი შედგომა იყო, — წერდა საქადრაკო ცნობილი მოქადრაკი, — ის ფაქტი, რომ ცივილიზაციის აღმოჩენილი, ისევე არ გამოვლენა გამართლებად, როგორც, მაგალითად, სამართალმრევების მითითება იმაზე, რომ დანაშაულის ჩადენის მომენტში იგი მფარველი იყო“...

გენიალურმა რუსმა მოქადრაკმა აღიზინა, რომელიც იურისტს იყო, აგრეთვე ვაჭარებდა, რომ სიმთვალე არ შეიძლება მივიჩნიოთ ჩადენილი დანაშაულის გამართლებად.

როგორც ცნობილია, დანაშაულის ჩადენის მომენტში არავისებულ მდგომარეობაში ყოფიდა, დღეს (საესტრეპო სპარტიანადა!) დამამბობელ გარემოებად არის მიჩნეული.

გადგენა, მეთარგმნა ერთი რუსული საუბრეო ჟურნალში გამოქვეყნებული სტრ. კავშირის შინაგან საქმეთა მინისტრის ცენტრალური მუშაუბის კრმინალისტური სექციის უფლებდებულის ლ. რასკაშვილის წერილი „ცენტრალისტების თანამშრომელი“.

წერილში მოთხრობილია ახალგაზრდა იურისტის, შემდგომში სამართლის დოქტორის, 1927-1935 და 1937-1946 წლებში მსოფლიოს № 1 მოქადრაკის, დამუშავებული ჩემიონის ალექსანდრე ალიოხინის სამასურებრივ საქმიანობაზე.

ალიოხინის ცხოვრების ადრეული პერიოდი, როცა იგი საგანმანათლებლო საქმიანობის წინააღმდეგ, ნაგულდა იარის ცნობილი ფართო საზოგადოებისთვის.

ფაქტობრივად, ჟურნალ „დროში“ მკითხველებისთვის საინტერესო იქნება აღნიშნული წერილის განხილვა. წერილი ვთარგმნე მკითხველნი შემოკლებით.

ბიოგრაფიული მახარბაძე.

1920 წელს ალიოხინი ხარკოვადან მოსკოვს ჩავდა. ცენტრალური სახელმწიფო არქივის მხალხში შიგნით გამოძიებულ ალექსანდრე ალექსანდრეს ძე ალიოხინის პირად საქმეს, რაც საქადრაკში სხვადასხვა ცნობას და მომხიბბასთან ერთად იხსნება მონათესავე ულანდ ამოხეული ფურცლები, რომლებიც გარკვეულ ხელთ ძველი ობოლოების წესების დაცივტადა.

„სამართალ-საგანმანათლებლო სამართავლის უფროსს ალექსანდრეს ძეს ალიოხინის განცხადება

ვახოვი, ხანმოკლე თქვენდამი რწმუნებულ სამართავლებთან ამგვამად არსებულ ვაჭარებთან თანამშრობაზე.

ალექსანდრე ალიოხინი“. განცხადებებს მკაცრი ხელილი მიწერილია ცენტრალისტების უფროსის რეზოლუციით:

„გთხოვთ ჩაირცხეთ ალიოხინი სამართავლებად 14 მარტიდან. 13. V. 20 წ. ი. ვინკოვი“.

ასე დაწერილ ალიოხინმა მუშაობა სისხლის სამართლის სამმართველოს გამოძიებულად. მაგარამ ქაქარკი არ მოიხიბვებია. არ, ალექსანდრე ალიოხინის სრულად რუსეთის საქადრაკო ოლიმპიადის — ჩვენი ქვეყნის პირველი საქადრაკო ჩემ პირანტის მონაწილად. ოლიმპიადის ჩატარება 1920 წელს თქვენდამი. ალიოხინი ამბობდა თქვენზე უძლიერეს მოქადრაკე შორის და პირველი ადგილი დაიხალოდა.

ალიოხინმა მკითხე ხანს იმეუბრა „ცენტრალისტების“, მაგარამ თავი გამოიჩინა, როგორც მრავალმხრივი

ნიჭიერმა პიროვნებამ და გამოძიებულად. როცა „ცენტრალისტების“ სამუშაოდ მივიდა, ალექსანდრე ალიოხინი ძე უკვე აღარ იყო. მე მუშაობა მიმიხდა კრმინალისტ პეტრე სემიონოვიკსთან, რომელიც ალიოხინს შეგობობდა. სემიონოვიკი ხშირად მუშაობდა, ალიოხინი ჩინებდად ეთვლებოდა იურიდიული საკითხებში და ფერმწაფური მხსნიერება უჭირდა.

— იგი ერთხელ ასეთი შემთხვევა, — მივეუბრა პეტრე სემიონოვიკს, — სამუშაოდ აღეს ბოლოს, ალექსანდრე ალიოხინთან ერთად, სამართავის ჩავაგრა. ხმამაღალი საუბარი შემთხვევას. ვიღაც მამაკაცი გააჩინებულად ეთვლებოდა:

— რისთვის დაგაკავებ? ვინაიდან პასუხს ვაძლეობ?

— მიიღი, შეგიფრთ, — მიხარა ალიოხინმა და სამართავი თათბის კარი შეხარა. პირველი მიღიცილის კარი მუხარამოშული ყოფიდა.

— თქვენი გვარი, სახელი და მამის სახელი? — უთხრა მირიანდ უფროსს, — ნარმოვიგინეთ. საბუთები, მომიციე ახსნა კანკარაზე, რატომ მიყვეთ ქალებს ქუჩაში შეურაცხებელი?

— ჩემს გვარს ბოლოყობა, — მუშაო სამაჯამა — ივან ტიხონის ძე ბოლოყი. საბუთები არ მქვს, დამეკარა... ქალებსათვის შეურაცხებელი არ მიმიყენებია. კიდევ რა გნებავთ ჩემგან?

გამომხივებ ტონი მიუხდა. ალიოხინი უფროსს მუშაობდა და უკითხა:

— რა გვარი თქვეთ? ბოლოყი?

— დაბ, ბოლოყი — უტყვიდა უპასუხა მამაკაცმა, — ვითომ რა?

— თქვენ ბოლოყი კი არა, ორელი ხარ! — ხმას აუწია ალიოხინის ძე კი არა, ივანე ტიხონის ძე კი არა, ივანე ტიხონის ძე!

უფროსი ალიოხინისავე შემობრუნდა. ვაკვირებისგან თვალები დახლოვებულად უჭირდა. როგორც კი მხალხურად დაიგო, დაიფრია:

- მახარებელი თვალისაში შევამალი!
- ალექსანდრე ალიოხინი მშვიდად თქვა:
- ორი წლის წინაა, სამხედრო კომისარებში, სადაც შემთხვევით

გნახეთ, თქვენ წარსდები, როგორც ივანე ტიხონის ძე ორელი. სახელი ივანე შემინებულად ვაიგოვო და გახსნილი იყავით, მკაცრად ჩამოკიდებულ ტვირთად მიმოკრული ვყარი... თეირი ლიონის წერილი ვაქო... ვაჭრის ქვეში პატარა ხალი მოგიჩინდა... ახა, ხამაირი წივი მკერი!

დავაგებულად გამუშადა. სახეზე წილივმა ალუმინა ვაღარა. შორევი მიუხალხდა, ხალხი გაუხსნა და მკერდი გაუმოშადა. უცნობის მკერდზე ყველა დაიხანა ღია ფრის ლიონის წერილი ვაჭრე ჩამოკიდებულ მიოქრული ვყარი და მის ვაჭრებში—პატარა ხალი. — ვამარტობა თქვენი! — ამოიხრიალა დავაგებულად და სკამზე დაეკრა.

ტიტამ მალე დადგინა იგი ნაშედეგად იყო ივანე ტიხონის ძე ორელი, საპატრიონანდ ვაქადრული რევილიტიკა.

„ცენტრალისტების“ უფროსის ივანე ვინკოვს ალიოხინი განსაკუთრებული პატივისცემით ეკიდებოდა. პარტის ძველი წყერი ივანე ვინკოვი თავის მკერდ ვინკოვი იმყოფებოდა, 1917 წლის დასაწყისიდან სამშობლოში დაბრუნდა და ოქტომბრის რევოლუციით მონაწილეობდა, ვინკოვი ერთხანს „ვეკრეში“ მუშაობდა და პარტიკისთან ბრძოლაში ფელსო ქერქისის ერთ-ერთი უახლოესი თანამშრომელი იყო.

ერთხელ ვინკოვმა ალიოხინი თათბის მიზნით და უთხრა:

— ტვანსკოს ციხეში დაბადებულად იყო სტუდენტი, რომელიც ორი ადამიანის მკვლელობაში ეჭვმიტანილი. სახელი საქადრაკი ზეკო, სახელდობო, ჩინეთის მის სახელში მოკლვის ნივთები აღმოჩნდა. სტუდენტის დაბრუნებით ამ ტიკიებს, რომ ეს ნივთები მას საკადრად ვაგასეს. იგი უკან აგებებს, ავიარის, სად და როგორ ვაგატარა ის ღამე, როცა დანაშაული მოხდა...“

ვახოვი, ვაკვირთ ამ საქმეს, განაწილებოთ, ვაგასუბრობი პატიკის. სხვათა შორის, ვაჭარკის დიდი მოკვრულია, თვითონვე დაამხად ფოტოგრაფი და მთელი დღეს თავის თავს ვამაგებდა ქაქარკს. ალიოხინი დაუთვლებულად ვაგამა

ახსპარი ხალხი სამსომეძე

როა სახლისკენ, სადღე სისხლიანი დრამა დღებია. მუხობლების თანდასწრებით, მოკლული ინფირისა და მისი ცოლის ბინის კარებიდან ლუქი მოხსნა. ალიბინმა გულდასმით დაწყო ბორცვიმქმედების ჩაქნის ადგილის დეტალურება. მის დავითრებულ მუხურს არც ერთი დეტალი არ გამოირჩინა იგი განსაკუთრებული ფურადღებით ათავალურებდა კედლებზე ჩამოკიდებულ ფოტოსურათებს. ბოლოს ერთი მათგანი ჩამოიღო, გულისხმობდა დათავალურად ადგილი, სადღე ფოტოსურათი გვიდა და თანამომხვევის მიუჩვენა:

— რომელი თქვენგანი ყოფილა ამ ბინაში?

— მე, — მხაბდალა ჩალიბინმა — ე ერთმა მანდილოსანმა, — მე და ინფირის ცოლი ვეგვარობოდი.

— აბა, დააკვირდი, — ალიბინმა მანდილოსანს იმ ადგილზე მიანიშნა, საიდანაც ფოტოსურათი ჩამოხსნა, — ნინია აქ სხვათა სურათი ხომ არ ეკიდა? პორტოზხალური, ალბათ, ვეფურთა?

— დაბს, დაბს, იქ კვიდა იმ ინსტიტუტის გამოსაშვნი კურსის ვეფურთა ფოტოსურათი, სადღე მოკლული ინფირის სწავლობდა. სადღე გარდა ეს ფოტოსურათი? უცნაურია...

შეუდგე მანდილოსანმა ასეთი დეტალი გაისხნა: მკვლელობამდე რამდენიმე დღით ადრე ინფირის ცოლმა მიხიარა, რომ ჩემი ქმარი ქუჩაში შეხვდა ერთ ინსტიტუტელ ამხანაგს, რომელიც კედლებზე ჩამოკიდებულ ვეფურთ სურათში იყო აღბეჭდილი. ამ თანავჯგუფელმა შეხვდა ცოლი შობაქმედობა დატეხა ჩემ ქმარსო...

— ფოტოსურათზე გაჩვენათ ეს კაცი? გვარს არ დაუახსლებია?

— მაჩვენე, იგი მთავრე რაგმა ნიდა, მარჯვნივ... მახსოვს, ვეფლა-

ზე დაბალი იყო. გვარიც მიხიარა... ვეფლაზე გავიხსენო.

— ხომ არ შეგიძლიათ, მიხიარო, იმ ფოტოსურათზე, კედელზე რომ ეკიდა, რომელი ინსტიტუტის კურს-დამთავრებულები იყვნენ ადგილზედნი და რომელ წელს იყო გადაღებული?

— ინსტიტუტი არ მახსოვს... ის კი მაგონდება, სტუდენტები სამხრეთში ფორმებში იყვნენ, ეპო-ლეტები... როდის გადაიღეს სურათი? მოკვირ, ვეფურთა... მე ინფირის ცოლზე სუთი წლით უფროსი ვარ... ის მეგუნებოდა, რომ ვაზოვდა ერთი წლის შემდეგ, როცა მისმა საქმრომ ინსტიტუტზე დაამთავრა... მაშინ ოცნა იყო. ვამოდიხს, რომ ეს იყო 1880 წელს... არა უფროსად, 1882 წელსა. ალბათ ასე...

— გმადლობთ. კიდევ ერთი კითხვა: ხომ არ დაგინახავთ ამ ოჯახში ერთი სტუდენტი, — ალიბინმა გვარს და სახელს დაასახელა, — თუ დაგინახავთ, მიხიარო, რა შობაქმედობა მოახდინა თქვენზე? — ვეფურთა მინახავს. ჩემი აზრით, იგი საკმაოდ თავისუფლოვდა. უნარლო, თავბრიალო... ინფირის ხშირად ეთამაშებოდა ქადაგას... სხვადა შორის, ჩემი მეზობლები მას ხშირად ავალბდნენ ზაზარზე თავიანთი ნივთების ვაყიდვას...

— ალიბინი ტაგანის ციხეში ვემგზავრა.

ალექსანდრე ალიბინი მაშინ შევიდა საკანში, როცა ახალგაზრდა პატიმარი თვითნაკეთებ ქადაგას ეთამაშებოდა თავის თავს. ალიბინი ზურგსაბრუნდ დაუდგა. რამდენიმე წუთი დაკვირდა და შესძახა: — რას აკეთებთ? ეს ხომ მცდარი სტუდენტია!

— ალიბინი შეშვდა და მობრუნდა:

— რა ეცხმით თქვენ ქადაგასი? ხელს რე მიმოიღო, გეთყავა!

— ალიბინს გავიღო და შემარი-გებულ ტონით უთხარა:

— ნუ ცხარობთ. მოდი, უმეგბესია, თქვენს საქმეზე მოვისაბეროთ. გამოიმთხვეთ ალიბინი, — ნარუდგა პატიმარს.

— თქვენ ალიბინი ხართ?! — განვეფურება ვერ დამაბა ვეფლები ნამომგებარმა სტუდენტმა, — ალექსანდრე ალექსანდრეს ქე ალიბინი.

— დაბს, ალექსანდრე ალექსანდრეს ქე ალიბინი.

— მაპატიო, ჩემი უტყატობა... — მიპასუხებ, — მაშინვე შეჩერა ალიბინმა, — სად გაციანია ინფირი და მისი ცოლი? პირველად როდის მიხვედით მათთან ბინაში? რა ურთიერთობა გქონდათ მათთან?

— ახლავე მოვიყვებით, — სტუდენტი თანდათან წყნარდებოდა, — ინფირი პირველად სუბარვეს ზაზარზე ენახე, თავის კოსტუმს ეყიდა. ორი საჭეჭო პიროვნება ცდილობდა მის მოტყუებას. არაფერი გამოუვიდათ. მე და ერთმა მეზღე-კურმა ეს საჭეჭო პირობი შეგვიყვართ და მიმოიღას ჩავებარეთ. იმ დღიდან დღემეგობრდით. თავისი წანი შეყვანა, ცოლი გამაგრო, ჩაით გამოამახინდელა... ხშირად ეთამაშებოდა ქადაგას. ხანდახან მიხოვდა, ვამეყიდა ოჯახური ნივთები. უფრო არ ვეფურთობდი, რადგან ძალაღან მიყვარდა ეს პატიმარი ნა-ლი...

— ინფირის ხომ არ უთქვამს, სად მიიღო უმეგბესი განათლება?

— ვეფობთა ალიბინი.

— სამეგობროდ უმეგბესი ტექნიკურ სანახალებელში. ფოტოსურათი კი მანქანა, კურსდამთავრებულთა შორის გადაღებული.

— სახე ქმინდა შენახული ის ფოტოსურათი?

— კედელზე ეკიდა. სანური მაგობი თავზე. მარჯვნივ მხარეს.

— ბოლო კითხვა. რატომ არ ისურვეთ, ეგასუხათ ინფირსაზე — სად გატარეთ ის ღამე, როცა მკვლელობა მოხდა?

— მხოლოდ თქვენ ვეტყვით... საიდუმლოდ. ცივიკე ქალთან, რომლის ღირსება შეიძლება შეიღახოს, თუ ამ ამბავს გავახმელ. დარწმუნებული ვარ, უამისოლად დავამტკიცებ, რომ მკვლელობაში ბრალი არ მიმიძღვის...

— გავით რამე შეითხვა?

— არავითარი, თუმცა როგორ არა! ვხოხობ, ამხისნა ქადაგაში ჩემი სვლის უზუსტობა.

საქმის გამოძიება ალიბინმა პრეყინაგულ დაასურა. მეზობელმა ქალმა ბოლოს და ბოლოს გაიხსენა მოკლული ინფირის თანაურის ცვარი. ალიბინმა მოკლეს ეს გვარი საიმეგობრო ტექნიკური სანახალებელის კურსდამთავრებულთა სიგეში, შემდეგ თვითონ პიროვნებასაც მიავიდა. იგი, ბოლოს და ბოლოს, იძულებული გახდა, ელარებინა თავისი ამხანაგის და მისი ცოლის მკვლელობა, რომელიც ძარცვის მიზნით ჩადინა. დამნაშავე გამოტყდა, რომ ერთ სახამოს იგი სტუმრად მივიდა მეგობრის ოჯახში, გვიანობამდე დარჩა და დაბეჭ იქ გათავნა. როცა მასხინდლემს ჩაეძინა, სანროლდან წამოდგა და სისრულელად მოვიდა თავისი ავაზაკური განზრახვა...

ალიბინმა დაბატობრებული სტუდენტი გაათავისუფლა და შეგვიან ამოსუნთქა. გახარებულ ახალგაზრდას ნარმეგებები უსურვა პირად ცხოვრებას და საქადარყო ასპარეზზე.

ბედის ტაძარი

აჰმად ქილანავა

ყოველი კულტურული ერი არა მხოლოდ უფროსი ხელობა თავის წარსულს, არამედ სადღესობად ცნობიერებს მას და ამით მერმისს ქვეყნს. ასეა ჩვენიც, განსაკუთრებით ბოლო ხანებში, როცა დროის შესაფერისი ტრადიციების დამკვიდრება-განმტკიცებისათვის ყოველდღიური ზრუნვა იგრძნობა. ამასთანავე წარსულის ათვისებისას ვაწყდებით ჩვენი წინაპრების ზოგ ისეთ ნაამბავს, რომლის შესახებაც თითქმის ბევრი რამ გვსმინია, მაგრამ სრულად არ ვიცნობთ სათანადო ფაქტებს და საკადრის პატივსაც ვერ ვუზღავთ. წინაპართა ამგვარ ნაამბავს განვიკუთრებთ ბედის ტაძარს.

ბუღია მდებარეობს ისტორიულ სამურზაყანოში (ჯალისა და ნანილობზე იმ ჩრდილის რაიონებში).

ადრეულ ხანაში ბუღია იყო გავრთიანებული დასავლეთ საქართველოს პოლიტიკური ცენტრი. ვამთავსებთ დაკარგულ ეს დიდება მას აღუდგინა ბრძენმა მუხომ ბაგრატ მესამემ. მან თავის წინაპართან ტრადიციად მიიღო პოლიტიკური ერთიანობის საჭიროების შეგრძობა და როცა შეუდგა ამ ნაწილს ოცნების განხორციელებას, „მოცვალა“ გუდაცივის (ანტიკური სივანეთი. აღუდგინდა გალის რაიონში) კეთილდღე და აღაღრძინა ბუღია, როგორც ერთიანობის ისტორიული სიმბოლო.

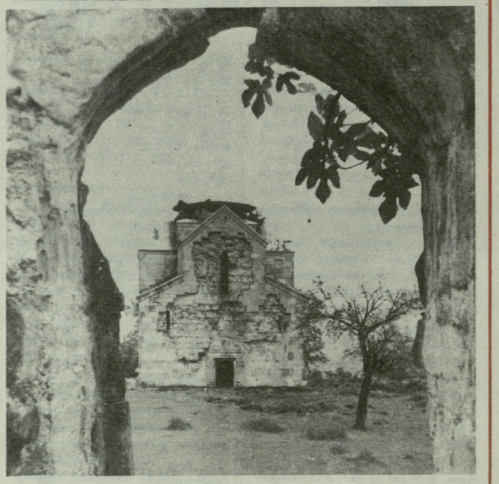
ბაგრატ მესამემ ჯერ იზრუნა თავისი მეფური ძალბუნების განსამტკიცებლად საკუთრივ დასავლეთ საქართველოში („ახანია საშეშოში“), შემდეგ კი მისი პოლიტიკურად გამჭირები მზერა საზღვრულ-დასავლეთს და აღმოსავლეთ საქართველოს მისწვდა. 1008 წელს მან ამერი და იმერი თავის ნებას დაუმორჩილა. ამდენად, ის იყო პირველი მეფე სრულად საქართველოს, რომეზემაც შეძლო ჩვენი წინაპრების ისეთი მძვიარი გაერთიანება, რომლის შესახებაც მანამდე ისტორიულმა ხანამ არ იცოდა. ამირბაგვაისის მამულებით ამ განაღვიფრო პოლიტიკური გაერთიანების ფაზა ბაგრატმა ქვეყნის სურვილი სიმშვიდითავე ზრუნვა უმოკლესად ბედის ტაძარს მიანიღო. და ეს ბედის მეფე, თავისი ახდენის მიხედვით, მიუბარა ბედის მინას (1014 წ.) ამირბაგდან ქუ-

თათლებთან ერთად ბედილებს მიენიჭათ გაერთიანებული ქვეყნის მეფეთათვის უკანასკნელი შესანდობარი სიტყვის თქმის უფლება. ბედისავე ტაძრის ფრესკამ პირველმა და ერთადერთმა მოიტანა ჩვენამდე სრულიად საქართველოს პირველი მეფის ბაგრატ მესამის სახე. სინაზითა და სინაფითთ გამოირჩევიან მისი ძარღვიანი ძველქართული წარწერანი და ფრესკა-მოხატულობანი.

მატანე გვაუწყებს, რომ ბაგრატ მესამემ „ალაშენა საყადრი ბედისა და შექმნა საფრად საცხისკოხოსოდ, შეწირნა სოფელი მრავალნი, განასრულა ყოვლითა განებებითა და შეამკო ყოვლითა სამკაულთითა, აუროხა და დასუა ეპისკოპოსი“ (ქართლის ცხოვრება, I, გვ. 281) ეს მოხდა 999 წელს (თ. ჟორდანი, ქრონიკები, I, გვ. 137).

ჩანს, სრულიად უნიკალური ყოფილა ბედის არქიტექტურული ანსამბლი, რაზეც მრავალჯერს მიუთითებს ქართული და ეცხოვრი წყაროები. „მატანე ქარლისაში“ ნათქვამია, რომ ვისაც სურს ამ დღით მეფის სიღაფეს მიხედვს, საქმარისია, იხილოს ბუღია. „უკუაუთო გსმე უნებოს განდადო და გულს-ხმისყოფად სიძლიისათვის იდდებისა მისისა, პირველად განიცადოს სამკაული ბედისა ეკლესიისა და მისგან გულისხმავს“ (ქართლის ცხოვრება, I, გვ. 281). ჩვენი იშვიათი შემთხვევა, რომ ქვეყნის მეფუის სიღაფეს შესამყნებლად ვინმეს ხელბუნების ძეგლის ხელვა-განცდის აუცილებლობა ექნებოდა. და თუ ამას აეთებს ქართველი მშენებელი, ჩანს, მისი სიტყვები არსებითად სინამდვილეს შეუფერება, რადგანაც მის მიერ ასე ნაქები „სამკაული“, არქიტექტურული ანსამბლი, უწინაესად ფრესკა-მოხატულობანი, ავიდგისკაც. ჩუპინაშვილის განმარტებით, არაუბრუნებულად და ბაგრატისავე ვებულ ცნობად ქუთაისის ტაძრისას, არამედ, შესალოად, სჭარბობდა კიდევ მას [აქ. სახელმწიფო მუზეუმის ბიბლიოთეკა, X, 1949, გვ. 12].

ბუღიის ტაძარი, როგორც დღით არქიტექტურული ნაგებობა, ესთეტიკურ სიმბრუნებს არიჭებდა არა მხოლოდ ვარდსულ დროთა მემკატნეებს, არამედ ახალი დროის

ცივილიზებულად ადამიანებსაც. მათი ცნობით, ბუღიას ჰქონდა „მოხრუსხველად დაიღი სახე“.

ეროვნული არქიტექტურის თავისებურებათა გასათვალისწინებლად მნიშვნელოვანია ვაჩუთ „შეცემსი“ გამოქმნილი მოსაზრება, რომ „ველა სხვა ტაძარზედ უფრო ატყვია ამ ეკლესიის უძველესი ქართული ხეურამოდებების ეკლესია“ (1893, № 13). ხელბუნების ამგვარი ბოძალი თურმე „იმ დროს აღარც მოხანტაბო და არც დასავლეთ ევროპაში არ სცილდნო“ (ქიქე). ილია ქაჭავაძის „იფრია“ (1894, № 52) აღნიშნავდა, რომ „თუშცა ვამთა სიმკაცრეს მტკის მტკად დაუზინებდას ეს ტაძარი, მაგრამ თავისი წარსული სიდიდით იმდენად ტყბოვა დღესაც, რომ შესულსინავე შიგ მონინებით ქუდს

ისიღი და მისცენ განმსქცვლებით ქრისტიანობისა და წარსულთა დროთა პატივისცემის გრძნობით“, რომ იგი „დიდებული და სახელისანი ნაშითა ჩვენი წარსულისა“. რაც შეეხება ბედის ოქრის ბარძიმს, როგორც ხელბუნების ძეგლს, აცადიმოვს. ჩ. ზუბინაშვილის შენიშვნით, იგი სრულიად უნიკალური ქართული ძეგლების სტორიაში... ბედის ტაძრის დიდებულება, ჩანს, უმოკლესად იმ გარემოებამ განაპირობა, რომ იგი აზნდა, როგორც ბაგრატ მეფის სახალისი კარის ეკლესია და სამეფო საკავრეკულოს სასახლამ („მწყემსი“, 1893, № 13). ამიტომაც ბუღია განუზომელი ავტორიტეტით სარგებლობდა თვით პოლიტიკური დაცემის ხანაშიც. ბუღიელნი რუსეთის ღმერთის წინაშე არტეტნივებს აცხადებენ

ქრისტიანული მსოფლიოსათვის მარად საშფოთელი ქრისტესმადრი ნიღოების კოფინებზე და ამით „მინდა ნინოს ცხოვრების“ ერთ-ერთ ტენდენციებს განამტკიცებენ.

სავლესხმბია, რომ დაახლოებით ამ პერიოდში დადასტურებული ბედელით კულტურულ-მნივნობრიული მოვლანობა (ლ. მენაბდე, ძველი ქართული მწერლობის კრებული, 1, 5, 11, გვ. 565-566). არის ცნობა, რომ შავშფული გაბრძოლ-ლომსამქს აქ გადაურნია გულანის ნაწლი. თავისთავად გულანი ეს უნიკალური კრებული (ს. კვეციანი, ქართული ლიტერატურის ისტორია, 1, 1960, გვ. 586). აქვე მოვლანობდა მე-16 საუკუნეშივე ცნობილი ბობლიფილი ბედელი მთავარსკობის აბდონ ფანოძე. საზოგადოდ ბედელიებს ჰქონიათ კარგი ნიღისთავად.

დროთა ვითარებაში ბედის გრანდოზული ნაგებობა თითქმის გაპარტახდა, განიარსდა სავლანობა, რაზეც გულესტიკოელი იტყობინებოდა „ივერია“ (1894, № 52).

რაც შეეხება ტაძრის მხატვრობას, რ. შპერლინის აზრით მანქსს მტენ. ავად. მომადე. № 4), მანქსში ქრისტიანული რტაბი გაიარა. ტაძრის სამხრეთ კედელზე გამოხატული იყენენ ქტიტორი დადაიანები, რასაც იგრნობა ახლად. მ. ბროსეც იგი დათარიდა XVI-XVII საუკუნეებით. მან თავისი აზრი განამტკიცა აბდონ და კირილე ფანოძეთა წარწერითაც. იგი იდა დასახლებული ფრესკის ქრისტიანობის გაავსანჯვარს (ს. ტომშაშვილი, მაგარმა, რ. შპერლინმა წარწერისა და ფრესკის კომპოზიციის თვისებებურებათა გამოხდენით ცხადფუ მ. ბროსეს აზრის სისწორე. მანვე შეძლო ბაგრტ მესამის ბარჯიანბული ფრესკის (იგი X-XIII სს. განკუთვნიება) აღდგენა, რითაც შამომაშვილის შემოუნახა მისი ძვირფასი სახე.

ბედის ტაძარი ცნობილია არ მხოლოდ თავისი ჩრქავული ფრესკებით (ან ფრესკების თარბზე 1980 წელს შესანიშნავი ნაწირობი გამოაქვეყნა ლ. შერვაშიძემ), არამედ ერთრული ჭეღერობის შესანიშნავი განიძობით. უწინარეხად იტყობინებება შემოხასხელებული იტორის ბარჯიში, რომლის მეცნიერული შესწავლა აკადემიკოს ზუბინოვილის სახელს დაუკავშირდა. მანვე განსაზურა ბარჯიმის შემქმნის ქრისტიანობა (X სს.) და გამოაღრინა მის გამოსახულებათა უზარდ მხატვრული ღრმჭება. მკვლევარის განმარტებით, ამ უნიკალური, დიდი და ორიინალური გამოსახულებების შემოქმედს ახასიათებს ეპოქის მხატვრულ დადევ-

ნათი გარდამავლობა, გარდამავლობა საკუთრებ მონუმენტლობის გამომტკვევლები მტების მიმართულებით. ბედის ბარჯიში უწინმეხელოვანესი რგოლია იზნის ჯვარს (X I ს. შუა ნელში) შორის. ის გზად და ხიდად ელი ამ ორი მხატვრული კულტურის მტელს და, მამასამადე, ერთრული ჭეღერო ხელოვნების განწიარებასაც.

მეცნიერებაში ცნობილია ბედის მთერე, მთერე ბარჯიში; მასზე განმოსახული ყოფილა ღვთისმშობელი, რომლის სახე არ შვაგდა არც ერთ მთრიად ტბას და, ერთ-ერთი მსოფლიოში სახელგანთმეული მკვლევარის დაკვირვებით ხასიათდება „გამომავლების“, იშვიათი გამოსახულებით.

1915 გვ. 271). ყოველივე ზემოაღნიშნულს რომ თავი მოუვლინა, ასეთ სურათს მივლანობ: ბედის არის იბერიულ-ეკლესიური მღვდლის ერთობის, ქართული სახელმწიფოებრიობის დიდადი სიმბოლო; სრულიად საქარნდელის მოვლენით, ასეთ განსჯიანებელი; ერთდღერი ტაძარი, რომელშიც შამომაშვილისა შემწარწუნდა ამ მეთვის სახე; ქართული ზურთომოდღერების დიდებული ძეგლი; ერთრული ჭეღერო ხელოვნების უსარჩოხის ქმნილების საგანე; ერთრული მხატვრობის, მნიღენობრობის და ეპიგრაფიკის ერთ-ერთი კერა.

ამიტომაც უფრობით, მტეტი ბარჯიშით, შედარებით ნუდა მოვლენაზე დიდას, დიდი ილიას „ივერის“ იქმინება არ იყოს, მის წინამე მოწინეხი მოიხივებოთ ქუდი და „განვიმტქვალთი წარწულია დროთა პტიციტების გრწობით“. ამით ჰმაძვის ვცემთ ჩვენს ანწყუსა და მომავლს ამისათვის სასურველი იქნება ტაძრის ეგონი სომხულურად ბაგრტის საფლავის მინიშნება, აქამდე დაიულ ნაგებობა (დღემდე მოღწეულია სამი ნაგებობა) უკეთ დავევა, პრესკიტევიტი ეს თუნდედ მხოლოდ გრანდიოზული გაღვინის აღდგენა და მის უძველეს და უარცხელს ნადაღტარე პარტის გაშენება. ვინ იყოს, იქნებ ამგვარად განახლებულია ბეიამ დასახამი მსლესი კოდა ვთი ვანასლ ტრადიციას, რომე პოტენციად მამში უკუოლ არის. დაწმუნებული ვართ, მის აქტორე განმარწანებას“. მონიშნებით შესწავლის ბედელი აგებუდილინი (საკუთრი ტაძარი, დღევანდელ აგებუდიამი მდებარეობს) და მათი თავგაქვები.

უახსკანთი

მეცნიერული ბიზლინიტეხა

„ღინამოს“ ახალი აღბარე

არჩილ გომეღანი

ყოველი გენდის ცხოვრებაში არცე თუ ვეიან დღებია ხანა, როცა მან აუთილებლად უნდა ვაყვიტოს არჩევიანი და ახლებლად დაიწყოთ თამაში. ეს თეტი ფეხბურთის, ამ წარმტეკი, მაგარამ მარად საილმელებების ბურუსით მიცელო თამაშის არსი არისთავანი. რაოდენ დიდებულიც უნდა იყოს ამ თუ იმ კოლქტიტის წარსული, რაოდენ მიზნიდღეცე უნდა ჩანდეს მისი თამაშის ხელწერა, სათამაშო კრედილო, გარკვეულ პერიოდში, ასეთი პერიოდი ეს უთულო მობილი ხობმე, მას დასახვედრება-გადხასხასებლა სჭირდება. ეს ხელბე, არა მარტო თამაშის ორგანიზაციას, არამედ უმუდის ფსიქოლოგიური ტონუსისა და საბრძოლო განწყობილების ამხლდობასაც.

ჩვენ კარბად ვეიკით, რა ფასად ურდებდა ადამიანს ცხოვრების წესის ცვალებადობა. რაღა უნდა იტყვას ასეთ შემთხვევაში გუნდს, რომედე ამსოფლტურბად ან ნაწილობრივ მინცე განსხვავებული ხასიათისა და მიღრეკილებების აღმნიშნებისაგან შეღდება? გუნდების უმჯავლესობისათვის რადიკალური ტრანსფორმაცია ზედმიწეხით მტკიცებულია. აქ თავს იჩენს ათასი ფაქტორი. და მხოლოდ ზოგიერთი კოლქტიტი თინდათანიბით, მაგარამ გულდღეულ და მტკიცედ ახერხებს, ეხიაროს ყველაზე თამამდროვე და რთულ საფეხბურთო იღენება, განიმსჯვალის იმ სულისწყვეტილობით, რომელიც საფეხბურთო ელტრის ატმოსფეროში სუფევს. ვაი რომ, თეტი შედარებით უტკიცებულ რეკონსტრუქციასაც აქვთბამსო მუდამ რიდი გამოქრების სასიყვითე უპატივტულ ნაყოფი და ამის გამო გუნდი მწვრთნელთან ერთად საფეხ-

ბურთო გუნდების კრიტიკის ქარცეცხლი ექცევა. ხელი არ არის, ამ გუნდის ვაგუვით; მას ნოსტალგია იპირობს გენდის ბრქეხებულ, მაგარამ უნიმელი ვარსკვლავი ღლეებზე, იგი იგზინებს თავისი სიტაბუტის ღრთის ფეხბურთის გარსკვლავებს და ძალღუნებულად აიღვლებს წარსულს, რაცვანც აწმეურო ვგრაფერ სახეირის ხედვას, ხოლო მიმიავალი ბუნდოვანი და გაურკვეველია.

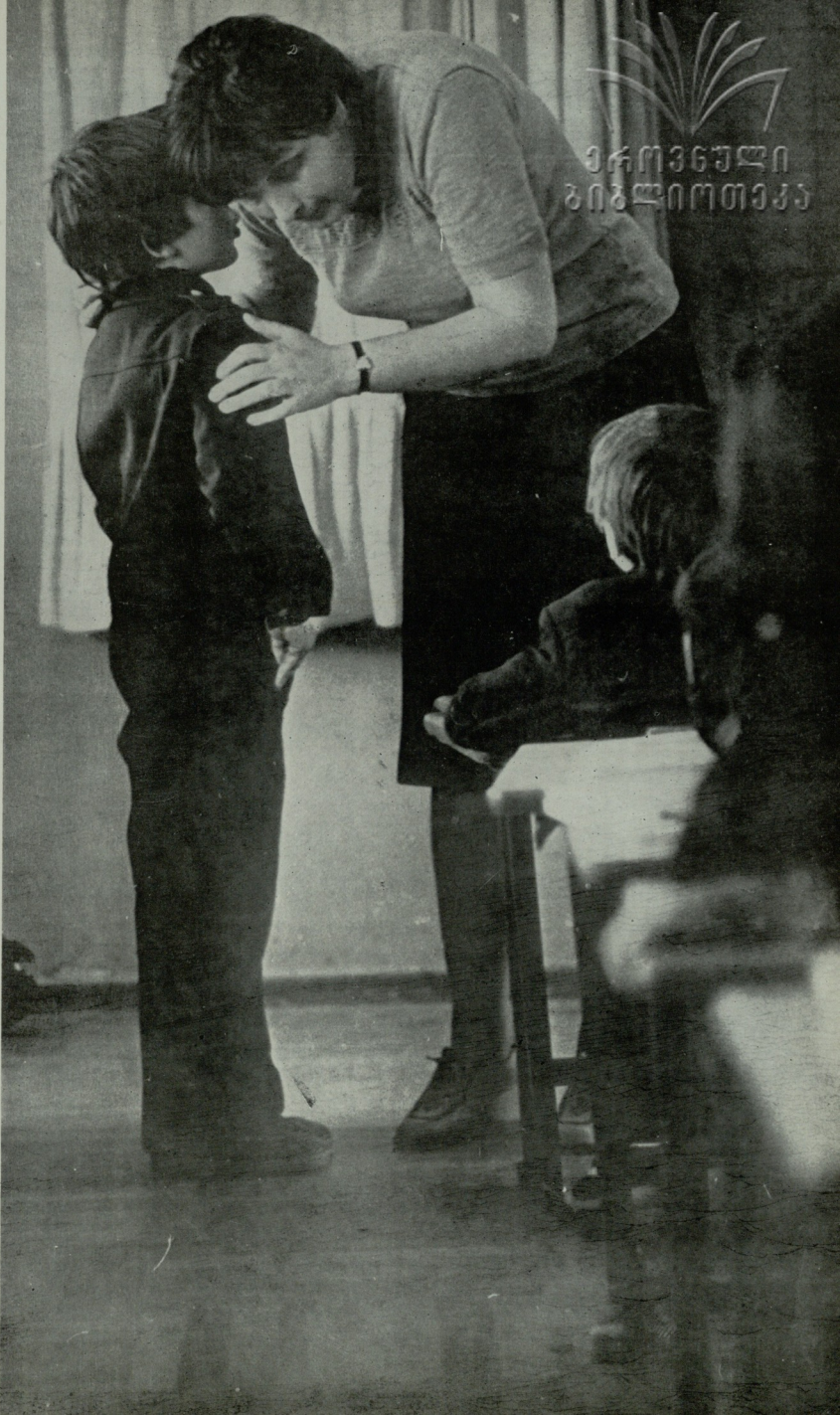
ყოველივე ზემოთქმული მხოლოდ ნაწილობრივ ენება თბილისს „ღინამოს“, მაგარამ აღბთ დასალოტებით ასე ვთქვითილი მისი მოულოდნელი ორგანიზების შემდეგ. ჩვენ ყველა კარბად ვგავსობენ 1976 წლის საფეხბურთო სეზონის წარსულის, ვეიკით, რომ გუნდი მისთვის ამკარად შეუდგებულ ადგილს დასტავდა. წინა წლის საკემბო ჩემპიონატში, რომ მძაფერი კიბოხისი ღლამის ქონილეულები იქცა. ეს ყველაფერი ვეიკით, მაგარამ არ ვეიკოდ, რაი სწოებოდ 1976 წელი იქცეოდა ამ სიმბოლურ ზაჭკეპინდას, როცა გუნდს ახალი მწვრთნელი თავგაციბით უნდა აერჩია, — ეს უკვე მომავალად ვეიკინება, — ერთდღერი მართებლობა, უტკავრო გზა. „ღინამოს“ გაუცხა ფართი მაგისტრატის, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ ძვირეტი, საკუთარ თავში დაჭრეტილი მაღალი კლასის გუნდების ყუთოვლობას. ამერიდან მწვრთნელის ნებით და კოლქტიტის სპეცილით დაიწყო მოუხებლობა ფეხბურთის მანამდე უნებმ სამყაროში, რომელიც იძინებდა საწოში ჩანდა, რაღვანდაც მიზნიდელი ბუნებრივია, ამ გზის დასაწყისი, ყოველ შემთხვევაში გარუიან, უცხი თვალთ, ბუნდოვანი გვეჩვენებოდა.

ერთი წუთით ისეც ვაეიხებოთ „ღინამოს“ კრიზისს განრიობით. არა, სტადიონზე ჰე-

უახსკანთი

საქართველოს
ფოტოკონკა

მწიფე ბავშვილი

გერმანული
ბიზნისი

მედიის ცენტრი
საინფორმაციო

